

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

KONUŞMA HALKASI TEKNİĞİNİN İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
KONUŞMA BECERİLERİNE VE TUTUMLARINA ETKİSİ

MERVE DEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
DOÇ. DR. AHMET AKÇAY

AĞRI
2022

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'ne göre hazırlamış olduğum “Konuşma Halkası Tekniğinin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine ve Tutumlarına Etkisi” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2022

Merve DEMİR

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
KONUŞMA HALKASI TEKNİĞİNİN İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
KONUŞMA BECERİLERİNE VE TUTUMLARINA ETKİSİ

Merve DEMİR

Danışman: Doç. Dr. Ahmet AKÇAY

2022 – 92 SAYFA +xiv

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Mehmet Fatih ÖZCAN

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Abdulkadir KIRBAŞ

Bu araştırmanın amacı, konuşma halkası tekniğinin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin ve konuşma becerilerine ve tutumlarına etkisini incelemektir.

Araştırmada “ön test – son test kontrol gruplu” desen uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Trabzon ili Akçaabat ilçesi Kavaklı Ortaokulu 5. sınıf öğrencileri, örneklemini ise Trabzon ili Akçaabat ilçesi Kavaklı Ortaokulu 5/A ve 5/B şubelerinde eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Ön test puanları neticesinde random örneklemeyle seçilen bu öğrencilerin 16’sı deney grubunu, diğer 18’i ise kontrol grubunu oluşturmuştur.

Deney grubuna konuşma halkası tekniği uygulanmış, kontrol grubuna ise Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan konuşma teknikleri ile öğretim yapılmıştır. Araştırmada her iki gruba ön test ve son test olarak Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği ile Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu uygulanmıştır. Ayrıca uygulama süresince her iki grup Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu ile takip edilmiştir. Araştırmanın verilerinin analiz edilmesi sürecinde betimsel istatistikler (frekans ve yüzde), normallik testleri, bağımsız örneklemler t testi ve bağımlı örneklemler t testi kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesiyle elde edilen bulgular neticesinde; çalışma ve kontrol grupları arasında ön test ortalama puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmemiştir. Konuşma halkası tekniğiyle öğrenim gören deney grubu öğrencileriyle mevcut yöntem ve tekniklerle öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerinin son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür. Çalışma grubunun ön test ve son test puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuşken kontrol grubu ön test ve son test puanlarında istatistiksel olarak bu anlamlı farklılığa ulaşamamıştır.

Bu çalışma sonucunda elde edilen veriler ışığında konuşma halkası tekniğinin mevcut öğrenme yöntemine göre öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmesinde ve konuşmaya yönelik olumlu tutum sergilemesinde daha etkili olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konuşma Becerisi, Konuşma Tutumu, Konuşma Halkası Tekniği, Empati

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
THE EFFECT OF TALK RING TECHNIQUE ON PRIMARY SCHOOL 5th GRADE
STUDENTS SPEAKING SKILLS AND ATTITUDES

Merve DEMİR

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Ahmet AKÇAY

2022 – 92 PAGE +xiv

Juror: Assoc. Prof. Dr. Mehmet Fatih ÖZCAN

Juror: Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir KIRBAŞ

The aim of this research is to examine the effect of speech ring technique on the speech skills and attitudes of elementary 5th graders.

In the study, a "pre test–final test control group" pattern was applied. The universe of the research is made up of 5th grade students from Kavaklı Secondary School in Akçaabat district of Trabzon province in the 2020-2021 academic year, and the sample is of students studying at Kavaklı Secondary School 5/A and 5/B branches of Akçaabat district, Trabzon province. As a result of the preliminary test scores, 16 of these students selected by random sampling formed the experimental group and the other 18 formed the control group.

Speech ring technique was applied to the experimental group and the control group was taught by traditional method. In the study, both groups were given a preliminary test and a speech skills attitude scale and a speech skills observation and evaluation form as a preliminary test. In addition, both groups were followed up with the Speech Skills Observation and Evaluation Form during the application. In the process of analyzing the data of the research, descriptive statistics (frequency and percentage), normality tests, independent samples t-test and dependent samples t-test were used. As a result of the findings obtained by analyzing the data; No statistically significant difference was observed between the study and control groups in terms of pre-test mean scores. There was a significant difference in favor of the experimental group between the post-test scores of the experimental group students who were educated with the speaking ring technique and the control group students who were educated with the traditional methods and techniques. While a statistically significant difference was found in the pretest and posttest scores of the study group, this statistically significant difference could not be reached in the pretest and posttest scores of the control group.

In light of the data obtained as a result of this study, it was found that the speech ring technique is more effective in developing students ' speech skills and demonstrating a positive attitude to speech than the traditional learning method.

Key Words: Speech Skills, Speech Attitude, Speech Ring Technique, Empathy

ÖN SÖZ

Konuşma doğuştan gelen bir dil yeteneğidir. Bu becerinin hayat boyu gelişebilmesinde okul döneminde verilen konuşma eğitiminin payı büyüktür. Konuşma eğitiminde verilmek istenen temel hedef bireye fikirlerini, duygularını, istek ve düş dünyasını dil kurallarını dikkate alarak etkili, doğru ve eksiksiz bir şekilde aktarma becerisi kazandırmaktır. Birey insan olmanın gereği olarak hayatının her alanında konuşma becerisini kullanır. Kendini ifade edebilmek, duygu ve düşüncelerini açıklayabilmek, sosyalleşmek için konuşmalıdır. Bu konuşmanın niteliği kişinin toplumdaki yerini belirlemedeki kilit noktadır.

2019 Türkçe Öğretim Programı da dâhil olmak üzere geçmiş öğretim programlarında konuşma becerisi ile alakalı yöntem, teknik ve kazanımların bulunduğu görülmektedir. Ancak ilgili bu yöntem, teknik ve kazanımlar diğer dil becerilerine oranla daha azdır. Ayrıca gerekli düzeyde revize edilemediği için konuşma becerilerini geliştirmede, yapılandırmacı anlayışın gerektirdiği yöntem ve teknik zenginliğine ulaşamamıştır.

Bu çalışmada, konuşma becerilerini geliştirmek ve konuşmaya karşı olumlu bir tutum kazandırmak için Türkçe derslerinde kullanılabilecek konuşma yöntem ve tekniklerine bir alternatif getirilmiştir. Ayrıca görüş farklılıklarına saygı duyarak fikirleri özgürce paylaşmayı aşlamak, öğrencilerin birlikte öğrenme süreçlerinde oluşturacakları zengin kavram dünyasından yararlanmak ve empatik becerilerini geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda da öğrencilere hâlihazırda kullanılan konuşma yöntem ve tekniklerinin dışında alternatif bir konuşma tekniği olarak konuşma halkası sunulmuştur.

Çalışmama değerli katkılar sağlayan tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Ahmet AKÇAY'a şükranlarımı sunarım.

Ayrıca tez uygulamasına katılım sağlayan tüm öğrencilerime, yüksek lisans sürecimde bana gerekli kolaylıkları sağlayan Kavaklı Ortaokulu ailesine teşekkür ederim.

En büyük öğretmenim, destekçim, yoldaşım, methiyelerimin asla erişemeyeceği biricik ablam Seval DEMİR'e sonsuz sevgilerimi sunarım.

Anneme...

İÇİNDEKİLER

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
Şekiller ve Görseller Dizini.....	xi
Kısaltmalar ve Semboller Dizini	xii
Ekler Dizini	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	4
1.1.1. Araştırmanın Alt Problemleri	4
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar.....	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Dil, Dilin Önemi, İşlevi ve İnsan Hayatındaki Yeri.....	7
2.2. Eğitimin Tanımı.....	8
2.3. Öğrenme, Öğretme ve Öğretim.....	9
2.4. Dört Temel Dil Becerisi.....	9
2.5. Konuşma Becerisi	10
2.5.1. Konuşmanın Önemi.....	10
2.5.2. Konuşmanın Unsurları	12
2.5.3. Konuşma Tutumu.....	12
2.6. Konuşma Eğitimi.....	13
2.8. Türkçe Öğretim Programında Konuşma Becerisi	16
2.8.2. Altıncı Sınıf Konuşma Becerisi Kazanımları	18
2.8.3. Yedinci Sınıf Konuşma Becerisi Kazanımları.....	18

2.8.4. Sekizinci Sınıf Konuşma Becerisi Kazanımları	18
2.8.5. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Konuşma Yöntem ve Teknikleri.....	19
2.9. Konuşma Halkası Tekniği	20
2.10. Türkçe Dersinde Konuşma Halkası Tekniğinin Kullanımı	26
2.11. İlgili Yayın ve Araştırmalar	27
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	36
3. YÖNTEM.....	36
3.1. Araştırma Modeli	36
3.2. Evren ve Örneklem	38
3.2.1. Çalışma Grubu.....	38
3.3. Veri Toplama Araçları.....	39
3.3.1. Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği	39
3.3.2. Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu.....	39
3.4. Ölçme Araçlarına İlişkin Normallik Testleri.....	40
3.5. Deneysel İşlem.....	41
3.6. Verilerin Analizi	51
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	52
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	52
BEŞİNCİ BÖLÜM	58
5. SONUÇ VE TARTIŞMA, ÖNERİLER.....	58
5.1. Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği'nden Elde Edilen Sonuç ve Tartışma	58
5.2. Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu'ndan Elde Edilen Sonuç ve Tartışma	60
5.3. Öneriler	61
KAYNAKÇA	63
EKLER.....	73

Tablolar Dizini

Tablo 2.1. Konuşma Halkası Günlük Plan Örneği	25
Tablo 3.1. Ön-Son Test Deney-Kontrol Gruplu Yarı Deneysel Desenin Simgesel Görünümü....	37
Tablo 3.2. Yarı Deneysel Model Uygulanma Süreci.....	38
Tablo 4.1. Deney ve Kontrol Grubunun Konuşma Becerilerinin Ön Test Ölçülerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem t Testinin Sonuçları.....	52
Tablo 4.2. Deney Grubundaki Öğrencilerin Konuşma Becerilerinin Ön ve Son Test Ölçümleri Arasındaki Farkın Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımlı Örneklem t Testinin Sonuçları.....	52
Tablo 4.3. Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşma Becerilerinin Ön ve Son Test Ölçümleri Arasındaki Farkın Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımlı Örneklem t Testinin Sonuçları.....	54
Tablo 4.4. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşma Becerilerinin Son Test Ölçümleri Arasındaki Farkın Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem t Testinin Sonuçları.....	55
Tablo 4.5. Deney ve Kontrol Grubunun Konuşmaya Yönelik Tutum Düzeylerinin Ön Test Sonuçlarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem t Testinin Sonuçları.....	56
Tablo 4.6. Deney Grubundaki Öğrencilerin Konuşmaya Yönelik Tutum Düzeylerinin Ön ve Son Test Ölçümleri Arasındaki Farkın Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımlı Örneklem t Testinin Sonuçları.....	56
Tablo 4.7. Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşmaya Yönelik Tutum Düzeylerinin Ön ve Son Test Ölçümleri Arasındaki Farkın Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımlı Örneklem t Testinin Sonuçları.....	57
Tablo 4.8. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşmaya Yönelik Tutum Düzeylerinin Son Test Ölçümleri Arasındaki Farkın Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem t Testinin Sonuçları.....	57

Şekiller ve Görseller Dizini

Görsel 3.1. Konuşma Nesnesi Limon Ağacı	45
Görsel 3.2. Konuşma Nesnesi Telefon.....	47
Görsel 3.3. Konuşma Nesnesi Şekerlik	48
Görsel 3.4. Konuşma Nesnesi Çalığışu Romanı.....	49
Görsel 3.5. Konuşma Nesnesi Balon	50
Şekil 1. Deney Grubundaki Öğrencilerin Konuşma Becerilerinin Haftalık Gözlem Sonuçları...	53
Şekil 2. Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşma Becerilerinin Haftalık Gözlem Sonuçları	55

Kısaltmalar ve Semboller Dizini

KBGDF	Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu
KBTÖ	Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği
TDÖP	Türkçe Dersi Öğretim Programı
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
$\bar{X}$	Aritmetik Ortalama
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
P	Anlamlılık Değeri
TDK	Türk Dil Kurumu
N	Denek Sayısı
vd.	ve diğerleri
vb.	ve benzeri
Bkz.	Bakınız
Çev.	Çeviren
örn.	Örneğin
akt.	Aktaran
Ed.	Editör
s.	Sayfa

Ekler Dizini

- EK 1.** Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği
- EK 2.** Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu
- EK 3.** “Memleket İsterim” Metni
- EK 4.** “Hoşça Kalın, Güle Güle” Metni
- EK 5.** “Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir” Metni
- EK 6.** “Çocuk ve Baloncu” Metni
- EK 7.** Konuşma Halkası Tekniği 1. Hafta Ders Planı
- EK 8.** Konuşma Halkası Tekniği 2. Hafta Ders Planı
- EK 9.** Konuşma Halkası Tekniği 3. Hafta Ders Planı
- EK 10.** Konuşma Halkası Tekniği 4. Hafta Ders Planı
- EK 11.** Konuşma Halkası Tekniği 5. Hafta Ders Planı
- EK 12.** Uygulama Sürecinden Fotoğraflar
- EK 13.** İzin Belgeleri
- EK 14.** Öz Geçmiş Formu

BİRİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde araştırmanın konusuna açıklık getirmek amacıyla araştırmanın dayanağı olan problem durumu ile buna bağlı alt problemler cümleleri, araştırmanın amacı ile önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve belli başlı tanımlar belirtilmiştir.

1. GİRİŞ

Bireyin doğumundan itibaren tüm yaşamı boyunca kazandığı bilgi, beceri ve tutumlar eğitimin ürünleridir. Eğitim çoğu kez insanı sosyal, kültürel, ekonomik vb. dinamikler bakımından çok yönlü olarak geliştirmeyi hedefler. İnsanın dünyaya geldiği andan itibaren maruz kaldığı tüm formal ve informal eğitimler onu birey olarak var eder, değiştirir ve dönüştürür. Bütün eğitim faaliyetlerinin temelinde topluma uyum sağlayabilen, her bakımdan sağlıklı bireyler yetiştirme güdüsü vardır. Eğitim faaliyetleri ise dilden bağımsız düşünülemez ve yürütülemez. “Öğrenmenin kalbi ve insan beyninin sınırsız bir becerisi olan dil sayesinde insanlar hayat boyu kendilerini geliştirir ve yeni şeyler öğrenirler. Dil; iletişim kurmamıza, duygu, düşünce ve gözlemlerimizi ifade etmemize, dünya ile bütünleşmemize ve kültürün gelecek nesillere aktarılmasına katkıda bulunur” (Güneş, 2014, s.1).

Var olduğu andan itibaren dil; bireyin duygularının, düşüncelerinin, bilgilerinin, kültürünün ilk elden şekillendiği ve taşındığı ortamdır. Her şeyden evvel dil, bir iletişim vasıtasıdır. Birey sosyal varlığının bir getirisi olarak çevresindeki diğer bireylerle iletişim halinde olma, onlardan yeni şeyler öğrenme ve onlara yeni şeyler öğretme isteği duyar. İletişimi başlatmada, geçmişi günümüze taşımada, bilgiyi aktarmada insana özgü bu yeti vazgeçilmez bir unsurdur.

İletilmek istenen materyalin herkesçe tam olarak anlaşılabilmesi amacıyla düşünce, bilgi ya da yargıların iletilmesi olarak ifade edilen iletişimin Sillars'ın (1997) tanımında vurgulanan noktalarından biri de konuşma, yazı, görsel araçların tek başına veya bir arada kullanılmasıyla farklı yollardan sağlanabilir olduğudur. Bu yollardan en kolay ve sık kullanılanlarından biri de konuşmadır. Dil, dinleme ve okumayı içeren anlama; konuşma ve yazmayı içeren anlatma becerilerini kapsar. Konuşma, dinlemeden sonra bireyin ilk edindiği dil becerisidir. Anlatmaya dair bir beceri olan konuşma, dil-eğitim ikilisinin vazgeçilmez bir parçasını oluşturur. Eğitim faaliyetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi sözlü iletişim becerisinin kullanılabilme gücüne bağlıdır.

Kişinin iletişim becerileri, sosyal hayatın temelini oluşturan ikili ve çoklu ilişkiler üzerinde etkilidir. Bu becerinin niteliği içinde yaşanan sosyal kültürel ortamın niteliğiyle doğru orantılıdır. Okul çağından itibaren aileden farklı çoklu bir ortama giren çocuk gruplarla iletişim kurmayı öğrenir. Grup iletişimi bireyin iletişim engellerini ortadan kaldırmasına ve özgüvenli konuşmalar yapabilmesine yardımcı olur.

Eğitime dair çabaların nihai amacını Varış (1997), bedensel ve ruhsal anlamda gelişmekte olan genç bireylerin yaşadıkları topluma ve dünyaya verimli, sağlıklı bir şekilde adapte olmalarına yardımcı olmak olarak açıklamaktadır. Bireylerin yeteneklerinin eğitim aracılığıyla geliştirilmesi ve insan davranışlarının eğitimin nihai amaçları doğrultusunda değiştirilmesi, bu uyumun gerçekleştirilmesindeki temel basamakları oluşturur. Belirli kültürel değerlerin içine doğan çocuklar süreç içinde eğitim yolu ile dinamik haldeki toplumsal değerlere çağın getirdiği koşulara uygun olarak esneklik katabilir ve geleceğe yönelik yeni değerler üretebilecek bireylere dönüşebilir.

Konuşma eğitimi okuldan önce ailede başlar. Bundan dolayı bireyin sözlü iletişim becerisinin temelinde yaşadığı aile çevresi, bu çevrenin hayat tarzı, alışkanlıkları, örf adetleri ve dünyayı algılayış biçimi etkilidir. Okul hayatı, ailede o ana kadar plansız kazanılmış dil becerilerinin sistematik bir şekilde verilmesini sağlamanın yanında bireye yeni dil becerileri de kazandırır. Bu dönemde dilin incelikleri ve güzellikleri çocuğa bir plan ve program dâhilinde verilmeye başlanır.

Öğrenciler için hazırlanan konuşma eğitiminin hedefinin onların kolay, rahat, akıcı konuşabilmelerini sağlamak olduğunu belirten Doğan (2009), ğrencilerin akademik eksikliklerinin giderilmesi ve sosyal yaşamdaki gerçek iletişim kesitleri göz önüne alınarak yapılan uygulamaları yukarıdaki hedefin gerçekleşmesindeki n koşullardan biri olarak kabul etmektedir.

Türkçe dersinin dil dersi olmanın getirdiği sorumlulukla öğrencilerin hayatı, çevreyi, toplumu, kültürü ve dünyayı anlayıp anlatabilmeleri adına önemli görevleri vardır. Konuşma becerisi ilköğretim Türkçe ders programlarında belirlenen hedef ve kazanımlar doğrultusunda farklı yöntem, teknik ve stratejilerle öğrencilere kazandırılmaya çalışılır. Günümüzde geçerliliğini sürdüren eğitim anlayışlarının sonucunda ana dil dersi olan Türkçede dil becerilerinin mevcut yöntemlerin yanında farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması bir ihtiyaç halini almıştır. Yapılandırmacı eğitimle beraber öğrencinin dersin her bölümünde aktif olması dil becerilerini geliştirmede olumlu faydalar sağlamaktadır.

MEB (2019), temel dil becerileri ve yetkinliklerinin geliştirilmesini öğrencinin kişisel-sosyal gelişimi, öğrenme durumu ve mesleki becerileri kazanmasının ön koşulu olarak ifade etmektedir. Bu bağlamda hazırlanan Türkçe dersi ğretim programları öğrencilerin yaşam boyu uygulanabilecek okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma ile ilgili becerileri kazanmalarını, bu dilsel ve zihinsel becerileri kullanarak kendilerini kişisel ve toplumsal açıdan geliştirmelerini, etkili iletişim kurabilmelerini, okuma ve yazma eylemlerini Türkçe sevgisi ve hassasiyetiyle edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir ahenk içinde yapılandırılmıştır.

Öğretim programlarında yer alan ğretim strateji, yöntem ve tekniklerin öğrenme-öğretme aşamalarında belirlenen hedef davranışların öğrencilere kazandırılması için önceden programlanması gerektiğini belirten Ergün ve ztaş (1997), Gözütok (2007), Demirel (2008) bu strateji, yöntem ve

tekniklerin öğretilecek programa, varılmak istenen hedefe, kazandırılmak istenen davranışa göre farklılaşabileceğini ifade ederler.

Öğretim tekniğini Demirel (2008), Sönmez (2008) ve Şahan (2014), öğretme yöntemini gerçekleştirebilmek için hedeflere yönelik belirlenen yöntemlerin uygulamaya geçirilmesi ya da sınıf ortamında yöntemin uygulanabilirliği için seçilen yol olarak nitelendirmektedirler. “Sınırlı öğrenmeyi en aza indirebilmek için öğretim yöntem teknikler bilgisi, uygun yöntem tekniklerin seçimi ayrıca bunların yerinde, zamanında kullanımını bilmek öğretmen ile öğrencinin başarısını arttırmada etkili olacaktır. Öğretmen derste seçtiği uygun yöntem ve tekniklerle öğrenciyi pasif durumdan aktif duruma getirecektir. Böylelikle öğrenci tüm yönüyle bilgiyi alan, kavrayan öğrenci bilgiyi içselleştirmiş hale gelecek ve işine yaradığı anda bilgiyi kullanabilecektir” (Tok, 2014, s.162).

Türkçe öğretiminde yararlanılan yöntem, teknik, strateji ve yaklaşımların ana hedeflerini Şahbaz (2014), Kavcar, Oğuzkan ve Hasırcı (2016), Özbay (2006) yaptıkları çeşitli çalışmalarda açıklamışlardır. Yapılan açıklamalarda bu hedeflerin anlama ve anlatma becerilerinin öğrenci üzerindeki etkinliğini arttırmak, dil yapısını öğretmek, öğrencilere üst düzey düşünme becerileri kazandırmak, ders ortamına zenginlik katmak, derslerde dilsel, görsel ve işitsel unsurları daha etkin hale getirerek dersi daha anlaşılabilir kılmak, öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarına cevap vermek, öğretim kalitesini arttırmak olduğunu belirtmişlerdir. Bu amaçları gerçekleştirmede tek bir yöntem ve tekniğe bağlı kalmak ne kadar kısır bir durum yaratacaksa anlama ve anlatmaya dayalı dil becerilerinin kazandırılmasında ve geliştirilmesinde farklı yöntem ve tekniklerden yararlanılması da bir o kadar sürecin kalitesini olumlu anlamda etkileyecektir. Türkçe derslerinde kullanılabilecek bu tekniklerden biri de konuşma halkası tekniğidir.

Konuşma halkasını Ergün ve Öztaş (1997), Varış (1997), Tan (2007), Hesapçıoğlu (2008) öğrencilerdeki fikir çeşitliliklerini görmede ve farklı görüşlere saygı duyma davranışını kazandırmada kullanılan bir teknik olarak açıklamaktadırlar. Bu tekniğin diğer bir amacı ise öğrenciler arasındaki ikili ve çoklu iletişimi geliştirerek sınıf içinde saygı, empati ve güven ortamı yaratmaktır. “Konuşma halkası tekniği güçlü ve birbirine bağlı bir sınıf duygusu geliştirmek amacıyla kolay bir şekilde kullanılabilir. Konuşma halkası, sınıf içinde zamanla uygulandıkça etkili hale gelecek bir tekniktir. Öğrenciler bu teknikte görüşlerini rahatlıkla ifade edebilecek ve böylelikle sınıf içinde demokratik bir ortamın oluşması sağlanacaktır” (Aykaç, 2014, s.225).

Yapılan inceleme sonucunda Türkçe Ders Programı’nda konuşma yöntem ve teknikleri arasında konuşma halkası tekniğine yer verilmediği görülmüştür. 5. sınıflara ait Türkçe ders kitabındaki birey ve toplum teması görüş farklılığı ve çeşitliliğini yaratmada konuşma halkası tekniğinin etkili kullanılabileceği bir temadır.

1.1. Problem Durumu

Konuşma halkası tekniğinin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine ve konuşma tutumlarına etkisi nedir?

1.1.1. Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırmanın temel problem sorusu doğrultusunda aşağıdaki alt problem cümlelerine yanıt aranmıştır:

1. Konuşma halkası tekniğinin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin konuşma becerileri arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. Konuşma halkası tekniğinin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin konuşma tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Konuşma halkası tekniği uygulanarak gerçekleştirilen uygulamanın deney grubundaki öğrencilerin konuşma becerisi ön test-son test verileri arasında son test lehine anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. Konuşma halkası tekniği uygulanarak gerçekleştirilen uygulamanın deney grubundaki öğrencilerin konuşma tutumuna yönelik ön test-son test verileri arasında son test lehine anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı konuşma becerisini geliştirmede kullanılan tekniklerden biri olan konuşma halkasının 5. sınıf öğrencileri üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amaçla konuşma halkasının öğrencilerin konuşma becerileri ve tutumlarını ne yönde ve ne oranda etkilediği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Konuşma halkası tekniği temelde duygu ve düşünceleri özgür bir şekilde açıklama olanağı sunan, demokratik sınıf ortamına zemin hazırlayan ve empatik iletişim becerilerini geliştirmeye katkı sağlayan bir tekniktir. Hedeflenen bu beceri ve tutumlara öğrencileri ulaştırmada konuşma halkasından yararlanılmaya çalışılarak söz konusu tekniğin TDÖP'teki tekniklere alternatif olarak sunulabileceği gösterilmek istenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Konuşma doğuştan gelen bir dil yeteneğidir. Bu becerinin hayat boyu gelişebilmesinde okul döneminde verilen konuşma eğitiminin payı büyüktür. Konuşma eğitiminde verilmek istenen temel

hedef bireye fikirlerini, duygularını, istek ve düş dünyasını dil kurallarını dikkate alarak etkili, doğru ve eksiksiz bir şekilde aktarma becerisi kazandırmaktır.

Birey, insan olmanın gereği olarak hayatının her alanında konuşma becerisini kullanır. Kendini ifade edebilmek, duygu ve düşüncelerini açıklayabilmek, sosyalleşmek için konuşmalıdır. Bu konuşmanın niteliği kişinin toplumdaki yerini belirlemedeki kilit noktadır.

Nitekim Doğan (2009), bireylerin toplum tarafından onaylanmalarında ve sosyal hayata uyum sağlayabilmelerinde konuşmayı bir ön koşul olarak görür. Çünkü birey toplum içerisinde kendini ifade ettiği cümleleriyle, jest ve mimikleriyle, topyekûn duruşuyla çevresindeki diğer insanlar üzerinde belirli oranda bir etki yaratır. İletişimin bu denli önemli olduğu çağımızda konuşmaya becerisi sosyalleşme eğitimi de doğrudan etkilemektedir. Bu da bireyin sağlıklı ilişkiler ve iletişim kurabilmesi için iyi bir konuşma eğitimi temelini olmasını gerektirir.

Bu çalışmada Türkçe dersi birey ve toplum temasında konuşma halkası tekniğini uygulamanın faydası, konuşma eyleminin vazgeçilmez iki unsuru olan birey ve içinde yaşadığı toplumu öğrencilere daha iyi anlama ve anlatma fırsatı sunacak olmasıdır.

Öğretim yöntem ve tekniklerine dönük yapılan literatür taramasında konuşma halkası tekniği ile ilgili Türkçe eğitimi alanında daha önce bir çalışmanın yapılmaması bu çalışmayı önemli kılacaktır. Öte yandan çalışmada kullanılacak Konuşma Becerisi Gözlem Formu'nun sadece ön test ve son test basamaklarında değil uygulama süresince de kullanılacak olması çalışmanın detaylandırılması ve sağlıklı veriler elde edilmesi açısından önemlidir. Ayrıca bu çalışmanın, ilgili alanda çalışanlara ve çalışmak isteyenlere yardımcı olabileceği, eğitimcilere de rehberlik edebileceği öngörülmektedir.

1.4. Varsayımlar

1. Çalışma grupları belirlenirken kullanılan ölçütler yansızdır.
2. Araştırma için seçilen örneklem grubu evreni temsil etmektedir.
3. Araştırmanın uygulama boyutunda, deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin müdahale edilemeyen dışsal unsurlardan aynı oranda etkileneceği varsayılmıştır.
4. Deney-kontrol grubu öğrencilerinin, Türkçe dersine dair hazırbulunuşluk seviyelerinin eşit düzeyde olduğu kabul edilmektedir.
5. Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği ile Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu öğrencilerin tutum ve becerilerini ölçebilecek niteliktedir.
6. Öğrencilerin Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği'ne kurallara uygun, güvenilir bir ortamda ve içtenlikle cevap verdikleri varsayılmaktadır.
7. Bu araştırmada kullanılan Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu araştırmacı ve bağımsız gözlemci tarafından yansız ve gerçeğe uygun olarak doldurulmuştur.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2020-2021 eğitim-öğretim 1. yarıyılında Trabzon ili Akçaabat ilçesi Kavaklı Ortaokulu 5. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler,

2. Ön-son test uygulamalarıyla beraber yedi haftalık uygulama süresi,

3. 5.sınıf Türkçe dersinin “Birey ve Toplum” teması ile temada yer alan metinler,

4. Konuşma becerisi ve tutumu kapsamında yer alan konuşma halkası tekniğiyle hazırlanmış beş ders planı,

5. Deney-kontrol gruplarına uygulanan konuşma tutum ölçeği ve gözlem formları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bu bölümde araştırmayla ilgili olan kavramların kısaca tanımları yapılmıştır.

Dil: “Bireylerin ses, beden dili ve yazıdan oluşan varlık alanlarına dil denir” (Oruç, 2016). “Toplumsal, kendilerine özgü varlık alanlarını yani dillerini, olaylara gösterdikleri tepkiler ve kullandıkları ortak ses kalıplarıyla göstergeler dizini hâline getirir” (Başçetinçelik, 2007).

Konuşma: “Düşüncelerin, duyguların ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla aktarılmasıdır” (Demirel, 1999, s. 40).

Tutum: “Kişinin ele alınan herhangi bir nesneye, olaya veya duruma karşı olan olumlu veya olumsuz tavrıdır” (İpek, Bayraktar, 2004).

Konuşma Eğitimi: “Bireyin duygu ve düşüncelerini başkalarına bazen anında (hazırlıksız olarak), bazense hazırlıklı olarak rahatlıkla ifade edebilmesini sağlamak amacıyla verilen eğitimidir” (Kurudayıoğlu, 2013, s.75).

Konuşma Becerisi: “İnsan beyninde oluşan en basitinden en karmaşığına bütün düşüncelerin çeşitli renk ve derinlikler verilerek sesler yoluyla bestelenmesidir” (Gürzap, 2004, s.33) .

Öğretim Tekniği: “En kısa tanımla ile teknik öğretim yöntemini uygulamaya koyma biçimi, beceri ya da işlemidir. Öğrenme hedeflerine ulaşmak için seçilen yöntemi uygulamaya koyma biçimi yani yardımcı yoldur” (Koçak, 2011, s.7).

Konuşma Halkası Tekniği: “Sınıflarda sık sık uygulanılabilecek görüş farklılıklarının görülmesi bunlara saygı gösterilmesini ve empati duygusunu kazandırabilecek yapılandırmacı anlayışa uygun aktif yöntemlerdendir” (Hesapçıoğlu, 2011, s.329).

Ön test-Son Test Kontrol Grubu: “Ön test-son test kontrol gruplu desen, eğitimsel çalışmalarda, sıklıkla uygulanan bir desendir. Araştırmada deney ve kontrol grubu olmak üzere en az iki grup yer almaktadır. Her iki gruba da deney öncesi ve sonrasında çalışmanın niteline dayalı ölçümler uygulanır. Bu ölçümler sonucunda çıkan sonuçlarda etkinin ne ölçüde olduğunu sonuçların değişip değişmediğini göstermiş olacaktır” (Kaya, 2007, s.251).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu kısımda araştırma ile ilgili kaynaklardan elde edilen kavramsal bilgilere ve konuyla ilgili literatürde yer alan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Dil, Dilin Önemi, İşlevi ve İnsan Hayatındaki Yeri

Dilin günümüze kadar farklı işlevleri temel alınarak farklı tanımları yapılmıştır. Bu dil yorumlarında kısmen farklılık olsa da genel çerçevede dilin bir iletişim aracı olduğu sonucu muhakkaktır.

Aksan (1998), dili sınırsız birleşimlerle çeşitli sembollerin kullanılarak oluşturulduğu çok katmanlı karmaşık bir iletişim sistemi olarak tanımlamaktadır. Dili duygusal ve sosyal iletişimin en önemli birimlerinden biri olarak görürken onu; bugün bile gizemini koruyarak tam manasıyla çözülememiş, çeşitli nitelikleri olan çok yönlü canlı bir varlık olarak nitelendirmektedir. Dil; birey ve kendisini var eden toplumdan bağımsız düşünilemeyeceği gibi kültür, teknik, sanat gibi pek çok alanı şekillendiren aynı zamanda her daim onlarla etkileşim içinde bulunan bir kurumdur.

Akarsu (1998) ise dili tümüyle insana özgü olan, insana, sınırlı birimlerle, sonsuz ifade gücü veren sistemler bütünü olarak tanımlamıştır.

Bir başka tanımda Şahin (2010), dil ile ilgili şu açıklamalara yer vermiştir: “Dil insanlar arası anlaşmayı sağlayan kurucu bir unsurdur. Kendi dilinin içine doğan insan zamanla kendi varlık alanını da inşa eder. Kişinin ses, beden dili ve yazı gibi var olma alanlarının toplamı dil olarak karşımıza çıkar.” Her milletin ve onu var eden bireylerin, kendi dil dünyasında kişilik kazandığını ifade ederek bu bakımdan dili, geçmişten gelen değerlerin, psikoloji ve fikriyatın, birey ve toplumun bir ifadesi olarak görür.

Dil-kültür ikilisinin ayrılmazlığı ve bütünlüğüne vurgu yapan Finocchiaro (1964, s.8; akt. Demirel, 2017) tanımında dilin kültürle şekillenen canlı yapısını ön plana çıkarmaktadır. Bir mesajı alıcıya iletme arzusunu insanoğlunun en temel varoluşsal problemlerinden biri olarak gören Taylor (1990, s.5; akt. Demirel, 2017) ise dil tanımında bu mesaj iletme ihtiyacını belirterek dilin temel gayesinin iletişimi başlatmaya hizmet etmek olduğunu belirtmiştir. (Thomas ve Wareing, 1999, s.6; akt. Demirel, 2017) dili kurallara dayalı bir sistem olarak tanımlarken her dilin mutlaka belirli kurallardan oluştuğunu dünya üzerinde kuralsız ve sistemsiz bir dil yapısının mümkün olmadığını ifade etmektedirler.

Hangi yönden ele alınırsa alınsın dil insanı insan yapan iletişimin temelindeki sistematik ve beşerî bir üründür. Birleştirici ve bütünleştirici vasfı sayesinde kitleleri ortak bir amaç etrafında toplayarak milletlerin ve kültürlerin temelini oluşturur, bu yapıları geliştirir, onları geçmiş ve geleceğe bağlar.

Dili insanların çeşitli arzularını ifade etmek için kullandıkları bir sesli belirti sistemi olarak gören Banguoğlu (2007) jest ve mimiklerle çeşitli işaretler yaparak da bazı fikir, duygu ve dileklerimiz anılatacağımızı ama en kusursuz anlatma aracımızın dilimiz olduğunu vurgulamaktadır. Konuşmanın kişioğluna bahşedilen ve insanı diğer mahlûkattan ayıran yüksek bir işleyiş olduğunu dile getiren Banguoğlu (2007), insanın konuşma yeteneği ile doğduğunu fakat dilin doğuştan bilinemeyeceğini söylemektedir. Ona göre her dil aslında bir toplumda binlerce yıl boyunca değişip gelişen sosyal bir yapıdır ve birey içinde doğduğu, büyüdüğü ve anadili olarak benimsediği toplumun dilini uzun bir çıkrıklık dönemi süresince edinir.

Yukarıdaki açıklamadan insanların doğdukları andan itibaren birtakım sesler kullandıkları ve bunlara zamanla anlam kazandırarak konuşma eylemini gerçekleştirdikleri sonucuna varılabilir. İnsanın kendini ifade ihtiyacından doğan konuşma ve dil iletişimin de vazgeçilmez parçasını oluşturur.

2.2. Eğitimin Tanımı

Eğitimin kavramı pek çok kişi tarafından farklı şekillerde yapılmıştır ve yapılmaktadır. Bu tanımların vurguladığı ortak noktalardan hareketle ifade edilecek olursa eğitim, kişiye istendik yöndeki davranışların kazandırılabilmesi için uygulanan bir süreçtir denilebilir. Eğitimde bireye yepyeni bir davranış kazandırılabilmesi gibi hâlihazırdaki bir davranış da istenilen biçimlere dönüştürülebilir. Bu da eğitimin bireylerin farklı yönleriyle doğrudan ilintili olduğunu göstermektedir (Fidan, Erden, 1998; Tandoğan, 2006; Terzi, 2013).

Yine Altuntaş (2007) eğitimi; insanın çocuk, genç ve yetişkin olarak yaşadığı toplumla uyumu yakalaması, toplum içinde bir kimlik edinmesi ve gelişmesi sürecinde karşı karşıya kaldığı bilinçli ve bilinçdışı öğrenme süreci olarak tanımlamıştır.

Eğitim diğer bir manasıyla, kültürel unsur ve değerleri bireylere kazandırma süreci olarak açıklanabilir. Yani kısaca eğitim bireyi kültürleme aşaması olarak da nitelendirilebilir (Şişman, 2006).

Eğitime yüklenen görev ve yaklaşımlar topluma, kültüre ve eğitim anlayışlarına göre farklılık gösterse de eğitim faaliyetlerindeki ortak yan bireyde davranış oluşturma ya da değiştirme etkinliklerini içermesidir. Toplumsal bir varlık olan insanın çağın gereklerine ayak uydurabilmesi için içine doğduğu kültürel yapıya uyum sağlaması gerekir. Kültürlemenin temelinde planlı ya da plansız gerçekleşen eğitim faaliyetleri yer alır. Plansız kültürleme bireyin yaşamında kendi izlenimleri ile görüp edindiği olguları oluşturur. Planlı olarak yapılan kültürleme de ise devreye plan ve program girer. Bu bağlamda eğitim formal ve informal olarak ikiye ayrılmaktadır. “Okullarda, belli kurumlarda bir plan ve program uygulanarak gerçekleşen eğitime formal eğitim denir. Yani formal eğitim belli bir amaç dâhilinde yapılır. Önceden belirlenmiş program dâhilinde planlı olarak yapılır. Okullarımızda uygulana eğitim formaldır. Bunun yanında halk eğitim merkezlerinde açılan kurslar da formal eğitime örnektir” (Demirel, 2007, s.8).

Fidan ve Erden (1998), Tanrıöğen ve Sarpkaya (2000), Tandoğan (2006) ise informal eğitimin amaçlı, planlı ve belirli bir sistematığe dayalı olarak yapılmayan eğitim olduğunu ve rastgele, tesadüfi olarak gelişen öğrenmeleri kapsadığını ifade etmektedirler. Bu tür öğrenmelerde her şey kendiliğinden

meydana geldiği için kişilerde istenmeyen davranışların gelişmesi mümkün olabilmektedir zira informal eğitimde çevreyle girilen etkileşimlerin yarattığı tüm sonuçlar görülebilir.

Formal ve informal eğitime bireyin hayatı boyunca maruz kalacağı muhakkaktır. Bu sebeple eğitim faaliyetleri her iki durumda da bireye doğru bir şekilde verilmelidir.

2.3. Öğrenme, Öğretme ve Öğretim

İnsan düşünebilme becerisine sahip olmasından dolayı diğer canlıların içgüdüsel davranışlarının aksine doğumundan ölümüne kadar birtakım bilgi ve birikimleri öğrenerek davranış haline getirir. Sosyal, fiziki, çevresel, psikolojik vb. birçok unsurun bireyde yarattığı öğrenme durumları bir süreç dâhilinde kademeli olarak gerçekleşir.

Kişi, yaşamının büyük çoğunluğunda öğrenmenin etkileriyle karşı karşıyadır. Doğduğu andan itibaren öğrenme süreci içinde yer alan insanoğlu öğrenme yetisi ve arzusu ile dünyaya gelir; aile, okul ve toplumdan aldığı yardımla hayatı için gerekli birçok bilgi ve beceriyi öğrenme yolu ile kazanır. Bireyin çevresi ile etkileşimi öğrenmeyi oluşturur ve bu etkileşim sonucu bireyin davranışlarında değişiklik meydana gelir. Öğrenme gerçekleştiğinde artık kişi konu hakkında bilgilenmiş hale gelir. Bu bilgiyi unutmaması pekiştirici ve tekrarlara bağlıdır (Oktay, 2015, s.4).

Ertürk (1986), öğretmeyi herhangi bir öğrenmeyi kılavuzlama veya oluşturma faaliyetleri olarak dile getirirken; Fidan (1998), öğretmeyi hedeflenen davranışların kazandırılması için öğrencide öğrenme yaşantısı oluşturma süreci olarak tanımlamaktadır. Okul büyük ölçüde öğretme faaliyetlerinin merkezinde olan yapıdır. Okullarda yürütülen öğretme süreçleri belirli bir plana ve programa dayalı olarak örgütlü bir şekilde ilerler. Bu örgütlü sistemin bütünü ise öğretimi oluşturur. Eğitimin formal boyutu öğretim kavramını ifade eder. Önceden belirlenmiş müfredatı öğretmek için düzenlenen plan ve programlı formal eğitim etkinlikleri öğretimi oluşturur.

Okulu toplumsal bir sistem olarak ifade eden Demirtaş (2009), bireylerin okul aracılığıyla eğitimin nihai amaçlarını kazanabileceğini ve okulun bireyler arası çeşitli etkileşim biçimlerinin gelişimine katkı sağlayacak bir sistem olduğunu açıklar. Sistemden kastedilen eğitimin işleyişi niteliğidir. Eğitim sadece okullarla sınırlanamayacağı gibi yaşamın her alanında ve anında eğitim vardır. Bireyler okul dışında da eğitilebilirler fakat okullar ve sınıflar özellikle eğitim faaliyetleri için donatılmış mekânlar olmasından dolayı burada yaşananlar diğer ortamlardan farklıdır.

2.4. Dört Temel Dil Becerisi

Dört temel dil becerisi araştırmacılar tarafından temelde anlama ve anlatmaya dayalı olarak gruplandırılmaktadır. “Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinin en önemli iki boyutu anlama ve anlatmadır. Anlama, dinleme ve okuma becerilerini; anlatma, konuşma ve yazma becerilerini kapsamaktadır” (Kavcar, Oğuzkan, Sever, 1999). “Anlama becerileri, konuşulanı veya yazılı bir ifadeyi anlayıp yorumlamaya ilgilidir. Anlama becerilerine ait organizasyon şeması, dinlenen ve okunan bilgilerin ya da olayların kavranmasıyla oluşur. Anlatma ya da diğer ismiyle anlatım becerileri, kişinin zihinsel tasarımlarının sözlü ya da yazılı olarak dışı vurumudur” (Çetin, Gözcü, Özalp, 2016).

Anlama ve anlatma gücüne bağlı olarak okuma ve dinleme alıcı dil becerileri iken yazma ve konuşma verici dil becerileridir. Dil becerileri doğuştan gelir ve edinim sırası doğumdan önce başlayan dinleme ile beraber sırasıyla konuşma, okuma ve yazmadır. Bu becerilerin edinilmesi ve niteliği birbiriyle ilişkili olduğu gibi bireyin gelişimini ve yaşamını da biçimlendirir. Dil öğretiminde dört temel dil becerisini ayrı ayrı ele almanın sağlıklı olmadığını vurgulayan Demirel (2003), her bir becerinin birlikte ve bütüncül olarak geliştirilmesinin dil öğretim sürecinin temelini oluşturacağını ifade etmektedir.

2.5. Konuşma Becerisi

İnsanın varoluşundan beri konuşma, iletişimin temel öğelerinden biri olmuştur. İnsana özgü bu temel becerinin literatürde çeşitli tanımları mevcuttur. “Konuşma; bireyin bilgi ve olaylardan yola çıkarak zihninde tasarladığı metni karşısındaki kişiye ya da topluluğa seslendirmesidir. İletişim kurmanın en kolay ve en etkili yolu olan konuşmada sesler anlamlı bir şekilde birleştirilerek sözcüklere, sözcükler de cümlelere dönüştürülür. Konuşmanın anlamlı ve maksatlı olabilmesi için konuşmacının dil ve ses kalıplarına hâkim olması gerekmektedir” (Yakıcı, 2006).

Ceran (2012) konuşmayı; kişinin dış dünyayla alışverişini, iletişimini, her türlü ananevi unsurlarını yaşatmasını ve taşımasını sağlayan önemli bir beceri olarak ifade ederken; Demirel’e (1999) göre konuşmayı seslerin oluşturduğu dil vasıtasıyla duygu, düşünce ve bilgilerin aktarılması oluşturur. Adalı (2003) ise konuşmayı, çeşitli zihinsel süreç ve birikimlerle meydana getirilen mesajın dil aracılığıyla alıcıya iletilmesi olarak görmektedir. Bir başka tanımda ise konuşma; Taşer (2000) ve Sever (2004) tarafından zihinde tasarlandıktan sonra duygu, düşünce ve dileklerin karşımızdakilere sözle aktarılması, ifade edilmesi, paylaşılmasıdır şeklinde ifade edilmiştir.

Düşüncelerin bir tasarım sürecinden geçip dış dünyaya aktarılmasını ifade eden konuşmayı bireysel bir etkinlik olarak kabul eden Özbay (2005) ayrıca onu söylenenlerin karşısındaki bir muhababa yönelik olmasıyla da toplumsal bir nitelik taşıdığını dile getirmektedir. Günlük hayatımızda irili ufaklı pek çok toplumsal, sosyal ve bireysel ilişki içinde oluruz. Bu ilişkileri sağlıklı bir şekilde yürütebilmek için konuşma, kasten terk etmek istemeyeceğimiz oranda önemli bir dil becerisidir. Bilgi alışverişi, duygular, temenniler, fikirler konuşarak doyurabileceğimiz ruhsal ihtiyaçlarımızdan sadece bir kaçıdır.

Bu tanımlarda vurgulanan nokta düşüncenin sözel yolla anlatılmasıdır. Bu açıklamalar göstermektedir ki insanın iletişimde en çok başvurduğu araç olan konuşma eylemi bir düşüncenin karşı tarafa aktarılması temeline dayalıdır. Konuşma insanları ortak bir paydada buluşturma özelliğine sahip, insanın meramını ifade etmesinde en çok başvurduğu yollardan biridir. Küçük yaşlardan itibaren birey bulunduğu ortamda kendini bu beceriyle ifade etmeye çalışır, duyduğu dili taklit ederek de konuşmayı öğrenir. Okul çağından itibaren ise çocuk günlük konuşma dilinden daha farklı, daha doğru, daha nitelikli bir konuşma öğrenimi görmeye başlar.

2.5.1. Konuşmanın Önemi

Konuşma becerisinin dil becerileri arasında önemli bir yeri olduğuna vurgu yapan Doğan (2009), bir dili bildiğini kabul edebilmenin önemli göstergelerinden birinin okuma, dinleme ve yazma

içinde ‘konuşma’ becerisinin etkin kullanılabilme yeterliliği olduğunu ifade etmektedir. Özbay (2005) sözlü dilin, yazılı dilden çok daha önce var olduğu gerçeğinden hareketle konuşmayı diğer dil becerileri arasında öne çıkarmış ve insanın var oluşundan beri iletişimdeki en önemli aracının konuşma olduğunu belirtmiştir. İnsanın birey olarak kabul görmesinin, yaşadığı toplumda kendini var etmesinin, özel hayatında olduğu kadar eğitim ve iş hayatında da başarıyı yakalayabilmesinin anahtarı iyi bir konuşma ve nihayetindeki iletişim becerisiyle mümkündür. Bireylerin diğer bireylerle olan ilişkilerinde belirleyici bir role sahip olan konuşmayı Sever (2004), kişinin zihinsel-ruhsal gelişimini destekleyerek kişilik oluşumunu etkileyen ve toplumsal ilişkileri düzenleyen bir unsur olarak görmüştür.

Nalıncı (2000) araştırmasında insanların yirmi dört saatinin %50 ve %80’lik bir kısmını iletişim kurarak geçirdiğini; dil becerileri bağlamında ise insanların zamanının %45’ini dinlemeye, %30’unu konuşmaya, %16’sını okumaya, %9’unu ise yazmaya ayırdığını belirtmiştir. Bu istatistikler ışığında dinlemeden sonra en sık kullanılan dil becerisinin konuşma olduğu görülmektedir. Bu yüzdeler dil edinim sıralamasıyla da paralellik göstermektedir. Konuşma becerisi ile iletişim arasına büyük bir uyum vardır. Nasıl ki teoride öğrenilen bir bilgi pratiğe dökülmeden nihai başarıyı vermezse konuşma becerisinin etkili ve doğru kullanılmaması hayatta bazı iletişim problemlerinin yaşanmasına sebep olabilir. Öğretmen-öğrenci arasındaki her türlü iletişimsel faaliyetin (bilgi alışverişi, açıklama, anlatma, değerlendirme vb.) en sık konuşma vasıtası ile yapıldığını dile getiren İşcan (2015) bu dil becerisini eğitim öğretim çalışmalarının temeli olarak görür. İyi bir konuşmaya sahip olan bireylerin işlerini başarıyla yakalaması kaçınılmazdır. Bu bağlamda konuşma üzerinde durulması ve eğitilmesi gereken bir beceridir. İyi bir konuşmanın dış dünyayla sağlıklı bir iletişim kurabilmesi için Brown’a (2000) göre;

- Konuşulmak istenen dildeki sesleri doğru telaffuz edebilmesi, vurgu ve tonlamayı doğru yerlerde yapabilmesi;
- Dil bilgisi kalıplarını yanlışsız kullanması;
- Dinleyicilerinin kişiliklerini doğru gözlemleyip, benzer ve farklı yönlerini, ilgi seviyelerini, sosyal konumlarını, görüş birliği ve ayrılıklarını fark edebilmesi;
- Dinleyicinin seviyesine, içeriğe, mekâna ve dinleyicinin algısına uygun ve anlaşılır kelimeler seçebilmesi;
- Dinleyicinin anlayıp anlamadığını belli aralıklarla kontrol ederek, anahtar kavramlara vurgu yaparak, konuyu kavramayı arttırıcı yöntemler uygulayabilmesi;
- Beden dilini kullanabilmesi,
- İletişimin başarıya ulaşp ulaşmadığına ve dinleyicinin konuşmaya maksimum seviyede katılımının olup olmadığına dikkat edebilmesi gerekmektedir.

Bu maddeler etkili bir iletişim için tek başına konuşma eyleminin yeterli olmadığını konuşmanın farklı unsurlarla da desteklenmesi gerektiğinin önemini vurgulamaktadır.

2.5.2. Konuşmanın Unsurları

Gerçekler, Yorulmaz ve Ural'a (2000) göre konuşma zihinsel, ruhsal, fiziksel unsurları bünyesinde bulunduran çok yönlü bir aktivitedir. Konuşma bireyin toplum ile ilişkiler kurmasını sağlarken onun zihinsel, psikososyal ve kültürel gelişimini etkiler. Oluşturulan düşüncelerin söz, yazı, şekil ve çeşitli hareketlerle ifadesi ve yorumlanması konuşmanın da temelini oluşturur.

Fiziksel, zihinsel ve psikolojik olmak üzere konuşmanın üç unsuru bulunmaktadır. Ses, solunum, soluk alma-verme gibi insan bedeniyle ilişkilendirilebilecek unsurları Erdem (2013), konuşmanın fiziki unsurları olarak ifade ederken Kurudayıoğlu (2013), bu unsurları daha kümülatif bir şekilde sınıflandırmış; sesinin oluşumu, konuşma organları, boğumlama, tonlama, vurgu, durak, ritim, ezgi ve ulama gibi unsurları da listeye dahil etmiştir.

Ergin (2014), konuşmanın işitsel ve görsel unsurlarının perde arkasında bunları anlamlandıran zihinsel süreçler olduğundan bahsetmektedir. Konuşmanın sadece ses organlarının görevlerini yapmasından ziyade; bellek, beyin, kültür, dil, algı gibi farklı bilişsel ve duyuşsal yapıları da kapsadığını belirtmektedir. Ayrıca etkili ve güzel bir konuşma becerisinin kazandırılmasında beyinde gerçekleşen algılama, düşünme, anlamlandırma, yorumlama gibi işlemlerin noksansız tamamlanmasının da önemli olduğunu ifade etmektedir. Konuşmanın zihinsel boyutunun merkezinde “bellek” vardır. Her türlü hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma esnasında kişinin düşüncelerini mantıklı, tutarlı ve anlamlı bir sırada aktarması bellek aracılığıyla olur.

İnsan duyguları olan bir varlıktır. Bu sebeple yaşanan her türlü sevinç, üzüntü, nefret, stres vb. duygu durumları kişinin konuşmasına sirayet edip iletişimini etkileyecektir. Konuşmanın psikolojik boyutunu içeren bu durum iletişimin niteliğinin temel belirleyicilerindendir.

2.5.3. Konuşma Tutumu

Bağcı (2007), tutumu bir durum, olay, nesne ya da kişi karşısında belli bir tavır ortaya koymak olarak adlandırırken Stanfield (2006) tutumu düşünce, duygu ve davranışların öğrenilmiş bir durum üzerinde oluşturduğu bütünsel yapı olarak tanımlamaktadır. Tanımlarda bahsi geçen durumlar bireyin kişiliğine, yaşadığı çevreye, bilgi ve kültür birikimine göre değişiklik gösterebilir. Tutumu oluşturan yapılar ise ortaya çıkan olumlu ya da olumsuz davranış ve tavırlardır.

Birey dünyayı algılamaya başladığı andan itibaren kişilere, olaylara, olgu ve durumlara karşı çeşitli tutumlar geliştirir. Yaşantılar bu tutumun niteliğini doğrudan etkiler. Geçmiş yaşantılardaki olumlu ve olumsuz durumlar kişinin bu durumlara geliştireceği tutumların birer yansımasıdır. Karahan (2015), kişiye öğretim hayatında birçok beceri kazandırılmaya çalışıldığını, bu becerilerden birinin de konuşma olduğunu söylemektedir. Türk toplumunda genellikle iletişim becerileri ile ilgili sorunlarla karşılaşıldığını, bireye konuşma becerisinin kazandırılması ve bu becerinin yetkinleştirilmesinde bireyin yaşantılarının ve ait olduğu çevrenin etkisiyle pozitif ya da negatif olarak geliştirdiği konuşma tutumlarının doğrudan etkili olduğunu vurgulamaktadır. Bu açıklamalar doğrultusunda bireyin konuşmaya karşı geliştireceği tutumun onun sosyal hayatının yanı sıra akademik hayatını da etkileyeceği söylenebilir. Konuşma eğitiminin nihai hedeflerine ulaşabilmesinde çocuğun konuşmaya

dair pozitif bir tutum geliştirmesi gerekmektedir. Bu olumlu tutum çocuğun özgüvenini arttıarak sağlıklı iletişimler kurabilmesine katkıda bulunur. Konuşma kişiler arası iletişimde ikna edici bir unsur olmakla birlikte, gün içerisindeki etkileşimlerde ve tutum değiştirmede kullanılan temel bir beceridir. Ayrıca konuşma becerisi kişinin kendini ifade etmesiyle ilişkili olduğundan tutum değiştirme ile de doğrudan bağlantılı olduğu muhakkaktır.

Her bilinçli konuşma mutlaka belirli bir oranda dinleyici üzerinde duygu, davranış, tutum, niyet vb. bir etki yaratmak ister. Aęęn ve Yazıcı'ya (2010) göre bir öğrencinin eğitim hayatı boyunca gördüğü derslere olan tutumu, ilerleyen yaşamındaki akademik başarısını hatta mesleki hayatında oluşturacağı davranışları büyük oranda etkilemektedir. Eğitim alanında yapılan araştırmalar, bireyin başarısının eğitimine dâhil olan her türlü unsura karşı (eğitim-ğretim materyali, ğretmen, konu, mekn...) geliştirdiği tutumdan doğrudan etkilendiğini kanıtlamaktadır.

Konuşma eğitiminin niteliğini arttırmak için öğrencilerin önceki tutumlarının bilinmesi ve eğitim sürecinin bunlara göre düzenlenmesi gerekmektedir. Öğrencilerdeki konuşma tutumunu olumlu anlamda geliştirmede öğretmenin payı oldukça fazladır. Öğretmen eğitim ğretim süreci boyunca öğrencinin gözündeki en önemli rol modellerden biridir. Öğretmenin konuşma becerisi, niteliği, sınıf içinde yapacağı konuşma etkinlikleri ve öğrencileri sürece etkili katabilme gücü öğrencilerin konuşma tutumunu şekillendirmede belirleyicidir. Türkçenin ana dil dersi olması ve diğer derslere oranla olan ders sayısı fazlalığı, ğrencilerin Türkçeye geliştirilecekleri tutumun önemini de arttırmaktadır. Öğrencilerin Türkçeyi sevmesi özelde de konuşma becerisine karşı olumlu bir tutum geliştirmesi sosyal ve akademik hayattaki iletişim kalitesinin de belirleyicisidir.

2.6. Konuşma Eğitimi

İnsanoğlunun türünün bir özelliği olarak konuşma yeteneğiyle dünyaya geldiğini söyleyen zbay (2005), kişinin ancak okul hayatıyla sistematik hale getirilecek olan konuşma eğitimiyle düzgün konuşarak meramını anlatabilecek becerilerle donatılabileceğini ifade eder. Eğitim-ğretim meknlarındaki konuşma eğitiminin nihai hedefi, öğrencilerin düşünce, duygu, gözlem, hayal ve isteklerini en güzel şekilde ve dilin yapısına uygun olarak anlatabilmelerini sağlamaktır.

21. yüzyılda bireyler, toplumlar, kültürler ve devletlerarası ilişkileri şekillendiren iletişimi güçlendirmek için eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. İletişimin temelinde yatan konuşma ve konuşmanın etkileyiciliğiyle kazanılan başarı bireylerin ve toplumların başarısını tayin eder. Bir devlet liderinin yaptığı kritik bir konuşma nasıl bir ülkeyi ilgilendiriyorsa bir öğrencinin konuşma becerisinin niteliği de akademik başarısını ilgilendirir.

Konuşmanın fiziksel ve zihinsel unsurları bünyesinde barındıran karmaşık bir yapısı olduğunu söyleyen zbay (2005) bu unsurlara; iletişimde aracı kelimeleri, sesin tonunu, vurgusunu, perdesini, hızını, beden dilini, nefes alıp verme periyodunu, duruş biçimini, dinleyici mesafesini, giyim tarzını vb. leri örnek verir. Böyle karmaşık yapıya sahip olan bir becerinin sözlü ifadeye dayalı olarak gerçekleştirilmesinden ötürü geri plana atılması iletişim becerilerinin gelişmesindeki engellerden biridir. Hayatın temelinde olan konuşmanın doğru bir eğitimle geliştirilmesi muhakkaktır.

Diğer dil becerilerinde olduğu gibi konuşma becerisinin de eğitimle gelişeceğini vurgulayan Sever (1997) çocukların okula başlayana kadar içine doğduğu ailesinin örf ve adetlerinin niteliğiyle şekillenen bir konuşma alışkanlıkları olduğunu dile getirir. Eğitim öğretim faaliyetleri iletişim temeline dayanır. Öğretmen-öğrenci arasındaki anlatma ve anlamaya dayalı sistemin temelinde konuşma vardır. Dolayısıyla bilgi alışverişini sağlamada konuşma vazgeçilmez bir unsurdur.

İyi bir konuşmacının temel özelliği Aktaş ve Gündüz'e (2001) göre kendini eksiksiz ve doğru olarak ifade edebilmesidir. Duygu ve düşüncelerini öğrencilere dilin yapısına uygun, güzel ve etkili bir biçimde anlatma yeteneği kazandırmak eğitim kurumlarındaki konuşma derslerinin temel hedefidir.

İyi bir konuşmada aşağıdaki özelliklerin olması gerekir (Özkırımlı, 1994):

1. Konuşma belli bir amaca bağlı olmalıdır.
2. Konuşma, yıkıcı değil yapıcı olmalı, dinleyenlerde anlatılanlara güven duygusu uyandırmalıdır.
3. Konuşma doğru bilgilerle inandırıcılığı sağlamalıdır.
4. Dinleyici topluluğunun özellikleri, konuşmacı tarafından dikkate alınmalı; konuşma için seçilen kelimelerde bu özelliğe dikkat edilmelidir.
5. Konuşmada beden dilinden de sıklıkla faydalanılmalıdır.
6. Konuşma esnasında ortak düşünme, tartışma, his paylaşımı, soru sorma vb. farklı yöntemler kullanılmalıdır.

Konuşma etkin bir eylem olması hasebiyle kural ezberletilerek değil ancak bol uygulama yaptırılarak kazandırılacak bir beceridir. Konuşma becerisinin bireydeki ilk ediniminin model alma yoluyla gerçekleştiği düşünülürse konuşma eğitiminde de konuşan kişinin ses tonu, vurgu ve tonlaması, diksiyonu, konuşmanın vücut diliyle desteklenmesi gibi unsurlar konuşma eğitimini daha etkili kılacaktır. Nitekim Kavcar vd. (1999) de konuşma eğitiminde rol model olan öğretmenin kendi ifade gücüyle öğrencilere örnek olması gerektiğini söylerler.

2.7. Konuşma Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Yapılacak olan bir işin temelinde plan ve program varsa o işin başarıya ulaşma ihtimali artar. Özellikle eğitim işleri mutlaka strateji, yöntem ve teknikler dâhilinde bir plan ve programa oturtulmalıdır. Aksi durumda yapılacak hataların telafisi mümkün olmayabilir ya da düzeltilmesi zaman alır. Formal eğitimde bir konunun bir strateji yöntem ve teknikle desteklenmeden gelişigüzel işlenmesi başarıya ulaşmayı güçleştireceği gibi eğitimin kalitesini de düşürür.

Dünyada 20. yüzyıldan bu yana konuşma becerilerini geliştirebilmek adına farklı yaklaşım, yöntem ve modeller uygulandığını belirten Güneş (2013) bunların geleneksel, bilişsel ve yapılandırıcı olmak üzere üç kategoride toplandığını dile getirmektedir. Konuşma becerisinin sürekli taklit ve tekrarlarla kazandırılacağı üzerinde durulan geleneksel yaklaşımlarda konuşma alıştırmaları ön plana çıkartılır. Bilişsel yaklaşım ve modellerde daha çok zihinsel süreçler üzerinde durulurken yapılandırıcı modeller öğrencinin konuşma becerilerini geliştirmeye yarayacak bireysel beceriler, konuşma süreçleri ve sürece odaklı yöntemler üzerine odaklanır.

Bu yaklaşımlar doğrultusunda kapsam olarak strateji yöntem ve teknik olarak sıralanan kavramların tanımlarına bakılacak olursa;

Calp (2005) strateji ya da “yaklaşım” diye adlandırılan kavramı diğer terimlerin (yöntem ve teknik) en kapsamlısı olarak görür ve onu belirli bir hedefe dayalı olarak ilgili konuya en geniş çerçeveden bakış şekli olarak tanımlar. Yaklaşımın bir alt basamağında yer alan yöntem, belli bir hedefe ulaşmak için yapılan genel uygulamaları ifade eder. Yöntemler bilim dallarının kendine has özelliklerine göre farklılık gösterir. Son basamağı oluşturan teknik ise belirlenen öğretme yöntemini hayata geçirme şekli ya da sınıf ortamında somut olarak yapılan işlemlerin bütünü olarak tanımlanabilir (Demirel, 1998). Yaklaşımların kendine özgü yöntemleri, her yöntemin de uygulanış teknikleri vardır. Çoğu zaman birbirinin yerine kullanılmalarından ötürü yöntem ve teknik kavramlarını kesin çizgilerle ayırmak güçtür. Eğitim öğretim sürecinin her safhasında kademenin özelliklerine uygun olarak kullanılacak yöntem ve teknikler mevcuttur. Bu yöntemlerin hangi amaç ve kazanımı gerçekleştirmede kullanılacağına, sınıf seviyelerine, öğretim ortamlarına, öğretilecek konunun niteliğine öğretim programlarında yer verilmektedir. Okul çağıyla beraber sistemli bir konuşma eğitimi almaya başlayan çocuğun o zamana kadar gelişigüzel oluşturduğu konuşma becerisi kullanılacak doğru yöntem ve tekniklerle nitelikli hale gelir. Ana sınıfından itibaren çeşitli kademelerde sese dayalı harf, düz anlatım(takrir), tartışma gibi yöntemlerle soru cevap, tümevarım-tümdengelim, dramatizasyon gibi teknikler konuşma becerisini geliştirmede kullanılmaktadır. Literatür incelendiğinde bunlara alternatif olarak çeşitli konuşma etkinliklerinin de mevcut olduğu görülmektedir.

Sınıf ortamında konuşma becerisinin kazandırılmasına ilişkin yapılabilecek etkinliklere Kurudayıoğlu (2003); anı anlatma, tartışma, gezi anlatımı, sınıflandırma-İlgilendirme-gruplandırma çalışması, masal-hikâye veya romanın anlatılması, okunan yazının özetlenmesi, soru sorma, karagöz-kukla oynatma, beyin fırtınası, hazırlıksız konuşma, tahmin etme, örnek konuşma, hayal kurma, dramatizasyon, karikatür-grafik ya da bir resim yorumlama, betimleme ve tahlil, sesleri yetkin ve doğru kullanma, tekerleme, söz oyunları (kelime anlatımı, sesli-sessiz sinema, meslekler, kulaktan kulağa, son harf, ben kimim, kim bu adam, söz korosu, mantıklı sorulara mantıksız cevaplar, cümle tamamlama, atasözlerini birleştirme, pazarlamacı,) örneklerini sıralamıştır.

Konuşma Eğitimi Etkileyen Faktörler adlı çalışmada Uçgun (2007), çeşitli resim ve fotoğrafların da öğrencilerin yapacakları konuşmalarda hayal güçlerini büyük ölçüde kullanmalarına imkân sağladığı için konuşma becerisini geliştirmede yararlanılabilecek öğeler olduğunu dile getirmiştir. Öğrencilerin konuşmalarını hayal güçleriyle zenginleştirme noktasında bu materyaller, konuşma eğitiminde yararlanılan görsel unsurların da başlıcalarıdır.

Konuşma eğitiminde sıkça kullanılan tekniklerden olan altı şapkalı düşünme tekniğinin faydalarını Demirel (2005), “Görseller ile altı şapka düşünme tekniğinin ortak özelliklerinden her ikisinin de yaratıcı düşünme becerisini geliştirici etkiye sahip olması, hayal dünyalarını zenginleştirme, insanın duygu dünyasına hitap etmesi gibi özellikler bunların birlikte kullanımı ile

daha da gelişerek kişinin kendisini doğru ve etkili bir şekilde ifade etmesinde ona yardımcı olacaktır.” şeklinde açıklamaktadır.

6-8. sınıf öğrencilerinin konuşma becerisini geliştirmeye yönelik Kardaş ve Tunagür (2015), yaptıkları çalışmada konuşma becerisi ile ilgili literatürden yararlanarak “Sunucuyum, Meclisteyim, Sesimden, Taraftar, Tonlama Oyunu, Bayrak Sende, Pazarlamacıyım, Mikrofon Sende, Diyardan Diyara, Hayal Koltuğu, Bu Hafta Kiminleyiz? Konuşma Fanusu, Sıra Sende” adlı on üç farklı etkinlik örneğine yer vermişlerdir. Bu etkinlikler tanım, amaç, açıklama, uygulama basamakları altında sunulmuştur.

Sınıf öğretmenlerinin konuşma eğitiminde kullandıkları yöntem ve tekniklerin araştırılmasında Ulum ve Taşkaya (2017), kitap okuma-anlatma, tekerleme, yanlış söylenen kelimeleri tekrar, günlük olay anlatırma, hikâye anlatırma, görsel unsur yorumlama, soru-cevap, okunan metnin yorumu, sunum yaptırma, dramatizasyon, cümle kurdurma-tamamlama, şarkı dinletme-söyletme, film izleme-özetleme, diyalog, sözlük-ımla kılavuzu kullanımı, şiir okuma, fıkra anlatma, bilmece-bulmaca, beyin fırtınası, özetleme, topluluk önünde konuşurma, sözcük avı, kelime tanıma, rüya-masal anlatma, parmak oyunu, tartışma, grup hikâyesi oluşturma, atasözü söyletme çalışmalarının öğretmenlerce kullanıldığı sonucuna ulaşmışlardır.

2.8. Türkçe Öğretim Programında Konuşma Becerisi

MEB’e (2019) göre temel ifade ve anlaşma aracı olan dilin geleceğe taşınmasında onun doğru öğrenilmesi ve öğretilmesinin rolü büyüktür. İletişimin kurulmasında en sık kullanılan ve dolayısı ile ilk sırada yer alan dil sadece konuşma becerisinden ibaret değildir. Bir dilin iyi bir kullanıcısı olmak için konuşma becerisinin yanında dinleme, okuma ve yazma becerilerine de yeter düzeyde vakıf olmak gerekir.

MEB (2019) TDÖP’ü hazırlarken öğrencilerin yaşam boyu kullanabilecekleri dört temel dil becerisinin yanında zihinsel becerileri de kazanmalarını ve bu becerilerden yararlanarak etkili iletişim kurmalarını, kendilerini kişisel ve sosyal yönden geliştirmelerini hedeflemiştir. Program bir bütünlük gözetilerek öğrencilerin okuma-yazma alışkanlığını şevkle ve dil hassasiyetiyle benimsemelerine katkı sağlayacak biçimde değer, bilgi ve becerilerle donatılarak oluşturulmuştur. TDÖP, kişisel-sosyal gelişime katkı sağlayacak şekilde dil yeterliliklerinin kazandırılmasını, mesleki ve alanlar arası başarının da ön şartı olarak kabul etmektedir.

Anlama yetisine hitap eden okuma ve dinleme ile anlatma yetisine hitap eden konuşma ve yazma becerileri bireyin dört temel dil becerisi olarak nitelendirilir. Bu beceriler sürekli iç içe olup gelişim ve değişimleri birbirlerini izlemektedir. Konuşma bireyin dinlemenin akabinde kazandığı ve iletişimin temel dayanağı olan beceridir. Konuşma edinimi bireyin doğumuyla beraber başlar ve içinde büyüdüğü çevrede gelişigüzel gelişir. Okul çağıyla beraber konuşma diğer becerilerde de olduğu gibi sistemli, programlı ve çeşitli kazanımlara uygun bir şekilde çocuğa verilmeye başlanır.

Programında dil öğreniminin doğrusal olmadığından bahseden MEB (2019), dengeli ve bütüncül bir şekilde kullanılacak olan farklı öğretim yöntem ve tekniklerin ana dil becerilerini kazandırmada tek bir öğretme yaklaşımına oranla daha yararlı sonuçlar doğuracağını ifade eder. Öğrencilerin bireysel farklılıkları (ihtiyaçları ve öğrenme tarzları, hazırbulunuşluk düzeyleri, kültürel-sosyal farklılıkları vb.) öğrenme öğretme süreci planlanırken göz önünde bulundurulmalıdır. Öğretimde kullanılan yaklaşım, yöntem ve etkinlikler öğrencilerin geçmiş bilgilerine ket vurmuyup onları geliştirmeli, ilgi çekici olmalı, eksik ve yanlış bilgileri düzeltmeli, öğrencilere okul içi ve dışında öğrendiklerini deneyimleme fırsatı sunmalıdır.

1924 yılında yürürlüğe giren cumhuriyet tarihimizin ilk TDÖP olan İlk Mektep Türkçe Müfredatı hariç geçen zamandaki programların hepsinde konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik amaçlara yer verildiği ve bu yönde bir planlama yapıldığı görülmektedir. Yapılandırmacı anlayış benimsenerek oluşturulan 2006 ve sonrası TDÖP'leri incelendiğinde şu ifadelere yer verildiği görülmüştür:

2006 Türkçe Dersi (6- 8. sınıf) Öğretim Programı'nın hem genel hem de özel amaçlarında öğrencilerin sözlü ifade becerilerinin geliştirilmesine vurgu yapılmaktadır. Bu programda konuşma becerisi "Konuşma" başlığı altında ayrı bir bölümde ele alınmıştır. (MEB, 2006) konuşma kurallarını gözeterek hazırlıklı-hazırlıksız konuşmalar yapma, sesin ve beden dilinin yetkin kullanımı, kendini sözlü olarak tam ve doğru ifade edebilme becerisi, kendi ve başkalarının konuşmasını değerlendirebilme becerilerini konuşma öğrenme alanı içindeki amaçlar olarak göstermiştir. 2006 TDÖP yapılandırmacı anlayışla hazırlanan ilk program olup konuşma becerisine yönelik beş amaç kırk iki kazanımı içerdiği görülmektedir.

Dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma dil becerileri 2019 TDÖP'te ayrı başlıklar halinde sınıf düzeylerine göre gruplandırılmıştır. Aşağıda sadece ilköğretim ikinci kademeyi oluşturan (5, 6, 7 ve 8. sınıf) konuşma becerisi kazanımlarına yer verilmiştir.

2.8.1. Beşinci Sınıf Konuşma Becerisi Kazanımları

T.5.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

Öğrencilerin verilen bir konuyu görsellerle destekleyerek kısa sunum hazırlamaları ve sunum öncesinde prova yapmaları sağlanır.

T.5.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.

T.5.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.

Serbest, güdümlü, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.

T.5.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

T.5.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

T.5.2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

Ama, fakat, ancak ve lakin ifadelerini kullanmaları sağlanır.

T.5.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

2.8.2. Altıncı Sınıf Konuşma Becerisi Kazanımları

T.6.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

Öğrencilerin verilen bir konu hakkında görsellerle destekleyerek kısa sunum hazırlamaları ve prova yapmaları sağlanır.

T.6.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.

T.6.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.

Serbest, güdümlü, yaratıcı, hafızada tutma tekniği ve kelime kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.

T.6.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

T.6.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

T.6.2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

Ama fakat, ancak, lakin bununla birlikte ve buna rağmen ifadelerini kullanmaları sağlanır.

T.6.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

2.8.3. Yedinci Sınıf Konuşma Becerisi Kazanımları

T.7.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

Öğrencilerin düşüncelerini mantıksal bir bütünlük içinde sunmaları, görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanarak sunu hazırlamaları sağlanır.

T.7.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.

T.7.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.

Katılımlı, yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır.

T.7.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

T.7.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

T.7.2.6. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak ifadelerini kullanmaları sağlanır.

T.7.2.7. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

2.8.4. Sekizinci Sınıf Konuşma Becerisi Kazanımları

T.8.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar.

a) Öğrencilerin düşüncelerini mantıksal bir bütünlük içinde sunmaları, görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanmaları, sunu hazırlamaları sağlanır.

b) Öğrenciler araştırma sonuçlarını sempozyum, panel, forum vb. ortamlarda sunmaya teşvik edilir.

T.8.2.2. Hazırlıksız konuşma yapar.

T.8.2.3. Konuşma stratejilerini uygular.

Yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma, ikna etme ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır.

T.8.2.4. Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

T.8.2.5. Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

T.8.2.6. Konuşmalarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.

T.8.2.7. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır (MEB, 2019).

2019 TDÖP incelendiğinde programın genel ve özel amaçlarından bahsedildiği fakat dil becerilerinin amaçlarına ayrı başlıklar altında yer verilmediği görülmektedir. Programda konuşma becerisi diğer dil becerileriyle birlikte bütüncül olarak işlenmekte, konuşmanın müstakil bir başlığı bulunmamakta sadece sınıf seviyelerine göre gruplandırılan yirmi sekiz kazanımına yer verilmektedir. Konuşma becerisine dair kazanım sayısının 2006 TDÖP'ten itibaren yayımlanan programlara bakıldığında giderek azaldığı ve becerinin belirli ana kazanımlar üzerinde şekillendirildiği görülmektedir.

2.8.5. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Konuşma Yöntem ve Teknikleri

Konuşmanın hayatın her alanını saran bir beceri olduğunu ifade eden Kavcar, Sever ve Oğuzkan (1999) sadece Türkçe için değil kişinin diğer derslerdeki ve sosyal başarısı için konuşma eğitimine azami önemin verilmesi geliştirilmesi için ise uygulama çeşitliliğinin artırılması gerektiğine dikkat çekerler. Öğrencilerin kendilerini doğru bir şekilde ifade edebilen bireyler olarak yetişmelerini hedefleyen Türkçe dersinde konuşmaya yönelik kuramsal bilgiler belirli yöntem ve teknikler dâhilinde pratiğe dökülmelidir. Türkçe öğretiminin hedefleri herhangi bir ders hedefleri olmanın ötesinde hayattaki temel gayelerle örtüştüğünden Türkçe öğretiminde başvurulacak yöntem ve tekniklerin özenle seçilip titizlikle uygulanması gerekir.

1-8. sınıflar TDÖP'te MEB (2019) ilköğretim ikinci kademe için uygulanan konuşma becerisi yöntem ve tekniklerine “Konuşma stratejilerini uygular.” kazanımının açıklama kısmında sınıf seviyelerine göre şu şekilde yer vermiştir:

5. Sınıf

- Serbest
- Güdümlü
- Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Konuşma

6. Sınıf

- Serbest
- Yaratıcı
- Güdümlü
- Hafızada Tutma Tekniği

- Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Konuşma

7. Sınıf

- Katılımlı
- Yaratıcı
- Güdümlü
- Tartışma
- Empati Kurma
- Eleştirel Konuşma

8. Sınıf

- Yaratıcı
- Güdümlü
- Tartışma
- Empati Kurma
- İkna Etme
- Eleştirel Konuşma

Programda yer verilen yukarıdaki yöntem ve tekniklerin yetersiz kalması durumunda konuşma etkinliklerine literatürdeki farklı yöntem ve tekniklerden eklemeler yapılabilir. Seçilen etkinlikler sınıf atmosferine, seviyesine, öğrencilerin hazırbulunuşluklarına, kazandırılmak istenen hedef ve davranışlara göre öğretmen tarafından değiştirilip farklı şekillerde uygulanabilir. Bu doğal olarak öğretmenlerin sorumluluğunu da arttırmaktadır. Öğretmen bu sürecin en başından konuşmanın ölçme değerlendirme aşamasına kadar hassasiyetle hareket etmeli, doğru uygulamaları ve değerlendirme süreçlerini seçtiğinden emin olmalıdır.

2.9. Konuşma Halkası Tekniği

Konuşma becerisini geliştirmede kullanılacak işe yarar tekniklerden biri de konuşma halkasıdır. Konuşma becerisinin iletişimi geliştirmedeki gücü dikkate alınırsa bu tekniğin farklı görüş ve düşüncelere saygı gösterme ve bireyler arası iletişimi arttırmadaki rolü yadsınamaz.

Nitekim Hesapçıoğlu vd. (2008) konuşma halkasını öğrencilerde farklı fikirlere saygı gösterme becerisini geliştirmede ve görüş farklılıklarını yakalayabilmede kullanılan bir teknik olarak ifade etmişlerdir. Ayrıca sınıf atmosferinde güven ve saygı duygularını oluşturmada, öğrenciler arası ikili ve çoklu iletişimi şekillendirmede fayda sağlayan bir teknik olduğu söylenebilir.

Konuşma halkası tekniğini, sınıfta sık sık kullanılabilecek, görüş farklılıklarının tespitine ve bunlara saygı gösterilmesine katkıda bulunabilecek bir teknik olarak açıklayan Sönmez (2008), tekniğin öğrencilerin tamamının derse aktif olarak katılımını sağlamak ve görüş farklılıklarından hareketle yeni konularda yapıcı tartışmalar açmak için tüm sınıf seviyelerinde ve farklı derslerde kullanılabileceğini ifade etmektedir. Yine bir başka ifadede Şahan (2014) konuşma halkası ile öğrencilerin düşündüklerini

sınıf ortamında saygılı bir şekilde dile getirmeye dikkat etme becerisi kazandıklarını ayrıca duygular ile düşünceler arası ayrımı görebilmeyi öğrendiklerini söylemektedir.

Ocak (2015), sınıf içerisinde konuşma etkinlikleri yapılırken bütün öğrencilere eşit bir şekilde söz hakkı tanınarak kendilerini ifade etme fırsatı sunulması gerektiğini böylece oluşturulan demokratik sınıf ortamıyla öğrencilerin fikirlerini özgürce açıklama olanağına kavuşmuş olacağını belirtir. Konuşma halkasında konuşma hakkının bazı öğrencilerin tekeline geçmesine izin verilmez. Teknik, öğretmen ya da bir lider denetiminde yürütüldüğü için tartışmanın farklı alanlara çekilmesi engellenir. Tartışma bir soruyla başlatılabildiği gibi izlenen bir drama ya da film ile de başlatılabilir. Eğer soru ya da problem ile başlatıldıysa tüm öğrenciler sorunun cevabına katkıda bulunduktan sonra diğer soruya geçilir. En sonunda ortaya çıkan tüm düşüncelerin öğretmen tarafından özetlenerek öğrencilerle birlikte rapor haline getirilmesinin öğrencilerin tartışma sonuçlarını görmesi açısından önemli olduğunu ifade eder. Konuşma halkası tekniğinin hangi alanlarda kullanılacağına dair araştırmacıların çeşitli görüşleri mevcuttur. Hesapçıoğlu'na (2011) göre;

- Sınıf içindeki, okuldaki ve bahçedeki sorumlulukları ve uyulması gerekli kuralları tanımlama,
- Hisleri açıklama,
- Okuldaki fiziki-psikolojik şiddet, ötelenme gibi konuları tartışma,
- Oyunla öğretim,
- Öğrencilere sorumluluk duygusu aşılama,

- Güçlü bir sınıf bağı ve duygusu geliştirme konularında konuşma halkası tekniği kullanılabilir.

Öğrenciler arası görüş farklılıklarının ortaya çıkarılması ve öğrencilerin fikir çeşitliliğine saygı duyması davranışlarının pekiştirilmesinde etkili olan tekniklerden biri de konuşma halkasıdır. İletişimi ve etkileşimi sınıf atmosferinde saygı ve güven ortamı inşa ederek yakalamaya çalışan bu teknikle öğrenciler kendilerini özgürce ifade edebilme fırsatı bulurlar. Öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamakla birlikte konuşma halkası, empatik düşünme becerilerinin gelişimine de katkı sağlar. Görüş farklılıklarına saygı duyma felsefesiyle işleyen konuşma halkası tekniği duyuşsal alana da hitap ederek empatik değerlerin gelişmesine yardımcı olur. Çocuk farklı herhangi bir malzeme vasıtasıyla (metin, oyuncak, video, ses vb.) kendini başkasının yerine koyarak onun gibi düşünebilme fırsatı yakalar.

Gözütok, (2007) konuşma halkasının bazen duygulara bazen düşüncelere odaklı sorularla şekillendiğini ifade ederken öğrencinin derste aktifleşmesine fırsat tanıyan bu tekniğin yararları olarak şunları sıralamıştır:

- Bireylere empatik düşünme olanağı sağlar.
- Fikir ve duyguların birbirine karıştırılmamasına ve birbirini etkilememesine yardımcı olur.

- İletişim becerilerinde daha etkili düşünerek hareket etmeyi sağlar.
- Öğrencilerin bağımsız hareket edebilme ve karar alabilme kabiliyetlerini geliştirir.

Yine Aykaç, (2005) tarafından konuşma halkası tekniğine yönelik yapılan çalışmada tekniğin yararları olarak şunlar gösterilmiştir:

- Öğrencilerin kendilerini rahatça ifade etmelerine olanak sağlar.
- Öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini uyanık tutar.
- Öğrencilerin tamamına yakınının derse katılımına olanak sağlar.
- Sınıfta etkili bir iletişimin oluşmasına olanak sağlar.
- Demokratik ve eşitlikçi bir atmosfer yaratarak öğrencinin olumlu tutum geliştirmesini sağlar.
- Dinleme becerisi kazandırır.
- Kendini özgürce anlatabilme fırsatı sunar.
- Ortak fikir alışverişi ve grupla hareket edebilme becerisi kazandırır.
- Empati becerisini kazandırması çocuğun sosyal yönden gelişimine katkı sağlar.
- Hayal gücünü harekete geçirmesi yaratıcı düşüncenin gelişimini de olumlu etkiler.
- Akranlar arası iletişim becerilerini iyileştirir.

Üstte bahsedilen araştırmacıların yaptığı çalışmalarda konuşma halkası tekniğinin dezavantaj ve sınırlılıkları şu şekilde belirlenmiştir:

- Hedef tespitinin tam ve doğru yapılamaması durumunda konuyla kurulan ilişki zayıf olabilir.
- Sözlü iletişime dayalı bir teknik olması uygulama esnasında sık sık amaç ve konu kapsamı dışına çıkılmasına zemin hazırlayabilir.
- Mevcut öğrenci sayısının gereğinden fazla olması tekniğin sınıf ortamında uygulanabilirliğini güçleştirebilir.
- Bu tekniğe sessiz, içine kapanık ve uyum problemi yaşayan vb. profildeki öğrencileri dâhil etmekte zorluk yaşanabilir.
- İçerik kapanık, utangaç ve konuşma yeteneği zayıf olan öğrenciler konuşturulmak için zorlandıklarında dersten uzaklaşabilirler.
- Ön çalışma etkinlikleri ve düşünce paylaşımında süre aşımaları vb. durumlar zaman yetersizliğine neden olabilir ayrıca öğrencilerde ön bilgi eksiklikleri de görülebilir.
- Tartışmalar bazen aşırı gürültü oluşturabilirler.

- Konu dağılabilir farklı yönler kayabilir.
- Amacın iyi saptanamaması durumunda konuyla direkt bağlantı oluşturulamayabilir.
- Çoğunlukla karşılaşılabilecek bir sorun da konuşmalarda hedef ve konudan uzaklaşmadır.
- Tekniği tüm derslere ve konulara uygulamak mümkün olmayabilir.
- Oturma düzenin mutlaka “U” ya da yarım daire olması gerektiğinden fiziki yapısı küçük olan sınıflarda bunu başarmak mümkün olamayabilir (Aykaç, 2005).

Tekniğin uygulanmasında kullanılacak işlem basamaklarını Sönmez (2008) maddeler halinde aşağıdaki gibi açıklamaktadır:

1. Yarım daire, çember veya “U” şeklinde düzenlenen sınıfta öğrenciler yan yana gelecek biçimde oturtulur.

2. Tekniğin kullanılmasında uyulacak kurallar tahtaya yazılır. Kurallar öğrencilere duyurulur. Örneğin;

- Lütfen söz sırası gelmeden konuşmayınız.
- Arkadaşlarınız konuşup, düşüncelerini söylerken onlara gülmeyiniz.
- Arkadaşlarınızı alaya almayınız.
- Arkadaşlarınızın yüzüne bakarak konuşunuz.
- Söylenenleri dikkatlice dinleyiniz.
- Görüşlerinizde gerekçe belirtiniz.

3. Yakın arkadaşlar yan yana oturtulmamalıdır. Kız erkek ayrımı yapılmamalıdır. Karma şekilde öğrenciler oturtulmalıdır.

4. Konuşma sırasını gösteren bir nesne belirlenmelidir. Bir mendil, kitap, silgi, top vb. olabilen bu nesne, konuşma sırası gelen öğrenciye verilmelidir. Öğrencinin cismi eline almadan konuşmaması ilkesi vurgulanmalıdır.

5. Öykü, masal, drama, film, resim seti vb. konuşmayı başlatacak olan unsur sınıfa tanıtılır. Anlaşılması sağlanır. Tartışılacak konu sınıfa açıklanır.

6. Konuşma nesnesi en yakın öğrenciye verilir, konuyla alakalı belirlenen sorulardan birincisi sorularak konuşma başlatılır.

Örneğin;

- Bu hikâyedeki (tiyatro, resimler, film vb.) kişi-kişiler neler hissediyor olabilir?
- Duyguları-düşünceleri neler olabilir?
- Siz böyle bir durumla karşı karşıya kaldınız mı? Siz ne hissettiniz? Neler düşünürsünüz?

7. Her soru, katılan tüm öğrenciler tarafından yanıtladıktan sonra sırasıyla diğer sorulara geçilir. Öğretmen hiçbir soruyu göz ardı etmemelidir.

8. Düşüncelerini söylemesi için her öğrenciye sırayla söz verilir. Konuşmak istemeyen ya da fikri olmayan öğrenci “pas” yanıtını verebilir. “Pas” diyen öğrencileri öğretmen, “İkinci turda tekrar görüşünüzü almak istiyoruz.” diyerek cesaretlendirir.

9. Tüm öğrencilerin fikirlerini açıklamasına fırsat tanınarak konu anlaşılncaya kadar uygulamaya devam edilir.

10. Öğretmen tüm soru ve yanıtlar bittikten sonra görüş belirtilir. Konu söylenen hedefler doğrultusunda özetlenir. Sınıfa teşekkür edilir. Öğretmen farklı teknikleri de bu sırada kullanabilir. Kelime oyunları ile ilgi çekiciliği arttırabilir veya küçük canlandırmalarla öğrencinin dikkati konuya toplanabilir.

11. Öğretmen tarafından uygulanma bitiminde oluşan yeni fikirler özetlenir ve netleştirilen görüşler sınıf panosunda sergilenir.

Aykaç'ın (2005) yaptığı araştırmada tekniğin uygulanmasında kullanılacak işlem basamaklarıyla beraber örnek bir ders planına yer verilmiştir. Plan, dersin işleniş konusunda bu çalışmaya örnek teşkil edecek niteliktedir.

1) Sınıf yarım daire şeklindeki “U” düzeninde hazırlanarak öğrenciler yan yana oturtulur.

2) Öğretmen tarafından günün tartışma konusu açıklanır.

3) Her öğrenciye sırası ile düşüncelerini paylaşması için söz hakkı tanınır, konuşmak istemeyen öğrenci pas hakkını kullanabilir.

4) Öğretmen “pas” yanıtını veren öğrenciyi, “Sizin de ikinci turda görüşünüzü almak isteriz.” diyerek cesaretlendirir.

5) Tüm öğrencilerin düşüncelerini ifade etmesine fırsat tanınncaya ve konu anlaşılncaya kadar uygulama devam eder.

6) Uygulama bitiminde biçimlendirilen fikirler öğretmen tarafından toplanır ve özetlenir. Ulaşılan sonuçlara ise sınıf panosunda yer verilir.

Aşağıdaki örnek ders planı incelendiğinde konuşma halkası tekniğinin örnek olay, tekerleme vb. içeriklerle zenginleştirilerek öğrenciler üzerindeki etkililiği arttırılmaya çalışılmıştır. Sınıf ortamındaki rahatlığın konuşma üzerindeki olumlu etkisi düşünülerek öğrencilere kendilerini ifade ederken pas hakkı tanınmıştır.

Tablo 2.1. Konuşma Halkası Günlük Plan Örneği

ADI: Hata Yapabilirim DERS: Hayat Bilgisi SINIF: 1 SÜRE: 40 dk. ÖĞRENME ALANI TEMA-ÜNİTE: Okul Heyecanım KAZANIM: Kendisinin ve başkalarının hata yapabileceğini kabul edebilir. BE CERİLER: Hatayı kabul edebilme becerisi geliştirir. ORTAM /ARAÇ-GEREÇ: Sınıf “U” şeklinde düzenlenir, tekerleme, öğretmen anısı
SÜREÇ • Öğretmen öğrencilere önceden yaptığı bir hatasını anlatır. Yaptığı bu hatadan öğrendikleri üzerine konuşur. • “Benim yerimde siz olsaydınız neler yapardınız?” sorusu ile öğrencileri konuşmaya istekli hale getirir. • Konuşmak isteyen ilk öğrenciden başlayarak görüşler belli bir sıra takip ederek devam eder. • ... Konuşmak istemeyen öğrenci “geç” “pas” diyerek sözü yanındaki öğrenciye verir. • ...Konuşmak istemeyen öğrencilere “Eminim farklı düşünceleriniz vardır. Diğer konuşmacıların söz hakkı bittikten sonra isterseniz katılabilirsiniz.” gibi sözler söylenerek öğrenciler motive edilir. • “Siz hiç hata yaptınız mı?, Bunu bizimle paylaşmak ister misiniz?” sorularıyla konuşma halkasına yeniden dönülür. Öğrenci görüşleri alınır. • “Az önce anlattığınız hatalardan neler öğrendik?” sorusunun yanıtını önce öğretmen açıklar. “Ben sizinle paylaştığım hatamdan şunları öğrendim...” • Konuşma halkası bu şekilde devam eder. • Dersin sonuna doğru bir tekerleme verilir. Tekerlemenin ilk söylenişinde hata varsa ikinci ve üçüncü söylenişte hata yapmamalarına özen gösterilerek ders bitirilir.
DEĞERLENDİRME • Biz bugün neler konuştuk? • Hatalarımızdan öğrendiklerimiz nelerdir? • Dersin sonunda tekerlemeyi neden söyledik?

2.10. Türkçe Dersinde Konuşma Halkası Tekniğinin Kullanımı

Türkçe dersinin nihai amacı öğrencilere kitabi bilgileri ezberletmekten ziyade onları dil becerilerinde yetkinliğini sağlamış birer birey olarak yetiştirmek, geliştirdiği her beceriyi hayatının bir parçasına uygulayabilmesine vesile olmaktır. Konuşma eğitiminde hedef bireye kişisel ve toplumsal başarıya ulaştırabilecek bir iletişim becerisi kazandırmaktır. Bu becerilerin kazandırılmasında TDÖP'tekiler başta olmak üzere pek çok farklı yöntem ve teknik uygulanabilir. Konuşma halkası tekniği TDÖP'te yer almayan konuşma eğitimini destekleyici, iletişim ve empatik becerileri artırıcı bir tekniktir. Konuşma halkası tekniği araştırmanın konusunu oluşturması hasebiyle çalışma için önemlidir. Bu teknik çalışmada birey ve toplum teması üzerinden uygulanacaktır. Bunun en büyük sebeplerinden biri tekniğin empati temeline dayalı olmasıdır. Empati, Dökmen'in (2009) de ifade ettiği gibi karşımızdaki insanın düşüncelerini doğru olarak anlayabilmek için kendimizi o kişinin yerine koyarak, onun duygularını hissederek bu durumu ona anlatma süreci ve bilincidir. Birey ve toplum teması kişilerarası ve kişi-toplum arası ilişkileri geliştirme noktasında çocuğun bilgi ve becerilerini arttırmak amacıyla hazırlanmış bir temadır. Empatinin iletişim becerilerini arttırmadaki rolü göz önüne alındığında empatik becerinin geliştirilmesini amaçlayan konuşma halkası tekniğinin birey ve toplum temasına uyumlu bir etkinlik olduğu rahatlıkla görülebilir. TDÖP'te konuşma eğitimi için önerilen “empatik konuşma, katılımlı konuşma, ikna etme ve tartışma yöntemleri” içerisinde kullanılabilecek bir teknik olarak da görülebilir.

Taşpınar'ın (2015) araştırmasında konuşma halkası tekniğinin etkili kullanılması için yapılması gerekenler Türkçe dersi birey ve toplum temasında konuşma beceri ve tutumlarını belirlemede rahatlıkla kullanılabilir. İlgili araştırmada ders akışı aşağıdaki şekilde betimlenmektedir:

Tekniği etkili kullanmak için halka biçiminde, birbirini görececek şekilde bir oturma düzeni oluşturulmalı, kurallar duyurulmalı ve uygulanmalıdır. Buna göre konunun iyi anlaşılması sağlanmalı, öğrenciler sırayla konuşmalı, birbirinin görüşlerine saygılı olmalıdır. Bunları sağlamak için öğretmenin ortamı etkili biçimde yönetmesi, sabırlı, sakin ve öğrencileri cesaretlendirici bir tavır takınması gereklidir. Tekniğin işlem süreci aşağıda verilmiştir.

- Öğrencilerin halka şeklinde birbirini görececek geniş bir daire biçiminde oturmaları için ortam düzenlenir.
- Uyulacak kurallar bir yere yazılır ve duyurulur. Bunlar sırayla konuşma, söylenenlere saygı gösterme, konuşurken birbirinin yüzüne bakma, dikkatli dinleme, “bu görüşe katılıyorum ya da katılmıyorum” biçiminde cümleler kurulabilme, görüşlerin gerekçesini açıklamaya gayret etme vb. esaslardan oluşur.
- Konuşma sırasını belirtecek bir nesne bulundurulur.
- Öğrenciler U düzeni şeklinde oturtulur.

- Olay, durum, konu öğrencilere uygun biçimde açıklanır. Söz konusu olayın okuyarak, anlatarak, resmi göstererek, canlandırarak ya da görüntüsünü izleterek anlaşılması sağlanabilir.
- Öğrencilere konuşma sırası belirleme nesnesi verilerek (küçük top vb.) sıra ile konuşmaları sağlanır. Bu sırada ‘Sizce ne hissetmiştir, Ne düşünmüş olabilir, Siz olsanız ne yapardınız, Siz ne hissettiniz?’ vb. sorular yöneltilir. Bu soruların hepsi bir arada değil, her turda biri sorularak öğrencilerin konuşma yapılması sağlanır.
- Görüş belirtmek istemeyen öğrenci pas diyerek elindeki konuşma nesnesini yanındaki öğrenciye verebilir.
- Konuşma nesnesi en son öğretmene geldiğinde öğretmen de görüşünü belirtmek için yapılan konuşmaları konunun amaçları doğrultusunda özetleyerek uygulamayı bitirir.

Konuşma halkası tekniğinin birey ve toplum temasının işlenişi boyunca deney grubu öğrencilerine konuşma becerileri, empatik, eleştirel, çok yönlü düşünme, birey ve toplum kavramlarının farkındalığı, olumlu tutum geliştirme, iletişim becerileri gibi pek çok yetkinliği kazandıracakları öngörülmektedir.

2.11. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Kuramsal çerçeve ve açıklamalar kısmında bahsi geçen kavramlarla ilgili yurt içi ve yurt dışı literatürdeki çeşitli yayın ve araştırmalar aşağıdaki gibidir:

Dinleme ve konuşma becerilerine yönelik yöntemleri inceleyen Mead ve Rubin (1985), çalışmasında sözlü iletişimin, dinlemenin tanımlarına yer vermiş, konuşma becerisinin hangi kriterlere göre değerlendirildiği ve değerlendirilmesi gerektiğini tartışmış ve bu değerlendirmelerde de hangi ölçme araçlarının ne şekilde seçilip düzenlenmesi gerektiği üzerinde durmuştur. Araştırmacılara göre öğrencilerin dinleme ve konuşma becerilerindeki gelişimleri en az bir ölçme aracıyla öğretmen tarafından ölçülüp değerlendirilmelidir. Araştırmada, sorular ve gözlemlerle yapılandırılmış formların bu ölçme araçlarına örnek olabileceği ifade edilip uygun şartlarda kullanılması gerektiğinden bahsedilmiştir.

Brown (2000), kitabında iyi bir konuşma tekniğinde bulunması gereken güdüleyici olması, dil kullanımını sevdirmesi, konuşma ve dinleme arasındaki bağı oluşturmaya, uygun geri bildirim ve düzeltme sağlaması, öğrenci ihtiyaçlarına cevap vermesi, konuşma becerilerini geliştirici olması, sözlü iletişimi başlatmada öğrenciye fırsat vermesi vb. özellikleri sıralamıştır.

Konuşma becerisinin kazandırılmasıyla ilgili hususları Yalçın (2002) “Türkçe Öğretim Yöntemleri” adlı eserinde incelemiştir. Türkçe ve konuşma becerisinin gelişiminin birbirinden bağımsız yürütülemeyeceğini dile getiren Yalçın, konuşma becerisinin geliştirilebilmesi adına yapılabilecekleri anlatmıştır. Çalışmada konuşmanın fiziksel ve zihinsel boyutları üstünde durulmuş, konuşma-beden ve konuşma-bellek ilişkisine yer verilmiştir.

“Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı” adlı çalışmada Özdemir (2003), konuşmanın hayatımızdaki yeri ve konuşma gücümüzün nasıl geliştirilebileceği konularını ele almaktadır. Güzel ve etkili

konuşmanın ilkeleri açıklanmaya çalışılmıştır. Konuşmayı etkileyen etmenler, hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma türleri, konuşma konularının seçimdeki kriterler, konuşma amacı, konuşmanın metne dökümü ve sunumu çalışmadaki işlenen diğer konulardan bazılarıdır.

“Sözlü ve Yazılı Kültür” adlı eserinde Ong (2004), sözlü ve yazılı kültür ilişkisindeki temel farklara değinmiştir. Dilin sözlü niteliği ve iletişim kavramı arasındaki bağa dikkat çekilen eserde sözlü kültürden yazıya yazıdan elektronik bilgi işlemine geçiş ele alınmaktadır.

Sever’in (2004) hazırladığı “Türkçe Öğretimi” adlı çalışma anadili öğretimine ilişkin genel bilgiler ve anadili öğretimde konuşma becerisinin önemi üzerine eğilmiştir. Deneysel nitelik taşıyan çalışmada tam öğrenme modelinin Türkçe öğretiminde kullanılması ele alınmıştır.

Şimşek (2004) çalışmasında, ilköğretim ikinci kademe Türkçe öğretiminde konuşma becerisinin önemini doküman incelemesi yaparak ortaya koymuş ve bu becerinin geliştirmesi için öğretmenlerin okulda uygulayabilecekleri birtakım öneriler sunmuştur.

Dil becerilerinin gelişimi üzerinde durulan çalışmalardan biri de Wallace, Stariha ve Walberg’e (2004) aittir. Çalışmada tüm öğrencilerin bildiğini, tasarladığını, hissettiğini özgürce ortaya koymasının iyi bir konuşma ortamının sağlanması için temel oluşturduğunu savunmuşlardır. Bu sebeple öğretmenin samimi, demokratik bir sınıf yaratmaya özen göstermesi, rahat bir ortam yaratarak öğrencilerin konuşmayla ilgili korkularını azaltması gibi birtakım sorumlulukları açıklanmıştır.

Kavcar, Oğuzkan ve Sever (2005), Türkçe öğretmenleri için hazırladıkları çalışmalarında öncelikle Türkçe öğretiminin amaçlarını ele almış; anlama gücünün, anlatım becerisinin geliştirilmesi adına bilgi ve yöntemler paylaşmışlardır. Türkçe öğretiminin derslerinin nasıl daha aktif hale gelebileceğine değinen araştırmacılar alanda kullanılabilecek çeşitli yöntem ve teknik alternatifleri sunmuşlardır.

How to Teach Speaking adlı çalışmasında Thornbury (Thornbury, 2005; akt. Taşköprü, 2017) konuşma eğitimini genel ve özel hatlarıyla ele alarak konuşma becerisinin geliştirilmesine katkı sağlayacak sınıf içi uygulama örneklerine yer vermiştir.

Özbay (2005), ana dil eğitiminde konuşmaya gereken önemin verilmesi ve konuşma eğitiminde öğrencilere yeterli pratik olanağı sunulması amacıyla çeşitli aktiviteleri “Ana Dili Eğitiminde Konuşma Becerisini Geliştirme Teknikleri”nde önermektedir. Makalede sonuç olarak, sınıfta yapılacak etkinliklerin konuşmanın hem zihinsel süreçlerini hem de diksiyon gibi fiziksel unsurlarını geliştirici nitelikte olması gerektiği belirtilmiştir.

Öğrencilerin sözel iletişim yöntemleri kullanımını geliştirmeyi amaçlayan Nakatani (2005), çalışmasında iletişimsel yaklaşımı esas almıştır. İngilizcenin yabancı dil olarak öğretildiği bir dil kursunda deney ve kontrol grubundan toplamda 62 kız öğrenciyle yapılan 12 haftalık çalışma sonunda iletişimsel yaklaşımla ders alan öğrencilerin sözel yeterlilik test sonucunun kontrol grubuna göre daha başarılı çıktığı gözlemlenmiştir.

Demirel ve Şahinel’in (2006) yazdığı “Türkçe Öğrenimi” adlı çalışma Türkçe ve sınıf öğretmenlerini dil öğretimindeki yeni gelişmeler ve yaklaşımlar konusunda bilgilendirmeyi

amaçlamaktadır. Türkçenin tarihsel gelişiminin akabinde Türkçe öğretiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda öğretmenler bilgilendirilmektedir. Hangi ilkenin hangi yöntem ve teknikle verileceği detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Konuşma eğitimi de ayrı bir bölümde irdelenmiştir.

Sargın'ın (2006) "İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Değerlendirilmesi-Muğla İli Örneği" isimli yüksek lisans tezi 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyesindeki ilköğretim öğrencilerinin sözlü anlatım yeterliliklerini tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Muğla merkezde yer alan dokuz ilköğretim okulunda 2004-2005 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 207 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrenciler 144 kız ve 63 erkek şeklinde dağılım göstermektedir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ilköğretim okullarında konuşma eğitimini geliştirmeye yönelik çalışmaların beklenen seviyede olmadığı görülmüştür.

Kahire'de uyguladığı çalışmasının sonucunda Zaher (2006), konuşma becerisinin göz ardı edilen bir beceri olduğunu bu sebeple bunun geliştirilmesi adına temel eğitim ikinci kademedeki öğrencilere konuşmayı geliştirmeye yönelik bir eğitimin verilmesi gerektiğini saptamıştır. Kahire'de yer alan Saray El Kobba İlköğretim Okulu 2005-2006 eğitim öğretim yılı temel eğitim ikinci seviye birinci sınıfında yer alan yetmiş altı öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örneklem otuz sekizer öğrenciden oluşmuş deney ve kontrol grubundan ibarettir. Her iki gruba uygulama öncesinde ve sonrasında konuşma testi uygulanmış, süreç içerisinde deney grubuna görev tabanlı eğitim programı uygulanırken kontrol grubunda mevcut yöntemlerle ders işlenmiştir. Deney sonucunda görev tabanlı öğretimin, öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmede ve konuşma becerisi hakkında farkındalığı arttırmada mevcut yöntemlere göre daha başarılı olduğu görülmüştür.

"Bilgisayar Destekli İngilizce Öğretiminde Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine İlişkin Bir Araştırma" adlı tezinde Başkan (2007), bilgisayar destekli öğretimin konuşma becerisi üzerindeki etkisini yabancı dil öğretimi üzerinden ortaya koymayı hedeflemiştir. Hâlihazırda uygulanan yöntemlere oranla bilgisayar destekli olarak yapılan yabancı dilde konuşma çalışmalarının konuşma becerisini daha çok geliştirdiği gözlemlenmiştir.

Konuşma eğitimini etkileyen faktörler üzerinde duran bir diğer araştırmacı (Uçgun, 2007) makalesinde ailenin, öğretmenlerin, araç-gereç kullanımının konuşma eğitimine etkilerinin neler olduğu vurgulamıştır. Makalede konuşma eğitimi verecek olan öğretmenin, öncelikle iyi bir konuşmaya sahip olması gerektiği çünkü onun öğrencilerce rol model alınacağı savunulmuş, insanın hayatını sağlıklı bir şekilde idame ettirebilmesi için konuşmayı iyi öğrenmesi gerektiği belirtilmiştir.

On bölümden oluşan ve Arslan, Doğan ile Deliveli'ye (2008) ait olan "Etkinliklerle Türkçe Öğretimi" adlı çalışmanın beşinci bölümü konuşma eğitimine ayrılmıştır. Bu bölümde konuşmanın nasıl geliştiği, etkili ve güzel konuşma becerisine nasıl sahip olunabileceğine açıklık getirilmiştir. Konuşma becerisini sağlamaya yönelik etkinlik örneklerine konuşmayı geliştirici oyunlar bölümünde yer verilmiştir.

Tekerleme kullanımının konuşma becerisi kazandırılmasındaki etkisini inceleyen Gökkaya (2008), çalışmasında verilerini Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulunda 3-7 ve arası sınıflarda okuyan

konusma bozukluğuna sahip dokuz öğrenciden uygulamalı gözlem yoluyla elde etmiştir. Bu ğrencilerin konuşma bozukluklarının giderilmesinde tekerleme çalışmalarının etkisi incelenmiş ve tekerleme çalışmalarının konuşma bozukluklarının giderilmesinde olumlu katkısı olduğu sonucuna varılmıştır.

Tekerleme içeren etkinliklerin 3. sınıf ğrencilerinin konuşma becerilerine etkisini araştıran Dedeoğlu Orhun (2009), çalışmasında ön-son test uygulamalı deney-kontrol gruplu modeli uygulayarak ğrenci konuşmalarını “Konuşma Değerlendirme Formu” ile değerlendirmiştir. Ulaşılan sonuca göre konuşma becerilerini geliştirmede tekerleme içerkli etkinlikler deney grubu öğrencileri üzerinde olumlu anlamda bir etki yaratmıştır.

Akran değerlendirmenin etkilerini öğrencilerin konuşma becerilerinin geliştirilmesinde yaratacağı sonuçları tespit etmek amacıyla Temizkan (2009) Türkçe ğretmenliği 3. Sınıf ğrencileri üzerinde ön test son test puanlı bir araştırma yapmış ve akran değerlendirmenin son test lehine çalışmada anlamlı bir fark yarattığını belirlemiştir. Araştırma sonunda öğrencilerin konuşma sonunda kendilerini ya da birbirlerini değerlendirmelerinin amaçlanan kazanımları daha iyi verebildiği ve konuşma becerilerini daha iyi geliştirebileceği açıklanmıştır.

Beyin fırtınası tekniğinin ortaokul Türkçe dersi anlatma becerileri olan konuşma ve yazmaya etkisini belirlemek amacıyla yapmış olduğu araştırmada Karaarslan (2010), beyin fırtınasının Türkçe derslerinde kullanımının öğrencilerdeki konuşma becerisi başta olmak üzere yazma becerisini de olumlu anlamda etkilediği ve geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Süreç sonunda konuları önceden belirlenen beyin fırtınalarında öğrencilerin yaratıcı düşünceler ürettikleri görölmüştür.

Rol oynamanın görev temelli dil ğretiminde bir teknik olarak kullanılmasının konuşma becerisi üzerindeki etkisini araştıran Mohammad ve Behroz (2010) çalışma sonunda deneklerin konuşma becerileri üzerinde rol yapma tekniğinin olumlu sonuçlar doğurduğunu kanıtlamışlardır.

Hazırlıksız konuşma becerilerinin yedinci sınıf seviyesinde ortaya konulmaya çalışıldığı Sağlam’ın (2010) “7. Sınıf ğrencilerinin Hazırlıksız Konuşma Becerileri Üzerine Bir Araştırma” isimli yüksek lisans tezinde ğretim programından yararlanılarak öğrencileri seviyesine uygun konuşma konuları belirlenmiştir. Süreç içerisinde ğrencilerin Türkçenin yapısına uygun cümle kurmada sıklıkla hata yaptıkları, düşüncelerinin belirli mantık sıralamalarından yoksun olduğu, cümle ve kelime tekrarlarına düştükleri, fikirlerini ifade edebilecek kelimeleri tespitte zorlandıkları gözlemlenmiştir. Sonuç olarak hazırlıksız konuşma becerilerinin yeterli seviyede olmadığı söylenmiş ve düzeltilmesi için yapılması gerekenler öneriler halinde sıralanmıştır.

Yaratıcı drama etkinliklerinin konuşma becerisine etkilerini araştıran Aykaç (2011) yaratıcı drama etkinliklerine dayalı derslerin konuşma becerisini geliştirmede ders, kılavuz ve çalışma kitabına dayalı etkinliklerle işlenen derslere göre daha faydalı olduğunu gözlemlemiştir. Çalışma sonunda deney grubu ğrencilerinin konuşma becerisi puanlarının kontrol grubundakilere oranla anlamlı bir fark yarattığı görölmüştür.

Kuantum öğrenme modelinin matematik eğitiminde kullanıldığı çalışmasında Girit (2011) akademik başarı, matematiğe ilişkin tutum ve kaygı düzeyi başlıklarının 7. sınıf öğrencileri üzerindeki etkisini incelemek istemiştir. Bu amaçla yaptığı deneysel çalışma sonunda kuantum öğrenme modelinin mevcut yöntemlere göre üstteki veriler üzerinde daha olumlu sonuçlar verdiği görülmüştür.

Maden (2011) rol kartlarının konuşma eğitimi üzerindeki etkilerini 8. sınıf seviyesinde araştırmış ve çıkan verilerde rol kartları ile yapılan etkinliklerin öğrenci başarı ve tutumlarına olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır.

Oradee (Oradee, 2012; akt. Aşçı, 2019) çalışmasında 11. sınıf öğrencilerinin konuşma becerileri ve tutumlarını iletişimsel etkinliklerden olan tartışma, rol oynama ve problem çözme modelleriyle incelemiş çıkan sonuçta bu modellerin öğrencilerin olumlu konuşma becerisi ve tutumu geliştirmesinde etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Orhan, Kırbas ve Topal (2012) “Görsellerle Desteklenen Altı Şapka Düşünme Tekniğinin Öğrencilerin Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesine Etkisi” adlı çalışmayı yapmışlardır. Araştırma ön test-son test deseninde, Erzurum Yakutiye’deki Polis Amca İlköğretim Okulunda 2011-2012 öğretim yılında 8. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Deney grubuna altı şapkalı düşünme tekniği çalışmaları yaptırılmıştır. Konuşma becerisi gözlem formuyla çalışmalar değerlendirilmiştir. Görsel unsurlarla zenginleştirilmiş altı şapkalı düşünme tekniğinin mevcut yöntem ve tekniklere nazaran konuşma becerisini geliştirmede daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türkçe öğretmenlerinin fikirlerine dayalı olarak ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin konuşma becerisinde yaşadıkları problemleri değerlendirmek isteyen Topçuoğlu Ünal ve Degeç (2012) yirmi altı Türkçe öğretmenin oluşturduğu çalışma grubundan verilerini, yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla elde etmişlerdir. Elde edilen verilerde sınıf ortamı, sınav kaygısı, ezbercilik, özgüven eksikliği ve program konuşma becerisi eksikliğinde öğretmenlerin yetersiz bulduğu temel problemlerdir. Ayrıca öğretmenler konuşma becerisi etkinliklerinde sıklıkla karşılaştıkları yöresel ağız kullanma, grup içi utanma, heyecan, söz hakkı beklememe, kısır kelime hazinesi, beden dilinden yeterince yararlanılamaması, vurgu ve tonlama yanlışları gibi nedenlerin de konuşma becerisinin önündeki engellerden bazıları olduğunu ifade etmişlerdir.

Akyol (2013), “Türkçe Öğretim Yöntemleri” adlı çalışmasında konuşma, yazma, okuma ve dinleme becerilerini bir bütün olarak ele almıştır. Bu dört becerinin öğrenci üzerindeki gelişimi konusunda nelere dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Konuşma bölümünde de konuşmayı geliştirme stratejileri üzerinde durmuştur. Öğrencilerin konuşmalarını geliştirecek unsurlar arasında hikâye anlatımının önemini vurgulamıştır. Bunun yanında sınıf içi konuşmalarda ne tür etkinliklere yer verilmesi gerektiğinden de bahsetmiştir.

Doktora çalışmasında Çerçi (2013) dinleme destekli öğretimde vurgu, telaffuz ve tonlama konularını ele almıştır. Mersin-Erdemli Mehmet Akif Ersoy İmam Hatip Ortaokulu ve Turgut Özal İlköğretim okulunda gerçekleştirilen ön test son testli bu deneysel araştırmada ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin otuz yedisi deney, otuz ikisi kontrol grubu olarak seçilmiş bu öğrencilerden deney

grubuna dinleme destekli öğretim materyalleri, kontrol grubuna yazılı öğretim materyalleri uygulanmıştır. Veriler ses kayıt cihazı ile toplanmış, ‘Praat’ ses analiz programı ve “Telaffuz Hataları Tespit Formu” ile analiz edilmiştir. Sonuç olarak, son test başarı ortalamaları adına kontrol grubuyla deney grubu arasında önemli bir farkın oluşmadığı tespit edilmiştir.

Gedik ve Orhan (2014) öğrencilerin konuşma becerilerinin gelişimine sosyal etkinliklere katılımlarının ne oranda etki ettiğini görme adına yaptıkları çalışmada ön test son test deneme modelini kullanmışlardır. Veriler ön-son test şeklinde Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabındaki "Konuşma Gözlem Formu" vasıtasıyla toplanmıştır. Çalışma sonucunda uygulanan sosyal etkinliklerin öğrencilerin konuşma becerilerinde bir iyileşme sağladığı sonucu ortaya çıkmıştır.

“Ortaöğretim Tarih Derslerinde Kullanılan Görsel Materyallerin Öğrenci Akademik Başarı ve Tutumuna Etkisi” adlı nicel çalışmada Özdemir (2014) ön test, son testli deney-kontrol grubu verilerine göre görsel materyal kullanımının her iki gruptaki öğrenciler arasında farklılık oluşturmadığı ancak iki grup arasında, görsel materyallerin öğrencilerin derse yönelik tutumlarında olumlu yönde farklılık ortaya çıkarttığı yorumuna ulaşmıştır.

Tutak, Aydoğdu ve Erşen (2014) tarafından yapılmış olan “Materyal Destekli Matematik Öğretiminin Ortaokul 6. Sınıf Öğrenci Başarısına ve Tutumuna Etkisi” adlı çalışma sonucunda materyallerle desteklenmiş öğrenci merkezli öğretimin yapıldığı deney grubundaki öğrencilerin, mevcut programa dayalı öğretimin gerçekleştirildiği kontrol grubuna göre akademik başarı ve derse karşı tutum yönünden olumlu artış gösterdiği belirtilmiştir.

“Dinleme ve Konuşma Becerilerinin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Temelli Bir Model Önerisi” isimli tezinde Uysal (2014), yaratıcı dramaya dayalı bir dil eğitim modelinin öğrencilerin konuşma ve dinleme becerileri üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda, yaratıcı dramaya dayalı model önerisinin öğrencilerin dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesine katkı sağladığı görülmüş, bu modelle eğitim gören deney grubundaki katılımcıların dinleme ve konuşma becerisi üzerinde gerçekleştirilen ön-son test ölçümlerinde son test lehine pozitif bir fark oluştuğu ortaya koyulmuştur.

Ortaokul öğrencilerinin konuşma becerisi üzerinde görsellerin etki düzeyini tespit etmek amacıyla yaptığı araştırmada Yeğen (2014) ön test ve son testli, deney-kontrol gruplu yarı deneysel deseni kullanmış, verileri toplamak içinse geliştirdiği Konuşma Becerisi Değerlendirme Formu’ndan yararlanmıştır. Elde edilen veriler görsellerin konuşma becerisini geliştirmede etkili olduğu savını doğrulamıştır.

Türkçe öğretmeni adaylarının mikro öğretim tekniği ile konuşma beceri ve kaygılarındaki değişiklikleri ortaya koymayı hedefleyen Bulut (2015) çalışmada kendi geliştirdiği Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formunu kullanmıştır. Elde edilen bulgulara bakıldığında mikro öğretim ve bu öğretime dayalı yöntem ve tekniklerin konuşma becerisini geliştirdiği, bu tarz tekniklere üniversite/fakülte desteği ve teşvikiyle derslerde daha sık yer verilmesi gerektiği önerilmiştir.

Gudu (2015) yaptığı araştırmada eğitimde rol modellerin kullanımının sınıf içi dil becerilerini geliştirmesinin yanında rol almanın bireylerin ifade yeteneklerini arttırmada etkili ve öğrencileri motive edici özelliğe sahip olduğunu ayrıca öğrencilerin konuşma becerilerine anlamlı bir katkı yaptığını ifade etmiştir.

Saraç (2015) drama yöntemini sosyal bilgiler dersi bünyesinde çalışarak yöntemin başarıya, öğrenme kalıcılığına ve derse ilişkin tutuma etkilerini belirlemek istemiştir. Yapılan deneysel işlem sonrasına incelenen kıstaslarda deney grubu adına pozitif bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Kemiksiz (2016) doktora çalışmasında 5. sınıf öğrencilerinin konuşma becerileri ve kaygılarını doğrudan öğretim modeline dayalı konuşma eğitimi ile ölçmeye çalışmıştır. Çalışmada Bartın İMKB Ortaokulunda bulunan 5. sınıflardan deney ve kontrol grubunu oluşturan iki sınıf seçilerek her iki sınıftan araştırmaya yirmi bir öğrenci dâhil edilmiştir. Kontrol grubunun dersleri kılavuz kitabındaki konuşma etkinlikleri esas alınarak işlenirken deney grubunun derslerinde doğrudan öğretim modeline dayalı etkinlik örneklerine yer verilmiştir. “Konuşma Becerilerini Değerlendirme Formu” araştırmacı tarafından geliştirilerek uygulamada kullanılmıştır. Sonuç olarak deney grubundaki konuşma becerilerinin kontrol grubuna göre anlamlı bir şekilde değiştiği görülmüştür.

Karikatür ve kavram karikatürü kullanımının sosyal bilgiler dersi 6. sınıf öğrencileri üzerindeki etkisini yaratıcı düşünme becerileri ve derse olan tutumları yönünden inceleyen Abu (2017) yarı deneysel deseni oluşturan ön-son test kontrol gruplu çalışmasında çıkan sonuçlara göre öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinde ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirmelerinde kavram karikatürlerinin pozitif etki yarattığını gözlemlemiştir.

Çer (2017), “Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Öğretimine Yönelik Yeterlilikleri” adlı makaleyi yayımlamıştır. Türkçe öğretimine dair yeterlilikleri Türkçe öğretmenlerinin açısından incelemeyi amaçlayan bu makalenin çalışma grubu olarak kırk Türkçe öğretmeni seçilmiştir. Açık ve kapalı uçlu sorulardan ibaret bir anket araştırmacı tarafından bizzat geliştirilerek veri toplama aracı olarak kullanılmış, verilerin çözümlenmesinde ise betimsel çözümlemeden yararlanılmıştır. Drama ve tartışma yöntemi ile gösteri, eğitsel oyun, konuşma halkası ve istasyon gibi tekniklerin bilinmesinin öğretmenlerin Türkçe öğretiminin etkililiğini sağlayabilmeleri açısından önemli olduğu savunulmuştur. Çalışma sonunda Türkçe öğretmenlerinin Türkçe öğretimine dair yeterliliklerinin ve bilgilerinin yeter seviyede olmadığı tespit edilmiştir. Bunun sebebi olarak ise Türkçe öğretiminde öğretmenlerin pek çok farklı stratejiyi, yöntemi ve tekniği kullanabilme becerilerine sahip olamadıkları fakat olmaları gerektiği vurgulanmış, bu sayede öğrencilerin dil becerilerini daha iyi geliştirerek düşünce ve duygularını daha iyi ifade edebileceği söylenmiştir.

7. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirme adına hazırlıklı konuşmada bilişsel farkındalık süreçlerini inceleyen Kartallıoğlu (2018) çalışmasını 22 deney ve 23 kontrol grubu öğrencisiyle birlikte yürütmüştür. Çalışmada hazırlıklı konuşmaların bilişsel farkındalıklarla desteklendiği deney grubu derslerinin kontrol grubuna göre daha verimli ve eğitici geçtiği saptanmıştır.

Kocabaş (2017) çalışmasında B1 seviyesindeki yabancı dil öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerilerini incelemiştir. Yaratıcı drama tekniğinin kelime öğretimine ve öğrenmeye yönelik tutuma etkisini ölçmek isteyen araştırmacı veri toplama aracı olarak kendi geliştirdiği konuşma becerisi değerlendirme formunu kullanmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kelime öğretiminde, öğrencinin kelime öğrenmeye dair olumlu tutum geliştirmesinde ve hazırlıksız konuşmalar yapmasında yaratıcı drama tekniği kullanımının başarılı sonuçlar verdiği saptanmıştır.

İlköğretim ikinci kademede okuyan ve gönüllülük esasıyla belirlenmiş on beş öğrenci ile yapılan çalışmada Köse (2018), yaratıcı dramanın konuşma becerisi üzerinde etkisini ölçmeyi hedeflemiştir. Çalışmada veri toplama aracı olan “Konuşma Becerisini Değerlendirme Formu” öğrencilere hem deneysel işlem öncesi hem de sonrasında uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre yaratıcı drama Türkçe dersi konuşma becerisini geliştirilmede öğrencilere fayda sağlamaktadır.

Yıldırım (2018), “Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinde Kullanılan Konuşma Halkası Tekniğinin Öğrenci Akademik Başarısına Etkisi” adlı çalışmayı yapmıştır. Sosyal bilgiler dersi 6. sınıf ders kitabındaki “Demokrasinin Serüveni” ünitesinin konuşma halkası tekniğine göre öğretiminin öğrenci akademik başarısına etkisini araştırmak araştırmanın amacı olarak belirtilmiştir. Araştırmada ön test son test deney-kontrol gruplu desen uygulanmış olup deney grubuna konuşma halkası tekniği, kontrol grubuna ise mevcut yöntem ve teknikler ile öğretim yapılmıştır. Analiz sonucunda son test puanları adına deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen veriler ışığında konuşma halkası tekniğinin hâlihazırdaki mevcut öğrenme yöntemlerine göre daha etkili olduğu belirtilmiştir.

Kılıç (2019), “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Doğal Afetler Konusunun Sarmal Sistem Yönünden Değerlendirilmesi” *adlı* tezinde doğal afetler konusunun sarmal sistem ile ilişkisini sosyal bilgiler ve hayat bilgisi ders kitaplarında yer alan metinler üzerinden belirlemeye çalışmıştır. İçerik analizi ve doküman incelemesi yöntemlerinin kullanıldığı tezde 2018-2019 eğitim öğretim yılının 2. 3. sınıflara ait hayat bilgisi; 4. 5 ve 7. sınıflara ait sosyal bilgiler ders kitaplarındaki doğal afetler konusuna dair görsellere ve ders kazanımlarına bakılmıştır. Ayrıca kitaplardaki etkinlikler sarmal sistem açısından incelenmiştir. Elde edilen veriler neticesinde, kitaplarda yer alan etkinliklerin aktif öğrenme ortamına konulabilecek düzeyde ve öğrenci seviyelerine uygun olmadığı görülmüştür. Sarmal sisteme uygun olarak drama, beyin fırtınası, soru-cevap, konuşma halkası, istasyon gibi tekniklerin aktif öğrenme ortamına dâhil edilmesi gerektiğine yer verilerek farklı etkinlik önerileri sunulmuştur.

Ulukaya Öteleş (2019), çalışmasında 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde proje tabanlı öğrenme yönteminin uygulanmasının akademik başarıya, derse yönelik tutuma, sınıf içi demokratik tutuma ve kalıcı öğrenmeye etkisini ortaya koymuştur. Çalışmada ön–son test, deney-kontrol gruplu yarı deneysel desen uygulanmıştır. Uygulama sonucunda proje tabanlı öğrenme yöntemi doğrultusunda yürütülen

öğretim etkinliklerinin, sosyal bilgiler dersi ekonomi ve sosyal hayat ünitesinde öğrenci başarısı ve derse olan tutuma katkı sağladığı tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu kısımda araştırma modeli, evreni ve örnekleme, araştırmanın uygulandığı çalışma grubu, veri toplama süreci, veri toplama araçları ve toplanan verilerin analiz edilişi ile ilgili bilgiler bulunmaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Konuşma halkası tekniğinin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin ve konuşma becerilerine ve tutumlarına etkisini tespit etmek amacıyla yapılan araştırmada yarı deneysel olarak adlandırılan ön-son test, deney-kontrol gruplu model kullanılmıştır. 2020-2021 eğitim-öğretim yılı 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı (Anıttepe Yayıncılık) ve öğretim programında yer alan mevcut yöntemlerle öğrenim gören öğrencilerin kontrol grubunu, konuşma halkası tekniğiyle öğrenim gören öğrencilerin de deney grubunu oluşturduğu uygulamada, konuşma halkası tekniğinin konuşma beceri ve tutumları üzerindeki etkileri sınanmıştır. Karasar (2005) ve Büyüköztürk (2007) deneysel modeli, incelenen değişkenler arasındaki sebep sonuç ilişkisini bulmak için gözlenecek birtakım verilerin ortaya konulduğu ve sürecin araştırmacının öncülüğünde yürütüldüğü bir çalışma alanı olarak açıklarlar. Özellikle bütün değişkenleri kontrol altına almanın zor olduğu eğitim alanındaki araştırmalarda en çok yarı deneysel desenden faydalanılır. Yarı deneysel desende gruplar random ve yansız bir şekilde belirlenerek deney ve kontrol grupları şekillendirilir.

Bu çalışmada, konuşma halkası tekniğinin ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin konuşma becerileri ve konuşmaya yönelik tutumları üzerindeki etkisinin ölçülmesi amaçlandığı için yarı deneysel desen kullanılarak deney-kontrol gruplu ön-son test uygulamalı bir işlem benimsenmiştir. Bahsi geçen desenleme beceri ve tutum ölçümlerinde yaygın bir şekilde kullanılır. Yarı deneysel desende katılımcı gruplar deneysel işlem öncesi ve sonrasında aynı bağımlı değişkenle ölçüme tabi tutulurlar.

Çalışmada; konuşma becerisi ve tutumu bağımlı değişken, konuşma halkası tekniği ise bağımsız değişken olarak kullanılmıştır. Deneysel yöntemde araştırma grubunda yer alan öğrencilerin araştırma öncesinde konuşma becerileri gözlenmiş ve konuşma tutumları belirlenmiş, konuşma halkası tekniği ile mevcut teknikler karşılaştırılmıştır.

Çalışmada kullanılan ön-son test deney-kontrol gruplu yarı deneysel desenin sembolik görünümü Tablo 3.1. de sunulmuştur.

Tablo 3.1. Ön-Son Test Deney-Kontrol Gruplu Yarı Deneysel Desenin Simgesel Görünümü

G1	R	O1.1	X	O1.2
G2	R	O2.1	X	O2.2

G1: Konuşma halkası tekniğinin uygulandığı grup

G2: Mevcut yöntem ve tekniklerin uygulandığı grup

R: Yansızlık (Tarafsızlık)

X: Deneysel işlem

O1.1, O2.1: Ön test

O1.2, O2.2: Son test (Karasar, 2004, s. 94).

Yarı deneysel araştırma tasarımı bazı değişkenlerin kontrol altına alınamadığı durumlarda kullanılan bir araştırma tasarımıdır. Nicel olarak ifade edilen araştırma modelinde olgu ve olaylar sayılarla ifade edilebilecek şekilde ortaya konulur, gözlemlenebilir ve ölçülebilir hale getirilir. Buradaki amaç deney, gözlem ya da çeşitli testler vasıtasıyla bireylerin toplumsal davranışlarını nesnel biçimde ölçerek bu ölçümleri sayısal verilerle açıklamaya çalışmaktır. Bazı durumlarda araştırmanın yapılacağı ortamdan kaynaklanan durumlar nedeniyle araştırmacı grupların oluşturulmasına müdahale edemeyebilir. Bu nedenle araştırmacı random bir şekilde bir grubu deney diğeri ise kontrol grubu olarak tayin eder. Bu da yarı deneysel desenin çalışma alt yapısını oluşturur.

Bu araştırmada Tablo 3.2. de görüldüğü gibi konuşma halkası tekniğinin mevcut tekniklere göre daha başarılı olduğunu ispat etmek amacıyla biri deney diğeri kontrol olan iki grup belirlenmiştir. Konuşma halkası tekniği deney grubunda uygulanırken kontrol grubunda Türkçe ders kitabı ve öğretim programı bünyesinde olan hâlihazırdaki konuşma teknikleri uygulanmıştır. Çalışmada her iki gruba da deneysel işlem öncesinde ve bitiminde “Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu ile Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği”, deneysel işlem sırasında ise “Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu” uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır.

Tablo 3.2. Yarı Deneysel Model Uygulanma Süreci

GRUPLAR	ÖN TEST	İŞLEM	SON TEST
Deney Grubu	Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği	Konuşma halkası tekniğine göre işleniş Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu	Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği
Kontrol Grubu	Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği	Mevcut tekniklere göre işleniş Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu	Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği

3.2. Evren ve Örneklem

Evreni, araştırmadan çıkan sonuçların genellendiği ortak özelliklerin bütünü olarak ifade eden Köse (2013) evrenin belirlenmesinde çalışmanın amacının, problemlerinin, hipotezlerinin, yönteminin, sınırlılıkların rol oynadığını ifade eder. Mevcut bir evrenden belirli kurallar dâhilinde seçilmiş, evrenin bütününe yansıtabilen ancak araştırma evreninden daha küçük olan gruplara ise örneklem denir.

Bu araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Trabzon ili Akçaabat ilçesi Kavaklı Ortaokulunda öğrenim gören 53 5. sınıf öğrencisi, örneklemi ise Trabzon ili Akçaabat ilçesi Kavaklı Ortaokulu 5/A ve 5/B şubelerinde eğitim gören 34 öğrenci oluşturmaktadır.

3.2.1. Çalışma Grubu

Bu araştırmada çalışma grubu olarak 18'i kontrol ve 16'sı deney grubu olmak üzere toplam 34 5. sınıf öğrencisi belirlenmiştir. Öğrencilerden 15'i kız 19'u erkektir ve yaş ortalamaları 10,85 yıldır. Öğrenciler bir okulun iki farklı şubelerindeki öğrencilerden seçilmiştir

Uygulama yapılacak okulun seçiminde sınıf mevcutlarının yanı sıra; okul idaresinin akademik çalışmalara yönelik olumlu tutumu öğretmen ve öğrencilerin farklı yöntem ve teknikleri denemeye karşı istekli olması göz önünde bulundurulmuştur. Çalışma öğrencilerin gönüllü katılımıyla ön test ve son test uygulamaları dâhil yedi hafta süreyle gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere ön testte tutum ölçeği uygulanmış ardından biri uygulama öğretmeni iki bağımsız gözlemci, hazırlıksız şekilde konuşturulan öğrencileri dinleyerek konuşma becerisi gözlem ve değerlendirme formunu doldurmuşlardır. Uygulama gruplarına, çalışmanın başında -uygulama sürecini başlatmadan hemen önce- uygulanan bu ön testlerde iki grup arasında kayda değer bir fark bulunamamıştır. Çıkan sonuç doğrultusunda random yöntemle kontrol ve deney grupları oluşturulmuştur. Balcı'ya (2007) göre random yöntemde evrendeki tüm birimler listelenir ve bunların seçiminde yansızlık kuralı uygulanır. Bu bağlamda listedeki her birimin örneklem seçilmesindeki olasılıkları aynı kabul edilir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Konu ile ilgili tezler, makaleler ve kitaplar üzerinden geniş bir kaynak taraması yapılarak işe başlanmıştır. Veri toplama aracı olarak çalışmada; “Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği” ile “Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Veri toplama araçlarının çalışmada kullanılabilirliğine dair uzman görüşlerinden yararlanılmış ayrıca sözü edilen ölçeği ve formu geliştiren araştırmacılardan gerekli izinler alınmıştır. “KBTÖ” uygulamanın başında ve sonunda, “KBGDF” ise uygulamanın başında, uygulama sırası ve sonunda öğrencilere uygulanmıştır.

3.3.1. Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği

Topçuoğlu Ünal ve Özer’in (2017) geliştirerek literatüre aktardığı “KBTÖ” (bkz. EK 1) yapılan inceleme sonucunda uzman görüşleri de göz önünde bulundurularak çalışmanın amacı ve öğrenci kitlesine uygulanabilirliği bakımından bu çalışma için uygun bulunmuştur. Topçuoğlu Ünal ve Özer (2017) ölçeğin cronbach alfa iç tutarlılık katsayısını 0,812 şeklinde bularak ölçeğin güvenilirliğinin tespitinde iç tutarlılığı belirlemeyi amaçlamışlardır. Ölçeğin birinci boyutunu oluşturan “Konuşma Becerisine Yönelik İlgi ve Sevgi” için iç tutarlılık katsayısı .865 olarak belirlenmişken ikinci boyutu olan “Konuşma Becerisine Karşı Kaygı ve Endişe” için .730 olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda ölçek maddelerinin ölçmek istediği tutumu yansıtmada ve maddeler arası tutarlılıkta başarılı olduğu ifade edilebilir. Ulaşılan tüm neticeler doğrultusunda KBTÖ’nün geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

Konuşma becerisi tutum ölçeği gerek çalışmanın başında ön test gerekse çalışmanın sonunda son test olarak deney ve kontrol grubu öğrencilerine ikişer kez uygulanmıştır. Ölçekte toplamda yirmi yedi madde olup ilk bölüm yirmi maddeden oluşan konuşma becerisine yönelik ilgi ve sevgi bölümü iken, ikinci bölümü yedi maddeden oluşan konuşma becerisine yönelik kaygı ve endişe bölümüdür. “Tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, hiç katılmıyorum” olmak üzere oluşturulan beş adet seçenekle maddelere cevap verilmektedir.

3.3.2. Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu

Bu çalışmada uzman görüşü, araştırmanın hedef kitlesine ve amacına uygunluk şartları göz önünde bulundurularak veri toplama aracı olarak Bulut’un (2015) geliştirdiği ve doktora tezinde kullandığı “KBGDF” (bkz. EK 2) uygun bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için yapılan güvenirlik çalışmaları çerçevesinde formun ön test ve son test puanlarının Cronbach alfa güvenirlik katsayısına da bakılmıştır. Buna göre gözlem ve değerlendirme formunun ön testte Cronbach alfa güvenirlik katsayısı formun bütünü için .952; son testte ise .916 bulunmuştur. Bu değerler, araştırmacı tarafından geliştirilen KBGDF’nin yüksek güvenirliğe sahip olduğunu ifade etmektedir (Bulut, 2015). Ön ve son test aşamaları dâhil her iki gruba da tüm uygulama süresince uygulanan KBGDF otuz maddeden oluşmaktadır. Başlangıç, sunum, bitiş, süreyi doğru kullanma, konuşmayı genel olarak değerlendirme ve bunların içerisindeki alt basamaklardan oluşan formda çok zayıf, zayıf, orta, iyi, çok iyi olmak üzere beş ölçüt mevcuttur.

3.4. Ölçme Araçlarına İlişkin Normallik Testleri

Araştırma kapsamında kullanılan konuşma becerisine yönelik tutum ölçeği ve konuşma becerisi gözlem ve değerlendirme formundan ulaşılan ölçümlerin normal bir dağılım gösterip göstermediğini belirlemek adına normallik testleri, çarpıklık ve basıklık değerlerinin standartlaştırılmış halleri kullanılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 3.3. te yer verilmiştir.

Tablo 3.3. Ölçme Araçlarının Ön ve Son Testlerine İlişkin Normallik Testlerine İlişkin Sonuçlar

Ölçme aracı	Grup	Test	$Z_{\text{Çarpıklık}}$	$Z_{\text{Basıklık}}$	K-S Testi		S-W testi	
					İstatistik	p	İstatistik	P
Konuşmaya								
Yönelik	Deney	Ön test	1,26	0,27	0,152	0,200*	0,946	0,422*
Tutum								
Konuşmaya								
Yönelik	Kontrol	Ön test	-2,70	3,00	0,174	0,200*	0,856	0,017
Tutum								
Konuşmaya								
Yönelik	Deney	Son test	-0,73	-0,89	0,156	0,200*	0,936	0,303*
Tutum								
Konuşmaya								
Yönelik	Kontrol	Son test	-1,22	-0,26	0,148	0,200*	0,926	0,212*
Tutum								
Gözlem								
Becerisi	Deney	Ön test	-0,12	-0,53	0,163	0,200*	0,952	0,519*
Gözlem								
Becerisi	Kontrol	Ön test	0,43	-0,44	0,106	0,200*	0,981	0,974*
Gözlem								
Becerisi	Deney	Son test	0,55	0,53	0,125	0,200*	0,976	0,922*
Gözlem								
Becerisi	Kontrol	Son test	-1,71	1,59	0,221	0,035	0,890	0,056*

Not. * $p > 0,05$; K-S testi = Kolmogorov-Smirnov testi, S-W = Shaphiro-Wilk testi

Tablo 3.3. incelendiğinde, her iki ölçme aracının ön ve son testlerine ilişkin ölçümlerin hem deney hem kontrol grubu için normal dağılım gösterdiği bulunmuştur. Normallik testleri incelendiğinde, Shaphiro-Wilk testi ve Kolmogorov-Smirnov testinin bir ölçüm dışında tüm ölçümlerin normal dağılım gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca çarpıklık ve basıklık değerlerinin standartlaştırılmış halleri incelendiğinde de bir ölçüm dışında diğer ölçümlerin +2 ile -2 aralığında dağılım gösterdiği

bulunmuştur. Sonuç olarak tüm ölçümlerin normal bir dağılım seyrettiği kabul edilerek veri analizinde parametrik yöntemler uygulanmıştır.

3.5. Deneysel İşlem

Araştırmada yukarıda belirtilen veri toplama araçları dışında herhangi bir yola başvurulmamıştır. Yapılan literatür taramalarına bağlı olarak yapılacak işlemlerin temel çerçevesi hazırlanmış ve araştırmanın konuşma becerisine yönelik kullanılacak olan ilgili ölçek ve formların uygulanması için gerekli izinler alınmıştır (bkz. EK 17). Çalışmanın ilk aşamasında uygulanmanın yapılacağı sınıflar belirlenmiştir. Başarı durumları göz önüne alınmaksızın hazırlanan ön test, tüm öğrencilere çalışmadan bir hafta önce uygulanmıştır. Ön test haftasında bütün öğrencilere konuşmalar yaptırılmış, öğrenciler bağımsız gözlemciler tarafından değerlendirme esnasında kullanılan Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu'na göre değerlendirilmiş bununla beraber öğrencilerin konuşma becerisi hakkındaki tutumları ölçülmüştür. Çıkan sonuçlarda öğrenciler arası anlamlı bir fark bulunmadığından random örneklemeyle deney grubu olarak 5/B, kontrol grubu olarak ise 5/ A sınıfı belirlenmiştir.

Araştırmanın ikinci aşamasında araştırılacak konu belirlenmiştir. Araştırma kapsamına konuşma halkası tekniğine uygun ve kolaylıkla uygulanmasını sağlayacak 5. sınıf Türkçe dersi birey ve toplum teması alınmıştır. Bir sonraki aşamada deney grubu için konuşma halkası tekniğine uygun ders planları (bkz. EK 7, EK 8, EK 9, EK 10, EK 11) hazırlanmışken kontrol grubuna mevcut yöntemleri kapsayan ders planları hazırlanmıştır.

Çalışmanın uygulama haftalarında hem deney hem kontrol grubundaki konuşmalar uygulama öğretmeni tarafından KBGDF kullanılarak değerlendirilmiştir. Ön testin kontrol grubuna uygulanmasından bir hafta sonra bu grupta dersler hâlihazırdaki mevcut yönteme uygun olarak tasarlanmış planlar doğrultusunda etkinlikler ise mevcut öğretim programındaki yöntem ve tekniklere göre işlenmeye başlanmıştır. Deney grubunda ise ön test uygulanmasından sonraki haftalarda dersler, konuşma halkası tekniğine uygun olarak tasarlanmış planlar doğrultusundaki etkinliklerle işlenmeye başlanmıştır. Etkinlikler işlenmeye başlanmadan önce öğrencilere bu teknik açıklanmış ve en etkili şekilde uygulanması için çaba gösterilmiştir. Veriler yedi hafta süresince deney ve kontrol grubuna gerekli çalışmalar yaptırılarak toplanmıştır. Uygulama akışı genel hatlarıyla şu şekilde gerçekleşmiştir:

Konuşma halkası tekniği uygulanmaya başlanmadan önce sınıftaki öğrencilerin U düzeni şeklinde oturtulması sağlanmış ve tema metni işlenmiştir. Daha sonra metinle ve ana fikirle ilgili öğrenciye bir olay, öykü anlatılmış veya video izlettirilmiştir. Bunun akabinde öğrenciler sırasıyla olaydaki bir karakterin yerine kendilerini koyarak olayla ilgili “ne hissettiğini” ve “ne düşündüğünü” anlatmaya çalışmışlardır. Böylelikle öğrencilere “empati” yapma fırsatı tanınmış olur. Konuşma sırası elden ele dolaşacak olan bir nesne -örneğin kalem, ufak top veya herhangi bir cisim olabilir- ile belirlenir. Bu nesne hangi öğrencinin elindeyse o konuşur veya “pas” deme hakkına sahiptir. Fakat daha

sonra “pas” diyen öğrencinin fikri tekrar sorulur. Öğrenciler kendilerini olaydaki kişinin yerine koyduktan sonra öğrencilere öğretmen tarafından; “Sizce bu kahraman/kişi ne hissetmiştir? Bu kahraman/kişi ne düşünmüştür?” gibi sorular sorularak uygulama başlatılır ve dairedaki tüm öğrenciler görüşlerini ifade eder. Bu sayede öğrenci bir konu hakkında düşünmeyi, kendini ifade etmeyi, farklı görüşlere saygı göstermeyi ve empatik düşünmeyi öğrenecektir.

Son test haftasına gelindiğinde deney ve kontrol grubundaki öğrencilere KBTÖ uygulanarak konuşma tutumlarındaki değişiklikler saptanmaya çalışılmış ve bağımsız gözlemciler tarafından KBGDF kullanılarak öğrenciler değerlendirilmiştir. Toplanan veriler istatistik programları (SPSS) kullanılarak analiz edilmiştir.

Konuşma halkası tekniği, hazırlanan günlük planlar doğrultusunda deney grubunda beş hafta boyunca işlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarında işlenen metin ve kazanımlar Tablo 3.4. te gösterilmiştir. Metin ve kazanımlar konuşma halkası tekniğine uygundur. Metin ve kazanımlara ait ders işleme planlarına ekler kısmında yer verilmiştir.

Tablo 3.4. Metin ve Kazanımların Haftalara Göre Dağılımı

HAFTA	METİN	KAZANIM
1. Hafta	Ön test uygulamaları	-
2. Hafta	Memleket İsterim	- Hazırlıksız konuşma yapar. - Konuşma stratejilerini uygular. - Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. - Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.
3. Hafta	Hoşça Kalın, Güle Güle	- Hazırlıklı konuşma yapar. - Konuşma stratejilerini uygular. - Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. - Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.
4. Hafta	Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir	- Hazırlıksız konuşma yapar. - Konuşma stratejilerini uygular. - Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. - Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

		Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.
5. Hafta	İlk Ders	- Hazırlıklı konuşma yapar. - Konuşma stratejilerini uygular. - Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. - Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır
6. Hafta	Çocuk ve Baloncu	- Hazırlıklı konuşma yapar. - Konuşma stratejilerini uygular. - Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır. - Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır
7. Hafta	Son test uygulamaları	-

Araştırmanın haftalara göre işleniş süreci aşağıdaki gibi detaylandırılmıştır:

1. Hafta

Deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Özellikle deney grubundaki öğrencilere konuşma halkası tekniğinin ne olduğu, uygulamanın ne şekilde yapılacağı ve nasıl sona erdirileceğinin genel hatlarıyla anlatıldığı bir uyum çalışması yapılmıştır. Sürece gerekli önemin gösterilmesi gerektiğine dikkat çekilmiş, süreç performanslarının ve araştırma sonuçlarının not olarak bir karşılığının olmadığı açıklanmıştır. Uyum sürecinde öğrencilerin uygulamaya dönük soruları cevaplanmış, karşılaşılabilecek olası sorunlara karşı önlemler alınmıştır.

Veri toplama araçları olarak seçilen KBTÖ ile KBGDF gruplara uygulanmış ve uygulama sonrası random örneklemeyle deney grubu olarak 5/B (n=16) kontrol grubu olarak ise 5/A sınıfı (n=18) seçilmiştir. Tutum ölçeği için öğrencilere bir ders saati (30 dakika) süre tanınmışken, gözlem formuna ikişer ders saati (60 dakika) ayrılmıştır.

2. Hafta

Öğrencilerin uygulamanın yapılacağı ilk derste istekli ve meraklı olmaları derse karşı olan güdülenmeyi arttırmıştır. Dersin veriminin artması noktasında öğrencilerdeki hazırbulunuşluk ve dikkat seviyelerinin yerinde olduğu görülmüştür. Öğrenciler daire şeklinde oturtulmuş, konuşma sırasında ellerinde dolaşacak cisim (limon ağacı) hazırlanmıştır. İlk işlenen metin olan “Memleket İsterim” metnini anlamaya dayalı ön etkinlikler yaptırılmıştır. Konuşma öncesi okuma etkinlikleriyle öğrencinin dikkati konuya çekilmiştir. Daha sonra “Hazırlıksız konuşma yapar.” kazanımından hareketle konuşma

halkası tekniği uygulanmaya başlanmıştır. Konuyla ilgili hazırlanan soruları sormak ve dersi daha eğlenceli kılmak için şiir türünde olan metnin akıllı tahtadan müzik eşliğindeki yorumu açılmıştır. Şiir dinlenirken kullanılan cisim olan limon ağacı öğrencilerin elinde dolaşır vaziyettedir. Şiir dinletisi durduğunda nesne kimin elinde kalmışsa soruyu cevaplayan kişi o olmuştur. Eğer öğrenci soruyu cevap veremiyorsa “pas” deme hakkına sahip olmuştur. Öğrencinin her an aktif durumda olduğu bu teknikte konuşma becerilerine yönelik sorulan soruların bazıları şunlardır:

- Yaşadığınız ülkenin hangi özelliklere sahip olmasını istersiniz?
- Mutlu yaşayabilmek için insanlarla olan ilişkilerimizde nelere dikkat etmeliyiz?
- Hayalinizdeki ülkede insanlar arası ilişkiler nasıldır?
- Hayalinizdeki ülkenin nasıl bir iklimi ve doğası olmasını istersiniz?
- Şiirde yer alan “Kardeş kavgasına nihayet olsun” dizesinden ne çıkartabiliriz?
- Şiirde en beğendiğiniz dize hangisidir? Neden?
- Ülkesinde her daim barış ve huzur ve mutluluk olan bir masal kahramanı olduğunuzu düşünün. Sahip olacağınız yaşantı ile ilgili duygu ve düşünceleriniz neler olur?

Öğrencilerin genel anlamda derse aktif katılım sağladığı ve dersten keyif aldığı gözlenmiştir. Metnin şairi ve ana duygusu hakkında bilgiler verilmiş, mutlu ve refah ülkelerde yaşayan insanların ortak özelliklerine değinilerek konu toparlanmıştır. Dersin sonunda KBGDF uygulayıcı öğretmen tarafından doldurularak derse son verilmiştir. Uygulamanın ikinci haftasında kullanılan konuşma materyaline Görsel 3.1’de, etkinliğin uygulanaşına dair fotoğraflara EK 12’de, uygulamada kullanılan “Memleket İsterim” metnine EK 3’te yer verilmiştir.

Görsel 3.1. Konuşma Nesnesi Limon Ağacı

3. Hafta

“Konuşma stratejilerini uygular.” kazanımı temelinde “Hoşça Kalın, Güle Güle” metni işlenmiştir. Metnin okunması ve okuma etkinliklerinin yapılmasının ardından konuşma halkası tekniğinin uygulanmasına geçilmiştir. Tekniğin uygulanacağı her ders öncesi U düzeni oluşturulduğundan uygulamaya geçişte zaman kaybı söz konusu olmamaktadır. Bu oturma düzeniyle öğrencilerin kendilerini daha samimi bir ortamda buldukları gözlenmiştir. Öğrencinin tekniğe karşı güdülenmesini arttırmak için akıllı tahtadan telefon müziği örnekleri dinletilmeye başlanmış ve konuşma nesnesi olarak “cep telefonu” belirlenmiştir. Uygulamanın müzikle etkileşimli bir şekilde başlatılmasından itibaren konuşma nesnesi de elden ele dolaştırılmaya başlanmıştır.

Müziğin durmasıyla beraber nesneyi elinde bulunduran öğrencinin “Konuşma stratejilerini kullanır.” kazanımı kapsamında kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşmayı temel alan bir konuşma yapması istenir. Teknikte kullanılacak kelime ve kavram havuzu uygulayıcı öğretmen tarafından dersin başında tahtaya yazılmıştır. Öğrencilerden, müziğin durmasıyla beraber bu havuzundan seçtikleri kelimelerle konuşmalarını gerçekleştirmeleri, soruyla ilgili duygu ve düşüncelerini paylaşmaları istenmiştir. Kelime ve kavram havuzu için belirlenen kelimeler Tablo 3.5. teki gibidir:

Tablo 3.5. Kelime ve Kavram Havuzu

• Merhaba	• Bay bay	• İyi akşamlar
• Gülümseme	• Hoşça kalın	• Vedalaşma
• Arkadaş	• Günaydın	• Dilek
• Doğru kullanım	• İyi günler	• Misafir
• Tebrik etmek	• Güle güle	• Hoş geldiniz
• Hal hatır sormak	• Dil yanlışları	• Selamlaşma

Sorulan soruların bazıları aşağıdaki şekildedir:

- Günlük hayatta kullandığınız sözcüklere dikkat eder misiniz?
- Dil yanlışları ifadesinden ne anlıyorsunuz?
- Sizce dilimizde en çok hangi dil yanlışları yapılıyor olabilir?
- Sizce doğru bir telefon görüşmesi hangi ifadelerle başlayıp bitirilmelidir?
- Telefonla konuşurken seçtiğiniz ifadelere dikkat ediyor musunuz?
- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmanın iletişimdeki önemi ne olabilir?
- Kendinizi tüm ülkenin sizi dinlediği bir konuşmacı olarak hayal edin. Konuşmanızda neleri yapmaya ve nelerden kaçınmaya özen gösterirsiniz?

Öğrenciler bu sorularla ve yapılan anlatımlarla günlük konuşma dilinde yapılan hataların farkına varmışlardır. Dil yanlışlarının neler olduğunu öğrenmişler ve uygulanan teknikle kendilerini empatik düşünceyle ifade etme fırsatı yakalamışlardır. Dersin sonunda uygulayıcı öğretmen tarafından gerekli dönütler verilmiş, KBGDF doldurularak derse son verilmiştir. Uygulamanın üçüncü haftasında kullanılan konuşma materyaline Görsel 3.2’de, etkinliğin uygulanışına dair fotoğraflara EK 12’de, uygulamada kullanılan “Hoşça Kalın, Güle Güle” metnine EK 4’te yer verilmiştir.

Görsel 3.2. Konuşma Nesnesi Telefon

4. Hafta

“Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir” dördüncü haftada işlenen metin olmuştur. Öğrencilerin U düzeni şeklinde derse başlamaya hazır oldukları gözlenmiştir. İlk etapta öğrencileri konuya güdüleme ve metinle ilgili okuma çalışmaları yapılmıştır. “Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.” kazanımı doğrultusunda konuşma halkası tekniğinin uygulamasına geçilmiştir. Öğrencileri tekniğe adapte etmek amacıyla “Türk Kültüründe Misafirperverliğin Önemi” adlı video izletilmeye başlanmıştır. Konuşma nesnesi olarak ise konuyla bağlantılı olabileceği düşünülen “şekerlik” seçilmiştir. Videonun izlenmeye başlamasının ardından şekerlik elden ele dolaşmaya başlamıştır. Uygulama öğretmeni bir süre sonra videoyu durdurmuştur. Nesneyi tutan öğrenciden seçeceği bir arkadaşıyla beraber vücut ve beden dilini etkin bir şekilde kullanmaya çalışarak bir misafir ağırlama sahnesini canlandırmaları istenmiştir. Bazı öğrenciler “pas” diyerek sırayı diğer arkadaşlarına devretmişleridir. Bu uygulama üç kez farklı öğrencilerle tekrarlanmış ve metinle ilgili çeşitli sorular sorularak öğrencilerin metnin ana fikrine dönük görüşleri alınmıştır. Sorulan sorular aşağıdaki gibidir:

- Kültürümüzde misafirliğin sosyal hayattaki yeri ve misafirin önemi sizce nedir?
- “Misafir on kısmetiyle gelir; birini yer, dokuzunu bırakır.” atasözünden ne anlıyorsunuz?
- “Tanrı misafiri” sözünün sizde neleri çağrıştırmaktadır?
- Konukseverlik hakkında ne biliyorsunuz?
- Evinizde ve aile ortamınızda misafir nasıl ağırlanır? Misafiriniz geldiğin de mutlaka yaptığınız şeyler nelerdir?
- Bir an misafir olarak gittiğiniz bir evde size gereken ilgi ve alakanın gösterilmediğini farz edin? Bu durum karşısında tepkiniz ne olurdu?
- Misafir olarak gittiğiniz bir yerde nasıl ağırlanmak istersiniz?

Öğrencilere sorulan bu ve benzeri sorularla konukseverliğin kültürümüzdeki önemi kavratılmıştır. Yapılan etkinlikler ve geri dönütlerden öğrencilerin dersten zevk aldıkları ve konunun kontrol grubuna nazaran daha iyi pekiştiği gözlenmiştir. Dersin sonunda uygulayıcı öğretmen tarafından gerekli dönütler verilmiş, KBGDF doldurularak derse son verilmiştir. Uygulamanın dördüncü haftasında kullanılan konuşma materyaline Görsel 3.3’te, etkinliğin uygulanaşına dair fotoğraflara EK 12’de, uygulamada kullanılan “Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir” metnine EK 5’te yer verilmiştir.

Görsel 3.3. Konuşma Nesnesi Şekerlik

5. Hafta

Uygulamanın 5. haftasında bir dinleme/izleme metni olan “İlk Ders” metni işlenmiştir. Dersin başlangıcında öğrencilerin U düzeni alarak dersin başlamasını bekledikleri gözlemlenmiştir. Daha sonra öğrenciler konuya güdülendirilerek akıllı tahtadan metnin dinleme/izleme çalışmaları yaptırılmıştır. Akabinde “Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.” kazanımının gerçekleştirilmesine yönelik konuşma halkası tekniğinin uygulanaşına geçilmiştir. Bir ders öncesinde öğrenciler herhangi bir anısını düşünerek derse gelmeleri gerektiği şekilde ödevlendirilmiştir. Öğrencilerin tekniğe dikkatlerini toplamalarına fayda sağlayıcı bir müzik açılmış ve konuşma nesnesi olarak ise İlk Ders metninin alıntılandığı “Çalığıuşu” kitabı seçilmiştir. Fondaki müzik başlar başlamaz kitap öğrencilerin elinde sırayla dolaşmaya başlamıştır. Bu dakikadan itibaren diğer uygulamalarda da olduğu gibi öğrencilerin heyecanlı oldukları gözlenmiştir. Uygulama öğretmeni tarafından dersin başlangıcında tahtaya bazı geçiş ve bağlantı unsurlarının listesi yazılmıştır. Bu unsurlardan bazıları aşğıdaki gibidir:

• Ama	• Oysaki	• Özellikle	• Ayrıca
• Fakat	• Ne var ki	• Örneğin	• Açıkçası
• Lakin	• Hâlbuki	• Mesela	• Başka bir deyişle
• Yalnız	• Buna rağmen	• Hatta	• Yani
• Ancak	• Yine de	• Üstelik	• Kısacası

Müzik durduğu anda nesneyi elinde bulunduran öğrencilerin bu ifadelerden de yardım alarak aşağıdaki soruları cevaplamaları istenmiştir.

- Başınızdan geçen ya da şahit olduğunuz hiç unutamadığınız bir anınız var mı? Var ise paylaşır mısınız?
- Okula başladığınız ilk günü hatırlıyor musunuz? O gün neler yaşamıştınız?
- Öğretmeninizle yaşadığınız bir anınızı anlatır mısınız?
- Bir olayın anı olabilmesi için sizce hangi özellikleri taşıması gerekir?
- Eğitim, öğretim ve okul kavramlarının sizin için önemi nedir?
- Okulu bırakmak zorunda kalan bir öğrencinin yerine kendinizi koyun. Bu durum karşısında tepkiniz ve hissettikleriniz ne olurdu?

Öğrencilerin kendi yaşantılarından anları da işe katarak yapılan uygulamanın sınıf atmosferine olumlu katkıları olduğu ve dersin verimli geçtiği gözlemlenmiştir. Etkinliğin ana mekânının okul ortamı olduğu düşünüldüğünde metindeki temel çatışmaya öğrencilerin daha empatik bir şekilde yaklaştığı görülmüştür. Öğrenciler eğitim ve öğretim imkanlarının değerini ve güzelliğini metindeki karakterle empati yaparak keşfetme fırsatı bulmuşlardır. Dersin sonunda uygulayıcı öğretmen tarafından gerekli dönütler verilmiş, KBGDF doldurularak derse son verilmiştir. Uygulamanın beşinci haftasında kullanılan konuşma materyaline Görsel 3.4’te, etkinliğin uygulanışına dair fotoğraflara EK 12’de yer verilmiştir.

Görsel 3.4. Konuşma Nesnesi Çalışması Romanı

6. Hafta

Dersin 6. haftasında serbest okuma metni olan “Çocuk ve Baloncu” metni işlenmiştir. Metne geçilmeden önce diğer haftalarda da gözlemlendiği gibi öğrencilerin konuşma halkası tekniğini uygulamaya dönük bir oturma düzenine sahip oldukları görülmüştür. Metnin okuma, anlama, ana fikrini bulma vb. ön çalışmaları yaptırılmış ve “Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.” kazanımından hareketle tekniğin uygulanış basamaklarına geçilmiştir. Uygulamaya güdülenmeyi sağlayıcı bir müzik açılmış ve metindeki öğelerden biri olan “balon” konuşma nesnesi olarak seçilmiştir. Müziğin başlamasıyla birlikte konuşma nesnesi olan balon öğrenciler arasında el değiştirmeye başlamıştır. Ana fikir bağlamından hareketle oluşturulan aşağıdaki sorularla ve uygulanan teknikle öğrencilerin konuşma ve buna bağlı olarak empati becerilerini geliştirmeleri hedeflenmiştir. Öğrencilerden konuşmalarını yaparken kelimeleri gerçek ve mecaz anlamlarında kullanarak konuşmalarını olabildiğince zenginleştirmeleri istenmiştir.

- Hangi oyuncaklarla oynamaktan zevk alırsınız? Almayı hayal ettiğiniz bir oyuncak var mı?
- Yardımlaşma ve iyimserlik kavramları size neler çağırıyor?
- Zor durumda kalan bir insana neden yardımcı olmamız gerekir?
- İnsanların birbirlerine karşı adil olmamaları ve işlerini hile ile yapmamaları ne gibi sonuçlara sebep olur?
- Yaptığınız bir iyilik karşısında haksızlığa uğradığınızı düşünün. Bu durum karşısında neler hissederdiniz? Tepkiniz ne olurdu?

Yapılan uygulama neticesinde metnin ana fikri doğrultusunda öğrencilere iyilik yapma, iyimserlik, adil olma gibi hedef davranışların önemi vurgulanmıştır. Konuşma halkası tekniği ile de öğrencilerin konu hakkındaki fikirlerini özgürce ve empatik bir şekilde dile getirmeleri sağlanmıştır. Dersin sonunda uygulayıcı öğretmen öğrencilerce sorulan sorulara geri dönütler vermiş ardından KBGDF doldurularak derse son verilmiştir. Uygulamanın altıncı haftasında kullanılan konuşma materyaline Görsel 3.5’te, etkinliğin uygulanışına dair fotoğraflara EK 12’de, uygulamada kullanılan “Çocuk ve Baloncu ” metnine EK 6’da yer verilmiştir.

Görsel 3.5. Konuşma Nesnesi Balon

7. Hafta

Deney ve kontrol grupları için araştırmanın başında belirlenen yedi haftalık (hazırlık haftası dâhil) uygulama sürecinin tamamlanmasının ardından, Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği ile Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu deney (n=16) ve kontrol (n=18) gruplarına son test olarak uygulanmıştır. KBTÖ'nün tamamlanması için tüm öğrencilere otuz dakika süre verilmiştir. KBGDF için ön testte olduğu gibi deney grubuna iki kontrol grubuna iki olmak üzere toplam dört ders saati ayrılmış ve formlar uygulama öğretmeniyle beraber bir bağımsız gözlemci tarafından doldurulmuştur.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmanın verilerinin analiz edilmesi sürecinde betimsel istatistikler (frekans ve yüzde), normallik testleri, bağımsız ve bağımlı örneklem t testleri kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu kısımda çalışma kapsamında cevaplanması beklenen araştırma sorularına ilişkin elde edilen bulgular verilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak konuşma halkası tekniğinin öğrencilerin konuşma becerileri üzerindeki etkisi daha sonra ise konuşmaya yönelik tutumları üzerindeki etkisine ilişkin sonuçlar verilmiştir.

5. sınıf öğrencilerinden oluşan deney ve kontrol grubuna konuşma becerilerinin birbirine benzeme durumlarını tespit etmek adına herhangi bir deneysel işlem uygulanmadan önce bir ön test yapılmış ve bağımsız örneklem t testi ile ön test sonuçları arasındaki farkın belirlenmesi sağlanmış, sonuçlara ise Tablo 4.1. de yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Deney ve Kontrol Grubunun Konuşma Becerilerinin Ön Test Ölçülerine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem t Testinin Sonuçları

Değişken	Grup	N	$\bar{X}$	Sd	t	p
Konuşma Becerisi	Deney	16	59,19	32	1,87	0,071
	Kontrol	18	64,89			

Not: * $p < 0,05$

Tablo 4.1.e bakıldığında, her iki gruptaki öğrencilerin konuşma becerilerine dair farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu görülmektedir ($t_{32} = 1,87$; $p > 0,05$). Bu bağlamda deney-kontrol grubu öğrencilerinin konuşma becerilerinin benzer olduğu saptanmıştır.

Deney-kontrol grubunun birbirine benzer özellikte olduğu belirlendikten sonra, deney grubuna uygulanan konuşma halkasının öğrencilerin konuşma becerileri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla deney grubunun ön-son test ölçümleri karşılaştırılmış, sonuçlara ise Tablo 4.2 de verilmiştir.

Tablo 4.2. Deney Grubundaki Öğrencilerin Konuşma Becerilerinin Ön ve Son Test Ölçümleri Arasındaki Farkın Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımlı Örneklem t Testinin Sonuçları

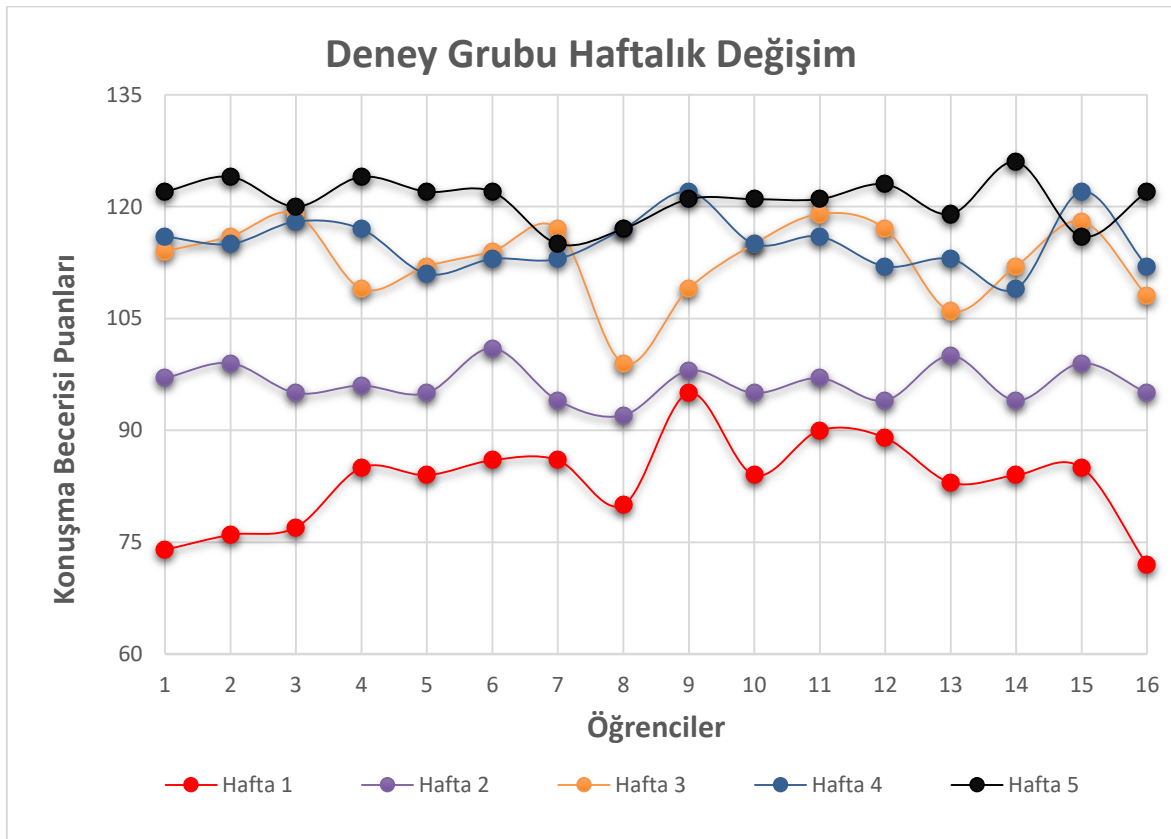
Değişken	Test	N	$\bar{X}$	Sd	t	p	d
Konuşma Becerisi	Ön test	16	59,19	15	33,99	0,000	0,98
	Son test	16	124,00				

Not: * $p < 0,05$

Tablo 4.2. ye bakıldığında, deney grubundaki öğrencilerin konuşma becerilerinin ön ve son test arasındaki ölçüm farkının istatistiksel anlamda dikkate değer olduğu görülmektedir ($t_{15} = 33,99$; $p < 0,05$; $d = 0,98$). Beşinci sınıf öğrencilerin ön test ortalamalarının ($\bar{X} = 59,19$), son test ortalamasına ($\bar{X} = 124,00$)

oranla düşük olması bizi oluşan farkın istatistiksel anlamda önemli olduğu sonucuna ulaştırır. Buna göre beşinci sınıf öğrencilerine uygulanan konuşma halkası tekniğinin konuşma becerisi üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Anlamlı bulunan etkinin pratik anlamlılığı için hesaplanan etki büyüklüğü incelendiğinde, konuşma halkası tekniğinin beşinci sınıf öğrencilerin konuşma becerisi üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Konuşma halkası tekniğinin beşinci sınıf öğrencileri üzerindeki etkisinin zamanla değişimini incelemek için, konuşma halkası tekniği uygulandıktan sonra her hafta öğrenciler gözlemlenmiş ve gözlem formundaki kriterlere göre puanlamıştır. Deney grubundaki tüm öğrenciler beş hafta boyunca gözlenmiş ve konuşma becerilerine ilişkin verilen puanlar not edilmiştir. Deney grubuna ilişkin haftalık gözlem puanları Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Deney Grubundaki Öğrencilerin Konuşma Becerilerinin Haftalık Gözlem Sonuçları

Şekil 1 incelendiğinde deney grubundaki öğrencilerin konuşma becerilerinin her hafta arttığı gözlenmektedir. İstatistiksel olarak ön test ve son test ölçümlerinin de farklı olması bu sonucu doğrulamaktadır. Ayrıca ilk iki hafta öğrencilerin konuşma becerilerindeki değişim miktarı fazla iken son iki haftada değişimin daha az olduğu görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin haftalık gözlem puanları sırasıyla şu şekildedir; birinci hafta için $\bar{X}=83,13$; ikinci hafta için $\bar{X}=96,31$; üçüncü hafta için $\bar{X}=112,75$; dördüncü hafta için $\bar{X}=115,06$ ve beşinci hafta için $\bar{X}=120,94$. Bu sonuçlara göre konuşma halkası tekniğinin beşinci sınıf öğrencilerinin konuşma becerileri üzerinde etkili olduğu ifade edilebilir.

Deney grubunun konuşma becerilerinin ön test ve son test ölçümlerinin yarattığı fark incelendikten sonra, karşı gruptaki öğrencilerin konuşma becerilerinin ön test ve son test ölçümlerinin arasındaki farkı bulmak adına bağımlı örneklem t testi yapılmış, Tablo 4.3. te ise sonuçlarına yer verilmiştir.

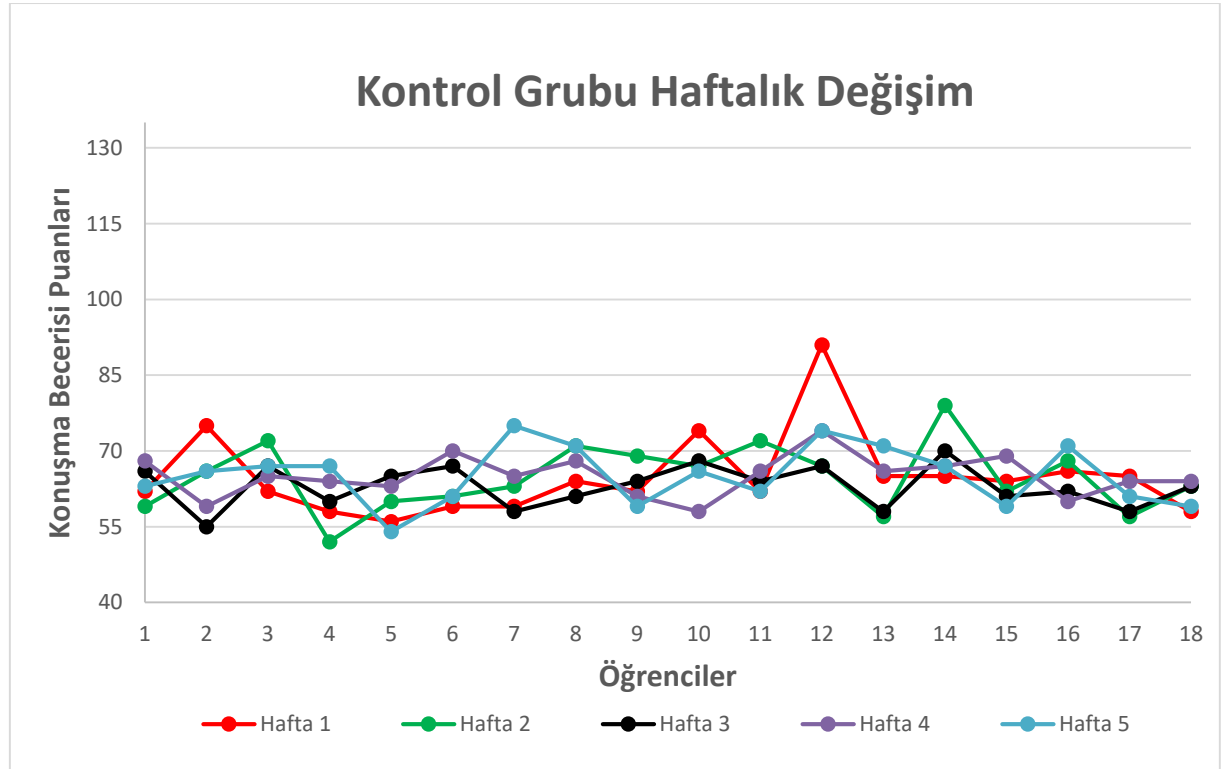
Tablo 4.3. Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşma Becerilerinin Ön ve Son Test Ölçümleri Arasındaki Farkın Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımlı Örneklem t Testinin Sonuçları

Değişken	Test	N	$\bar{X}$	Sd	t	p
Konuşma Becerisi	Ön test	18	64,89	17	0,22	0,827
	Son test	18	65,50			

Not: * $p < 0,05$

Tablo 4.3. irdelendiğinde, kontrol grubundaki öğrencilerin konuşma becerilerinin ön ve son test ölçümlerinin yarattığı farkın istatistiksel anlamda kayda değer olmadığı tespit edilmiştir ($t_{17} = 0,22$; $p > 0,05$). Beşinci sınıf öğrencilerin ön test ortalamalarının ($\bar{X} = 64,89$), son test ortalamasına ($\bar{X} = 65,50$) göre daha düşük olduğu ama oluşan bu farkın istatistiksel anlamda kayda değer olmadığı görülmüştür. Başka bir deyişle kullanılan mevcut tekniklerin öğrencilerin konuşma becerileri üzerinde konuşma halkası kadar pozitif etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Kontrol grubundaki öğrencilerin de beş haftalık konuşma becerileri gözlenmiş ve sonuçları not edilmiştir. Elde edilen sonuçlara ilişkin şekilsel gösterim Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşma Becerilerinin Haftalık Gözlem Sonuçları

Şekil 2 incelendiğinde, kontrol grubundaki öğrencilerin beş haftalık konuşma becerilerine ilişkin gözlem puanlarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın çıkmaması da bu sonucu doğrular niteliktedir. Kontrol grubundaki öğrencilerin haftalık gözlem puanları ise şu şekildedir; birinci hafta için, $\bar{X}=64,83$; ikinci hafta için $\bar{X}=64,72$; üçüncü hafta için $\bar{X}=63,00$; dördüncü hafta için $\bar{X}=65,06$ ve beşinci hafta için $\bar{X}=65,17$.

Kontrol grubunun konuşma becerilerinin ön test ve son test ölçümleri farkı incelendikten sonra, her iki gruptaki öğrencilerin konuşma becerilerinin son test ölçümlerinin yarattığı fark için bağımsız örneklem t testi yapılarak sonuçlarına Tablo 4.4. te yer verilmiştir.

Tablo 4.4. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşma Becerilerinin Son Test Ölçümleri Arasındaki Farkın Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem t Testinin Sonuçları

Değişken	Grup	N	$\bar{X}$	Sd	t	p	d
Konuşma	Deney	16	124,00	32	38,18	0,000	0,98
Becerisi	Kontrol	18	65,50				

Not: * $p<0,05$

Tablo 4.4. incelendiğinde, deney ve kontrol grubuna dair konuşma becerilerinde son testte ortaya çıkan ölçüm farkının istatistiksel olarak anlamlı bir fark yarattığı tespit edilmiştir ($t_{32}=38,18$; $p<0,05$; $d=0,98$). Kontrol grubundaki öğrencilerin son test ölçümlerine ilişkin ortalamalarının ($\bar{X}=65,50$), deney grubundaki öğrencilerin son test ölçümlerine ilişkin ortalamalarına ($\bar{X}=124,00$) göre oldukça az olduğu bunun da ortaya çıkan farkı istatistiksel olarak anlamlı kıldığı söylenebilir. Buna göre deney grubunda uygulanan konuşma halkası tekniğinin kontrol grubundaki mevcut öğretime göre daha başarılı olduğu ve bu başarının pratikte büyük bir etkiye işaret ettiği tespit edilmiştir.

Konuşma halkası tekniğinin beşinci sınıf öğrencilerinin konuşma becerileri üzerindeki etkisi incelendikten sonra, konuşma halkası tekniğinin konuşmaya yönelik tutum üzerindeki etkisi belirlenmiştir. İlk olarak beşinci sınıf öğrencilerinden oluşan deney ve kontrol grubunun konuşmaya yönelik tutum düzeylerinin birbirine benzeme durumları için herhangi bir deneysel işlem uygulanmadan önce yapılan ön test verileri farkının belirlenmesi adına bağımsız örneklem t testi yapılmış Tablo 4.5. te sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.5. Deney ve Kontrol Grubunun Konuşmaya Yönelik Tutum Düzeylerinin Ön Test Sonuçlarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem t Testinin Sonuçları

Değişken	Grup	N	$\bar{X}$	Sd	t	p	d
Konuşmaya yönelik tutum	Deney	16	78,94	32	2,35	0,025*	0,15
	Kontrol	18	74,44				

Not: * $p < 0,05$

Tablo 4.5. e bakıldığında, deney-kontrol grubu öğrencilerinin konuşmaya ait tutum düzeylerine dair sonuçlarının istatistiksel anlamda az da olsa bir fark yarattığı bulunmuştur ($t_{32}=2,35$; $p < 0,05$; $d=0,15$). Elde edilen bu farkın etki büyüklüğüne bakıldığında çok küçük bir etki oluşturduğu bulunmuş ve mevcut farkın deney grubu lehine olduğu saptanmıştır. Başka bir deyişle deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre konuşmaya yönelik tutumlarının biraz daha yüksek çıktığı belirlenmiştir. Sonuç olarak ulaşılan etki büyüklüğü dikkate alındığında çok az bir etki söz konusu olduğundan her iki grubun hemen hemen benzer bir tutum düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

Deney ve kontrol grubunun birbirine benzer özellikte olduğu belirlendikten sonra, deney grubuna uygulanan konuşma halkası tekniğinin öğrencilerin konuşmaya yönelik tutum düzeyleri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla deney grubunun ön ve son test ölçümleri karşılaştırılmış ve Tablo 4.6. da bu sonuçlara yer verilmiştir.

Tablo 4.6. Deney Grubundaki Öğrencilerin Konuşmaya Yönelik Tutum Düzeylerinin Ön ve Son Test Ölçümleri Arasındaki Farkın Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımlı Örneklem t Testinin Sonuçları

Değişken	Test	N	$\bar{X}$	Sd	t	p	d
Konuşmaya yönelik tutum	Ön test	16	78,94	15	8,30	0,000	0,82
	Son test	16	92,19				

Not: * $p < 0,05$

Tablo 4.6. ya bakıldığında, deney grubu öğrencilerinin konuşmaya dair tutum düzeylerinin ön ve son test ölçümleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t_{15}= 8,30$; $p < 0,05$; $d=0,82$). Deney grubu öğrencilerinin ön test puan ortalamalarının ($\bar{X}=78,94$), son test puan ortalamasına ($\bar{X}=92,19$) göre daha düşük olması oluşan farkın istatistiksel anlamda kayda değerliğini ortaya koymaktadır. Buna göre beşinci sınıf öğrencilerine uygulanan konuşma halkası tekniğinin konuşmaya yönelik tutum düzeyi üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Anlamlı bulunan etkinin pratik anlamlılığı için hesaplanan etki büyüklüğü incelendiğinde, konuşma halkası tekniğinin öğrencilerin konuşmaya yönelik tutum düzeyleri üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Deney grubunun konuşmaya yönelik tutum düzeylerinin ön ve son test ölçümleri farkı incelendikten sonra, kontrol grubu öğrencilerinin konuşmaya dair tutum düzeylerinin ön-son test ölçümleri farkı için bağımlı örneklem t testi yapılmış, sonuçları ise Tablo 4.7. de verilmiştir.

Tablo 4.7. Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşmaya Yönelik Tutum Düzeylerinin Ön ve Son Test Ölçümleri Arasındaki Farkın Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımlı Örneklem t Testinin Sonuçları

Değişken	Test	N	$\bar{X}$	Sd	t	p
Konuşmaya	Ön test	18	74,44	17	0,41	0,407
yönelik tutum	Son test	18	73,89			

Not: * $p < 0,05$

Tablo 4.7. irdelendiğinde, kontrol grubu öğrencilerinin konuşmaya yönelik tutum düzeyleri ön test ve son test ölçümlerinin ortaya koyduğu farkın istatistiksel anlamda bir önem yaratmadığı belirlenmiştir ($t_{17}=0,41$; $p > 0,05$). Böylece kontrol grubunda uygulanan mevcut öğretim modelinin konuşmaya yönelik tutum düzeyine dair öğrencide herhangi bir etki yaratmadığı belirlenmiştir.

Kontrol grubunun konuşmaya dair tutum düzeyinin ön test ve son test ölçümleri farkı incelendikten sonra, her iki gruptaki öğrencilerin konuşmaya dair tutum düzeylerinin son test ölçümleri farkını belirlemek adına bağımsız örneklem t testi yapılmış, Tablo 4.8. de ise sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.8. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Konuşmaya Yönelik Tutum Düzeylerinin Son Test Ölçümleri Arasındaki Farkın Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem t Testinin Sonuçları

Değişken	Grup	N	$\bar{X}$	Sd	t	p	d
Konuşmaya	Deney	16	92,19	32	13,44	0,000*	0,85
yönelik tutum	Kontrol	18	73,89				

Not: * $p < 0,05$

Tablo 4.8. incelendiğinde, her iki grupta yer alan öğrencilerin son test ölçümleri farkının konuşmaya dair tutum düzeylerini yansıtmada istatistiksel olarak anlamlı bir fark yarattığı tespit edilmiştir ($t_{32}= 13,44$; $p < 0,05$; $d=0,85$). Kontrol grubundaki öğrencilerin son test ölçümlerine ilişkin ortalamalarının ($\bar{X}=73,89$), deney grubundaki öğrencilerin son test ölçümlerine ilişkin ortalamalarına ($\bar{X}=92,19$) göre daha düşük bir sonuç vermesi oluşan farkın istatistiksel anlamlılığını kanıtlar niteliktedir. Buna göre deney grubunda uygulanan konuşma halkası tekniğinin kontrol grubundaki mevcut öğretime göre daha etkili olduğu ve bu etkinin pratikte de büyük bir etkiye işaret ettiği tespit edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE TARTIŞMA, ÖNERİLER

Çalışmanın beşinci bölümünde sonuç ve tartışma, öneriler olmak üzere iki ayrı alt bölüme yer verilmiştir. Birinci kısımda araştırma sonucunda ulaşılan veriler açıklanarak tartışılmıştır. İkinci bölümde ise sonuç ve tartışma kısmından hareketle konuya dair çeşitli öneriler sıralanmıştır.

5.1. Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği'nden Elde Edilen Sonuç ve Tartışma

Konuşma halkası tekniğinin öğrencilerin konuşma tutumları üzerinde anlamlı bir farkı olup olmadığını tespit edebilmek için her iki gruptaki öğrencilerin deney öncesi konuşmaya yönelik tutum seviyeleri arası farkının önem yaratıp yaratmadığı incelenmiştir. Ulaşılan sonuçta konuşma halkası tekniğinin uygulandığı deney grubu ile öğretim programında yer alan yöntem ve tekniklerin uygulandığı kontrol grubu arasında ön test verileri adına kayda değer bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuç üzerinde her iki grupta yer alan öğrencilerin benzer yöntem ve teknikler ile öğrenim görmelerinin etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca, konuşma becerisi üzerine gerçekleştirilen etkinliklerin de benzer oluşu, öğrencilerin konuşma tutumları arasında anlamlı farka rastlanmamasında etkili olduğunu ifade etmek mümkündür.

Tekniğin uygulanmasının ardından her iki grup öğrencilerinin konuşma becerisine dair geliştirdikleri tutumlar arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılığın olduğu söylenebilir. Konuşma halkası tekniğiyle desteklenmiş Türkçe dersi konuşma kazanımlarının uygulandığı deney grubu ile mevcut yöntemlerle desteklenmiş kazanımların işlendiği kontrol grubu arasında konuşma tutumuna yönelik deney grubu lehine pozitif bir farka ulaşılmıştır. Başka bir söylemle Türkçe dersi birey ve toplum temasında deney grubuna uygulanan konuşma halkası tekniği kontrol grubunda uygulanan mevcut tekniklere göre konuşmaya karşı olumlu tutum kazandırmada daha başarılıdır.

Deney-kontrol gruplarının ön test-son test puan ortalamalarının anlamlı çıkıp çıkmadığı çalışmada incelenen bir diğer noktadır. Deney ve kontrol gruplarının tutumlarının deneysel işlemler süresince ne miktarda arttığını belirlemek için deney işlemi öncesi ve sonrasındaki KBTÖ puan ortalamalarının farkına bakılmıştır. Bu bağlamda iki grubun da ön test son test puanlarının ortalaması ile standart sapması hesaplanmıştır. Deney grubundaki öğrencilerin KBTÖ ön testinden elde ettikleri puanların aritmetik ortalaması ile son test puanlarının aritmetik ortalaması arasındaki farkın anlam yaratıp yaratmadığını tespit amacıyla yapılan t-testi neticesinde farkın önemli olduğu belirlenmiştir. Bu veriye dayanarak konuşmaya yönelik tutumda deney grubu öğrencileri adına sürece dayalı anlamlı bir farklılığın olduğu söylenebilir. Öğrencilerin konuşma becerisi üzerine çeşitli çalışmalar yapmış olmaları ve belirli bir süreçte yeni bir tekniği denemeleri konuşma becerisine yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirmiştir.

Grup içi ön-son test farkının incelenmesinde kontrol grubuna uygulanan ön test ve son test puan ortalamalarının anlamlı bir fark yaratmadığı belirlenmiştir. Mevcut öğretimin öğrencilerin konuşma

becerilerine yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde konuşma halkası tekniği kadar gereken başarıyı yakalamadığı söylenebilir. KBT n testinden alınan puanların aritmetik ortalaması ile son test puanların aritmetik ortalaması farkının anlamlı olup olmadığını tespit amacıyla yapılan t-testi sonucunda kontrol grubu öğrencileri adına fark önemli bulunmamıştır. ıkan bulgu sonucunda kontrol grubu ğrencilerinin konuşma becerisine dair tutumlarında süreç içinde kayda değer bir farklılığın gelişmediği ifade edilebilir. Bu sonuç üzerinde öğrencilerin konuşma becerilerinin gelişimine yönelik farklı yöntem ve tekniklere yer verilmemesinin etkili olduğu söylenebilir.

Tutum testinden elde edilen sonuçlar özetlenecek olursa konuşma halkası tekniğinin uygulandığı sınıfta öğrencilerin konuşma becerisine yönelik tutumlarının diğer şubeye göre anlamlı bir şekilde değiştiği belirlenmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar araştırmanın problemlerinden, deney grubuna uygulanan ön test-son test tutum testi ile kontrol grubuna uygulanan ön test-son test tutum testi arasında anlamlı farklar görülüp görülmediği sorularına cevap vermiştir. Yapılan birçok çalışmada konuşma tutumuna etkisi araştırılan yöntem ve tekniklerin mevcut yöntem ve tekniklere göre konuşmaya yönelik olumlu tutum kazandırmada daha başarılı olduğu saptanmıştır. Kılıç ve Tuncel (2009) yaratıcı dramının yabancı dilde konuşmaya ve tutuma etkisini araştırmış ve son test başarı ve tutum puanları bakımından deney ve kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı farklılık tespit etmişlerdir. Öğrencilerin Türkçe dersine ilişkin tutumları üzerinde mevcut ğretim metotlarına karşı rol kartlarının etkisini sınavan Maden (2011) araştırmasının sonucunda, bir drama yöntemi olarak görülen rol kartlarının öğrencilerin derse dair tutumları ve konuşma becerisi üstünde hâlihazırdaki uygulamalara göre daha başarılı ve etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Türkçenin yabancı bir dil olarak ğretiminde iletişimsel yöntemin öğrencilerin konuşma becerilerini ve konuşmaya yönelik tutumları üzerine etkisinin tespit edilmeye çalışıldığı Avcı (2019)'nın çalışmasında yöntemin uygulandığı deney grubundaki öğrencilerin konuşma tutumlarında bu çalışmaya benzer biçimde, mevcut yöntemlerle ders işleyen kontrol grubu ğrencilerinin konuşma tutumlarına göre anlamlı oranda bir artış sağladığı grlmştr. Bu çalışmalardan hareketle öğrencilerin konuşma becerilerinin gelişiminde mevcut yöntem ve tekniklerin sınıf ortamında kullanımının önemli olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda öğrencilerin kendilerini rahat ifade edebilecekleri, empati kurabilecekleri ve hayal güçlerini kullanabilecekleri ortamların sağlanması, öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirecektir.

Yıldırım (2018) araştırmasında konuşma halkası tekniğinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisini belirlemeye çalışmıştır. Deneysel işlemler sonrasında son test puanları açısından deney grubu lehine anlamlı farklılıklara ulaşıldığı grlmştr. Bu araştırmanın sonucunda da benzer sonuçlara ulaşılması, konuşma halkası tekniğinin hâlihazırdaki mevcut öğrenme yöntem ve tekniklerine göre akademik başarı ve konuşma becerisine yönelik tutum açısından daha etkili olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada deney-kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Bu durum, “Konuşma halkası tekniğinin uygulandığı deney grubu ile mevcut konuşma tekniklerinin uygulandığı kontrol grubu ğrencilerinin konuşma tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olacaktır.” şeklindeki araştırma hipotezini doğrulamıştır.

5.2. Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu'ndan Elde Edilen Sonuç ve Tartışma

Gözlem formlarından elde edilen sonuçlar özetlenecek olursa konuşma halkası tekniğinin uygulandığı gruptaki öğrencilerin konuşma becerilerinin diğer gruba göre süreç içerisinde anlamlı ölçüde değiştiği belirlenmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar araştırmanın problemlerinden, deney grubuna uygulanan ön ve son konuşma becerisi gözlem formları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına; kontrol grubuna uygulanan ön ve son konuşma becerisi gözlem formları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına cevap vermiştir.

Konuşma halkası tekniğinin beşinci sınıf öğrencileri üzerindeki etkisinin zaman içindeki değişimini incelemek için, konuşma halkası tekniği uygulandıktan sonra her hafta öğrenciler gözlemlenmiş ve gözlem formundaki kriterlere göre puanlamıştır. Deney grubundaki tüm öğrenciler beş hafta boyunca gözlenmiş ve konuşma becerilerine ilişkin verilen puanlar not edilmiştir. Çıkan sonuçlar incelendiğinde deney grubundaki öğrencilerin konuşma beceri ve gözlem formundan aldıkları puanların her hafta arttığı gözlenmiştir. İstatistiksel olarak ön test ve son test ölçümlerinin de farklı olması bu sonucu doğrulamaktadır. Kontrol grubundaki öğrencilerin de beş haftalık konuşma becerileri gözlenmiş ve sonuçları not edilmiştir. İnceleme sonucunda kontrol grubundaki öğrencilerin beş haftalık konuşma becerilerine ilişkin gözlem puanlarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın çıkmaması da bu sonucu doğrular niteliktedir. Deney grubunda öğrencilerin araştırma süresi boyunca konuşma etkinliklerinde farklı bir yöntemi kullanmalarının bu sonuç üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Konuşma halkası tekniği, öğrencilerin hem dinleme hem de kendini ifade etme becerilerinin gelişiminde rol oynayan bir tekniktir. Dolayısıyla iletişim becerileri gittikçe gelişen öğrenciler süreç içerisinde daha aktif olmuşlardır.

Konuşma becerisi üzerinde farklı yöntem ve tekniklerin etkisinin tespit edilmeye çalıştığı çalışmalar literatürde yer almaktadır. Karabay (2005) konuşma ve dinleme becerileri üzerinde kubaşık öğrenmenin etkisini 5. sınıf düzeyinde belirlemeyi amaçlamış ve araştırmasının sonucunda kubaşık öğrenmenin konuşma ve dinleme becerilerini geliştirmede mevcut yöntemlere göre daha etkili olduğunu belirlemiştir. Orhan (2010) altı şapkalı düşünme tekniğinin konuşma becerisi üzerindeki etkisini incelemiş ve araştırma sonucunda Türkçe dersinde öğrencilerin konuşma becerilerinin geliştirilmesinde mevcut öğrenme yöntemlerine göre altı şapkalı düşünme tekniğinin daha etkili olduğunu tespit etmiştir. Sallabaş (2011) ise aktif öğrenme yönteminin öğrencileri konuşma becerileri üzerine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda aktif öğrenme yöntemiyle ders işlenen sınıftaki öğrencilerin aldıkları konuşma puanlarının hâlihazırdaki öğretim programının uygulandığı sınıftaki öğrencilere göre daha fazla çıktığı belirtilmiştir. Öğrencilerin konuşma kaygı ve becerilerini mikro öğretim yöntemi bağlamında araştıran Kardaş ve Şahin (2016) çalışmalarında kontrol grubunda uygulanan Türkçe Öğretim Programı'ndaki etkinliklere nazaran deney grubunda uygulanan mikro öğretiminin daha etkili olduğunu belirlemişlerdir. Karaköse (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada 6. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerilerindeki mevcut düzeyleri belirlenmeye ve İlköğretim Türkçe Dersi (1- 8. sınıflar) Öğretim Programı'nda bulunan konuşma becerisine yönelik kazanımlara göre

hazırlanan etkinliklerle çocukların konuşma becerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonunda deney grubunda yer alan öğrencilerin hazırlıksız konuşma becerilerinin geliştiği belirlenmiştir. Bu çalışmalar ışığında konuşma becerisi üzerinde farklı yöntem ve tekniklerin işe koşulmasının hâlihazırda kullanılan konuşma yöntem ve tekniklerine göre konuşma becerisini geliştirmede etkili olduğu savunulabilir. Bu sonuçtan hareketle öğrencilerin konuşma becerilerinin gelişmesi için farklı yöntem ve tekniklere sınıf ortamında yer verilmesi gerektiği söylenebilir.

5.3. Öneriler

Konuşma halkası tekniğinin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin konuşma becerileri ve tutumlarına etkisini ortaya koymak gayesiyle yapılan bu araştırma sonunda konuşma halkası tekniğinin öğrencilerin konuşma beceri ve tutumlarını geliştirmeye katkı sağladığı neticesine varılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular ışığında şu önerilerde bulunulmuştur:

- Süreç odaklı, bireyi ön plana çıkaran konuşma halkası tekniğinin mevcut tekniklerden daha başarılı olduğu yapılan çalışmaların sonucunda da görülmektedir. Türkçe derslerinde öğrencilerin konuşma becerilerini daha nitelikli hale getirmek, konuşmaya yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağlamak ve empatik konuşma becerilerini arttırmak için konuşma halkası tekniği kullanılabilir.
- Öğrencilerin, konuşma becerilerinde hedeflenen standartlara ulaşmalarını sağlayabilmek için konuşma halkası tekniğine TDÖP’te, teknikle ilgili etkinlik örneklerine ise ders kitaplarında yer verilebilir.
- Okullarda konuşma halkası tekniğinin uygulanabileceği sınıf düzenleri oluşturularak öğretmen merkezli sıra oturma düzeninden kaynaklanan tekdüzelik kırılabilir. Öğrenciler arasındaki iletişimi güçlendirmek ve sınıflarda yaşanan anlaşmazlıkları çözmek için konuşma halkası tekniğinden yararlanılabilir.
- Konuşma halkasının okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim dâhil her kademedeki öğrencilerin dil becerilerini geliştirmedeki etkisi araştırılabilir.
- Konuşma halkası tekniği yapısı gereği rahatlıkla farklı derslere adapte edilebileceğinden disiplinler arası iş birliği çerçevesinde de kullanılabilir.
- Konuşma halkasının daha verimli kullanılabilmesi adına okulun imkânları dâhilinde her dersin kolaylıkla kendine adapte edebileceği bir konuşma halkası uygulama sınıfı düzenlenebilir.
- Konuşma halkası, sadece sınıfın konuşma becerisi gelişmiş öğrencilerinin kullanacağı bir teknik değil sınıftaki tüm öğrencilerin ders içi aktifliğini amaçlayan bir tekniktir. Bu tekniği kullanmak isteyen öğretmenler bunun bilincinde olarak derslerini tüm öğrencilerinin aktif katkı sağlayabileceği şekilde düzenleyebilir.
- Uygulama 2020–2021 eğitim–öğretim yılının yedi haftalık süresiyle ile sınırlandırılmıştır. Daha uzun veya kısa süreli yapılacak çalışmalarla araştırmadan elde edilen veriler karşılaştırılabilir.

- Bu çalışmada konuşma halkası tekniğinin konuşma becerisini geliştirmede diğer tekniklerle kıyaslanması gibi bir durum çalışmanın amaçları arasında yer almamaktadır. Konuşma becerisinin geliştirilmesinde ve Türkçe dersinin verimli şekilde işlenmesinde başka hangi teknik veya tekniklerin fayda sağladığını ortaya çıkarmaya yönelik hem eş zamanlı hem de karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

Konuşma halkası tekniğinin öğrenci konuşma beceri ve tutumuna etkisini inceleyen bu çalışmanın yanında konuşma halkası; akademik başarılar, yaş grubu, ailenin eğitim seviyesi, ekonomik durum vb. değişkenlere göre de değerlendirilebilir. Ayrıca tekniğin ölçümünde farklı ölçme ve değerlendirme araçlarından yararlanılabilir.

KAYNAKÇA

- Abu, M. (2017). *Sosyal Bilgiler Dersinde Kavram Karikatürlerinin Kullanımının Öğrencilerin Derse Yönelik Tutum ve Yaratıcı Düşünme Becerilerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Adalı, O. (2003). *Anlamak ve Anlatmak*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Ağgön, E. Yazıcı, M. (2010). Sınıf Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları (Erzincan Üniversitesi Örneği). Elazığ: *9.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildirileri*. (1072-1074)
- Akarsu, B. (1998). *Dil-Kültür Bağlantısı*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Aksan, D. (1998). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2001). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyol, H. (2013). *Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Altuntaş S. (2007). *Eğitimle İlgili Temel Kavramlar*. Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- Arslan, D. Doğan, B. Deliveli, K. (2008). *Etkinliklerle Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Ekin Basın Yayın Dağıtım.
- Aşçı, Y. ve Alican, Y. (2019). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Dinleme ve Konuşma Becerilerinin Kazandırılmasına Yönelik Materyal Geliştirme. *Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu*.
- Avcı, M. (2019). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde İletişimsel Yöntemin Öğrencilerin Konuşma Tutum ve Başarılarına Etkisi (Somali Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aykaç, N. (2005). *Öğretme ve Öğrenme Sürecinde Aktif Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Aykaç, N. (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Aykaç, M. (2011). *Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı Metinleriyle Kurgulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Anlatma Becerilerine Etkisi*. (Doktora tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Bağcı, H. (2007). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatım Derslerine Yönelik Tutumları ile Yazma Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Balcı, A. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem, Teknik ve İlkeleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin Grameri 8*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Ofset Tesisleri.
- Baran, Ç. Ş. ve Diren, E. (2020). *Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Anıttepe Yayıncılık.
- Başçetinçelik, A. (2007). “Dil Toplumun Onurudur”. *Adana Çukurova Üniversitesi Türk Dili Bölümü Dergisi*.
- Başkan, F. (2007). *Bilgisayar Destekli İngilizce Öğretiminde Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine İlişkin Bir Araştırma (Bağır İlköğretim Okulu Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Brown, D. (2000). *Principles of Language Learning and Teaching*. San Francisco State University, pp. 275-276.
- Bulut, K. (2015). *Mikro Öğretim Tekniğinin Türkçe Öğretmen Adaylarının Konuşma Beceri ve Kaygılarına Etkisi*. (Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Büyükoztürk, Ş. (2007). *Deneyisel Desenler Öntest-Sontest Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyükoztürk, Ş. (2011). *Deneyisel Desenler Öntest-Sontest Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Calp, M. (2005). *Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Ceran, D. (2012). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Konuşma Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi”. *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*. 5(8). 337-358.
- Çer, E. (2017). “Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Öğretime Yönelik Yeterlilikleri”. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. s.26.
- Çerçi, A. (2013). *Konuşma Eğitiminin Telaffuz, Vurgu ve Tonlama Konularının Dinleme Destekli Öğretimi*. (Doktora Tezi). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Çetin, M. vd. (2016) “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Yazma Etkinliklerine Öğrencilerin Bakışı (Bosna Hersek Örneği)”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Yıl: 4. Sayı: 30. s. 509-521.
- Dedeoğlu Orhun, B. (2009). *İlköğretim 3. Sınıflarda Türkçe Derslerinde Tekerleme Kullanımının Öğrencilerin Konuşma Becerilerine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demirel, E. E. E. (2016). *Eğitimden Psikolojik Yansımalar*. (ss.125-134). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Demirel, Ö. (1998). *Türkçe Öğretiminde Çağdaş Öğretim Yöntem ve Teknikleri*. (s. 37-52). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. İstanbul: MEB.
- Demirel, Ö. (2003). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Demirel, Ö. (2005). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Demirel, Ö. (2007). *Eğitimle İlgili Temel Kavramlar*. Kaya, Z. (Ed.). *Eğitim Bilimine Giriş*. Öncü Basımevi.
- Demirel, Ö. (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğrenme Sanatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö. ve Şahinel, M. (2006). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A. Yayınları.
- Demirtaş, H. (2009). *Sınıf Yönetiminin Temelleri*. Kıran, H. (Ed.). *Etkili Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Doğan, Y. (2009). “Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Önerileri”. *Journal of Turkish Educational Sciences*. 7(1). 185-204.
- Dökmen, Ü. (2009). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erdem, İ. (2013). *Konuşma Eğitimi: Kuram, Uygulama, Ölçme ve Değerlendirme*. Güzel, A. ve Karatay, H. (Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Ergin, A. (2014). *Eğitimde Etkili İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergün, M. ve Öztaş, A. (1997). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. İstanbul: Kafya Yayıncılık.

- Ertürk, S. (1986). *Türkiye'deki Bazı Eğitim Sorunları Üzerine Düşünceler*. Yelken-tepe Yayıncılık.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1998). *Eğitime Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Gerçekler, M. Yorulmaz, İ. Ural, A. (2000). “Ses ve Konuşma”. *KBB ve Baş ve Boyun Cerrahisi Dergisi*. 8(1). 71- 78.
- Gedik, M. ve Orhan, S. (2014). “Öğrencilerin Sosyal Etkinliklere Katılımlarının Konuşma Becerilerini Geliştirmeye Etkisi”. *Electronic Turkish Studies*. 9(5).
- Girit, D. (2011). *Kuantum Öğrenme Yaklaşımının İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Matematiğe İlişkin Tutum, Kaygı Düzeyleri ve Akademik Başarıları Üzerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi.
- Gökkaya, H. (2008). *Konuşma Becerisinin Sağaltılmasında Tekerlemelerin Kullanılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gözütok, F. D. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- Gudu, B. O. (2015). “Teaching Speaking Skills in English Language Using Classroom Activities in Secondary School Level in Eldoret Municipality”. *Journal of Education and Practice*. Kenya. 6(35). 55-63.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güneş, F. (2014). “Konuşma Öğretimi Yaklaşım ve Modelleri”. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 3. Sayı 1. s. 1–27.
- Gürzap, C. (2004). *Konuşan İnsan*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Hesapçıoğlu, M. (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Hesapçıoğlu, M. (2011). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. İstanbul: Nobel Yayınları.
- İpek, C. ve Bayraktar, Ş. (2004). “Aday Öğretmenlerin Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimlere Bakışları”. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1. 35-50.
- İşcan, A. (2015). *İletişim, Konuşma ve Konuşmayla İlgili Temel Kavramlar*. Şahin, A. (Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Karaarslan, F. (2010). *Konuşma ve Yazma Eğitiminde Beyin Fırtınası Tekniğinin Etkililiği*. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Karabay, A. (2005). *Kubaşık Öğrenme Etkinliklerinin İlköğretim Beşinci Sınıf Türkçe Dersinde Öğrencilerin Dinleme ve Konuşma Becerileri Üzerindeki Etkileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karahan, B. Ü. (2015). “Türkçe Öğretmen Adaylarının Konuşma Eğitimine Yönelik Tutumları (Kars ili örneği)”. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 2(1). 38-45.
- Karaköse, V. (2019). *6. Sınıf Öğrencilerinin Hazırlıksız Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesi Üzerine Bir Çalışma*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi (15. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kardaş, M. N. ve Şahin, E. (2016). “Mikro Öğretim Yönteminin Öğrencilerin Türkçe Konuşma Becerileri ve Kaygılarına Etkisi”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 30. s. 263-275.
- Kardaş, M. N. ve Tunagür, M. (2015). “6-8 Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Konuşma Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Etkinlik Önerileri”. *International Journal of Languages Education and Teaching*. p.183-202.
- Kartallıoğlu, N. (2018). “Bilişsel Farkındalık Stratejilerinin 7. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerini Geliştirmeye Etkisi”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*. 6(4). 1160-1186.
- Kavcar, C. Oğuzkan, F. Sever, S. (1999). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınları.
- Kavcar, C. Oğuzkan, F. Sever, S.(2005). *Türkçe öğretimi: Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin*. 8. Baskı. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kavcar, C. Oğuzkan, F. Hasırcı, S. (2016). *Türkçe Öğretimi, Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaya, A. (2007). *Etkili ve Güzel Konuşma Sanatı (2. Baskı)*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Kemiksiz, Ö. (2016). *Doğrudan Öğretim Modeliyle 5. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesi*. (Doktora Tezi). Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kılıç, B. C. (2019). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Doğal Afetler Konusunun Sarmal Sistem Yönünden Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kılıç, Ş. ve Tuncel, M. (2009). “Yaratıcı Dramanın İngilizce Konuşmaya ve Tutuma Etkisi”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 9(2).
- Kocabaş, Ö. (2017). *Hazırlıksız Konuşma Becerisinin B1 Seviyesinde Kazandırılmasına Yönelik Yaratıcı Drama Temelli Bir Süreç Önerisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koçak, R. (2011). *Temel Kavramlar Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler*. Oral, B. (Ed.). *Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Köse, A. (2018). *İlköğretim İkinci Kademedeki Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Yaratıcı Drama Temelli İzlençe Önerisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı.
- Kurudayıoğlu, M. (2003). “Konuşma Eğitimi ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler”. *TÜBAR-XIII (Bahar)*. 287-309.
- Kurudayıoğlu, M. (2013). *Konuşma Eğitimi (2. Baskı)*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Maden, S. (2011). “Rol Kartlarının Konuşma Eğitimindeki Başarı ve Tutum Üzerine Etkisi”. *Çankırı Üniversitesi. SBE Dergisi*. 2(2). 23-38.
- Maden, S. (2011). “Rol Kartlarının Konuşma Eğitimindeki Başarı ve Tutum Üzerine Etkisi”. *Çankırı Üniversitesi. SBE Dergisi*. 2(2). 23-38.
- Mead, N. A. Rubin, D. L. (1985), “Assessing Listening and Speaking Skills”, *ERIC Digest Washington*. p.3.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara.
- MEB (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)* Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Mohammed, A. Behroz, J. (2010). “The Impact of "Role Play" on Fostering EFL Learners' Speaking Ability: A Task-Based Approach”. *Journal of Pan-Pacific Association of Applied Linguistics*. v14 n1. p.15-29.
- Nakatani, Y. (2005). “The Effects of Awareness-Raising Training on Oral Communication Strategy Use”. *The Modern Language Journal*. 89. p.76-91.
- Nalıncı, A. N. (2000). *Avrupa Birliğine Tam Üyelik Yolunda Başarının Anahtarı: Yeniden Yapılanma*. Ankara: Ümit Yayınları.

- Ocak, G. (2015). *Yöntem ve Teknikler*. Ocak, G. (Ed.). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Oktaç, M. R. (2015). *Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Metin Altı Sorularının Bloom Taksonomisindeki Bilişsel Düzeyler Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ong, W. J. (2004). *Sözlü ve Yazılı Kültür*. Postacıoğlu, S.(Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Orhan, S. (2010). *Altı Şapkalı Düşünme Tekniğinin İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerini Geliştirmesine Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Orhan, S. Kırbaş, A. Topal, Y (2012). “Görsellerle Desteklenmiş Altı Şapka Düşünme Tekniğinin Öğrencilerin Konuşma Becerilerini Geliştirmesine Etkisi”. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 1893-1909.
- Oruç, Ş. (2016). “Türkçede Ana Dil ve Ana Dili”. *Journal of Turkish Language and Literature*. Volume:2. Issue:1. 311-322.
- Özbay, M. (2005). “Sesle İlgili Kavramlar ve Konuşma Eğitimi”. *Millî Eğitim*. 168-Güz. 116- 125.
- Özbay, M. (2006). *Özel Öğretim Yöntemleri I*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özdemir, E. (2003). *Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Özdemir, K. (2014). *Ortaöğretim Tarih Derslerinde Kullanılan Görsel Materyallerin Öğrenci Akademik Başarı ve Tutumuna Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özkırımlı, A. (1994). *Dil ve Anlatım*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Sağlam, Ö. (2010). *7. Sınıf Öğrencilerinin Hazırlıksız Konuşma Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sallabaş, M. E. (2011). *Aktif Öğrenme Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Saraç, A. (2015). *Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemi Kullanılmasının Tutum, Başarı ve Kalıcılığa Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Sargın, M. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Değerlendirilmesi-Muğla İli Örneğinde*. (Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sever, S. (1997). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2004). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme (4.baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sillars, S. (1997). *İletişim*. Akın, N. (Çev.). İstanbul: MEB Yayınları.
- Sönmez, V. (2008). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stanfield, G. M. (2006). “Incentives: The Effects on Reading Attitude and Reading Behaviors of Third Grade Students”. *Georgia College and State University*.
- Şahan, H. H. (2014). *Eğitimde Program Geliştirme ve Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şahbaz, N. K. (2014). *Türkçe Öğretiminde Kullanılan Strateji, Yöntem ve Teknikler, Türkçe Öğretimi El Kitabı*. Karatay, H. ve Güzel, A. (Ed.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şahin, A. E. (2010). *Eğitimle İlgili Temel Kavramlar, Eğitim Bilimine Giriş*. Sönmez, V. (Ed.). Ankara: Anı Yayınları.
- Şimşek, H. A. (2004). *İlköğretim 2. Kademe Türkçe Öğretiminde Konuşma Becerisinin Önemi ve Geliştirme Yolları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tan, Ş. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tandoğan, R. Ö. (2006). “Fen Eğitiminde Probleme Dayalı Aktif Öğrenmenin Öğrencilerin Başarılarına ve Kavram Öğrenmelerine Etkisi”. *İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.
- Tanrıoğlu, A. ve Sarpkaya, R. (2000). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taşer, S. (2000). *Örneklerle Konuşma Eğitimi*. İstanbul: Papirüs Yayınları.
- Taşköprü, G. (2017). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Sınıflarında Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Materyal Hazırlama*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Taşpınar, M. (2015). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Edge Akademi.
- Temizkan, M. (2009). “Akran Değerlendirmenin Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi Üzerindeki Etkisi”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 6(12). 90-112.
- Terzi Işık, Ş. (2013). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.

- Tok Ş. (2014). *Öğretme-Öğrenme Stratejisi ve Modelleri*. Doğanay, A. (Ed). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Degeç, H. (2012). “Öğretmen Görüşlerine Göre Konuşma Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar”. *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*. 5(7). 735-750.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Özer, D. (2017). “Ortaokul Öğrencileri İçin Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması”. *International Journal of Language Academy*. 5(6).120-131.
- Tutak, T. Aydoğdu M. Erşen, A. N. (2014). “Materyal Destekli Matematik Öğretiminin Ortaokul 6. Sınıf Öğrenci Başarısına ve Tutumuna Etkisi”. *Turkish Journal of Educational Studies*, 3(1). 166-185.
- Uçgun, D. (2007). “Konuşma Eğitimini Etkileyen Faktörler”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 22. 59-69.
- Ulukaya Öteleş, Ü. (2019). *Sosyal Bilgiler Dersinde Proje Tabanlı Öğrenme Yönteminin Öğrencilerin Akademik Başarısına, Derse Karşı Tutumuna ve Sınıf Ortamına İlişkin Demokratik Tutumuna Etkisi*. (Doktora Tezi), Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ulum, H. ve Taşkaya, S. M. (2019). “İlkokul 2, 3 ve 4. Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarında Yer alan Etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 27(1). 107-118.
- Uysal, B. (2014). *Dinleme ve Konuşma Becerilerinin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Temelli Bir Model Önerisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Varış, F. (1997). *Eğitimde Program Geliştirme, Teoriler, Teknikler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Wallace, T. Stariha, W. E. Walberg, H. J. (2004). “Teaching, Speaking, Listening and Writing”. *Educational Practices Series-14. International Academy of Education*.
- Yakıcı, A. (2006). *Türkçe-2 Sözlü Anlatım*. (2. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe Öğretim Yöntemleri Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, R. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinde Kullanılan Konuşma Halkası Tekniğinin Öğrenci Akademik Başarısına Etkisi* (Yüksel lisans tezi). Ağrı: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Yeğen, Ü. (2014). *Ortaokul Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesinde Görsellerin Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zaher, A. A. E. M. (2006). *The Effectiveness Of a Task- Based Instruction Program in Developing the English Language Speaking Skills Of Secondary Stage Students*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Sham: Ain Shams University.

EKLER

EK 1. Konuşma Becerisi Tutum Ölçeği

KONUŞMA BECERİSİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Adı ve Soyadı:

Yaş:

Cinsiyet:

Açıklama: Aşağıda konuşma becerisine dair tutumlara ilişkin maddeler verilmiştir. Lütfen aşağıdaki maddeler size ne ifade ediyorsa karşılardaki rakamlardan birini yuvarlak içine alınız. Lütfen, bütün soruları cevaplayınız.

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
A) Konuşma Becerisine Yönelik İlgi ve Sevgi					
Konuşmanın dil gelişimim açısından faydalı olacağına inanırım.	5	4	3	2	1
Sözcüklerin telaffuzuna özen gösteririm.	5	4	3	2	1
Yerinde ve zamanında konuşmanın önemli olduğunu düşünürüm.	5	4	3	2	1
Düşüncelerimi anlatmakta yardımcı olduğu için konuşmaktan zevk alırım.	5	4	3	2	1
Güzel konuşmanın hayatıma kolaylık sağladığına inanırım.	5	4	3	2	1
Konuşurken karşımdaki kişilerden yeni sözcükler öğrenmekten hoşlanırım.	5	4	3	2	1
Konuşma ile ilgili yapılan etkinliklerden zevk alırım.	5	4	3	2	1
Güzel ve etkili konuşma yapan kişilerin toplum tarafından iyi karşılandığına inanırım.	5	4	3	2	1
Konuşarak kendimi daha iyi ifade ettiğimi düşünürüm.	5	4	3	2	1
Konuşmanın insanları etkilemekte önemli olduğunu düşünürüm.	5	4	3	2	1
Konuşmamın insanlarla iletişimimi geliştirdiğine inanırım.	5	4	3	2	1
Konuşmalarımda anlamlı ve kurallı cümleler kurmaya gayret ederim.	5	4	3	2	1
Konuşmak beni mutlu eder.	5	4	3	2	1
Konuşma becerisinin herkes tarafından	5	4	3	2	1

geliştirilmesi gerektiğine inanırım.					
Etkili bir konuşma ile insanları ikna edebileceğime inanırım.	5	4	3	2	1
Arkadaşlarımla sohbet etmekten hoşlanırım.	5	4	3	2	1
Konuşmanın insanın kişiliğini yansıttığına inanırım.	5	4	3	2	1

Konuşma becerimi geliştirmek için alıştırma yapmaktan hoşlanırım.	5	4	3	2	1
Yeni öğrendiğim sözcük, deyim ya da atasözlerini konuşmalarında kullanmaktan hoşlanırım.	5	4	3	2	1
Bilgili olduğum konularda konuşmayı severim.	5	4	3	2	1

B) Konuşma Becerisine Karşı Kaygı ve Endişe

Konuşurken hata yapacağımı düşünürüm.	5	4	3	2	1
Konuşurken söylemek istediklerimi açıkça ifade etmekten çekinirim.	5	4	3	2	1
Çok konuştuğum için çevremdeki ve okuldaki arkadaşlarımdan benden rahatsızlık duyduğunu düşünürüm.	5	4	3	2	1
Konuşurken diğerlerinin beni dinlemediğini düşünürüm.	5	4	3	2	1
Kalabalık bir ortamda konuşurken korku ve heyecan duyarım.	5	4	3	2	1
Bir konu hakkında uzun uzun konuşmaktan çekinirim.	5	4	3	2	1
Konuşurken konuşmamı bir an evvel bitirmek isterim.	5	4	3	2	1

EK 2. Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu

Alt Boyutlar	Sıra No	Ölçütler	Çok Zayıf	Zayıf	Orta	İyi	Çok İyi
Başlangıç	1	Selamlama					
	2	Konuşmanın amacını ifade etme					
	3	Konuyla ilgili bilgi verme					
Sunum	İfade Etme	4	Kelimeleri ve cümleleri doğru telaffuz etme				
		5	Vurgu ve tonlamaya dikkat etme				
		6	Uygun duraklamalar yapma				
		7	Konuşma hızını ayarlama				
		8	İşitilebilir bir sesle konuşma				
		9	Gereksiz tekrarlardan kaçınma (kelime-cümle)				
		10	Konuşmanın açık ve anlaşılır olması				
		11	Konuşurken akıcı dil kullanma				
		12	Dinleyici seviyesine uygun dil kullanma				
		13	Konuşma esnasında görgü kurallarına uyma				
	İçerik	14	Konuşmada üzerinde durulan düşüncelerin sırasının doğru olması				
		15	Konuşmacının tutarlı olması				
		16	Kelime hazinesinin zengin olması				
		17	İlgi çekici örneklerden yararlanma				
		18	Gerektiğinde konuyu günlük yaşamla ilişkilendirme				
		19	Gereksiz tekrarlardan kaçınma (konu)				
	Beden Dili	20	Yüz (mimik) ifadesinin uygun olması				
		21	Beden (jest) hareketlerini etkili kullanma				
		22	Hedef kitleye hâkim duruş sergileme				
		23	Konuşma alanını (sahne) doğru kullanma				
	İletişim	24	Katılımcıların dikkat ve ilgisini çekme				
		25	Dikkat ve ilginin devamını sağlama				
		26	Dinleyicilerle göz teması kurma				
Bitiş		27	Konuyu özetleme				
		28	Uygun bir kapanış yapma				
Süreyi doğru kullanma							
Konuşmayı genel olarak değerlendirme							

EK 3. “Memleket İsterim” Metni

MEMLEKET İSTERİM

Memleket isterim,
Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun;
Kuşların, çiçeklerin diyarı olsun.

Memleket isterim,
Ne başta dert ne gönülde hasret olsun;
Kardeş kavgasına bir nihayet olsun.

Memleket isterim,
Ne zengin fakir ne sen ben farklı olsun;
Kış günü herkesin evi barkı olsun.

Memleket isterim,
Yaşamak, sevmek gibi gönülden olsun;
Olursa bir şikâyet ölümden olsun.

Cahit Sıtkı TARANCI

EK 4. “Hoşça Kalın, Güle Güle” Metni

HOŞÇA KALIN, GÜLE GÜLE

Kafayı takacak başka şey kalmamış gibi vedalaşmalara, iyi dileklere taktım bugünlerde. Geçenlerde bir öğretmen arkadaşımın okuldan çıkarken vedalaştığımız sekreter kız “Hoşça kalın!” diye uğurlayınca bizi, arkadaşın ağzını aradım. Beni çileden çıkaran bu karıştırmalar onu da rahatsız ediyor mu diye, ediyormuş. Biz yaştakilerin huysuzluğu mu bu yoksa gençler vedalaşmaları, selamlaşmaları da mı unuttular? “Bay bay!” diyenler “Çav!” diyenler arttıkça Türkçe konuşanlara da bir şeyler oluyor. Batı hayranlığı, yabancı dillerdeki kullanım mı akıllarını karıştırdı yoksa bunları öğretmeyi unuttuk mu çocuklarımıza? Her durumda aynı şeyler söylenmez, diye uyardık mı? Kalana “Hoşça kal!” denir, gidene “Güle güle!”; tersi yakışık almaz, demedik mi? Amerikan filmlerinde ayrılan kişilerin birbirlerine yalnızca “Bye!” dediklerini duya duya mı böyle oldu bu işler bilmiyorum.

Oğlumu arıyorum iş yerinden, arkadaşısı açıyor telefonu. Oğlum o anda orada değil.

— Aradığımı söyler misiniz? Ben annesiyim, diyorum.

Yanıt:

— Neden olmasın!

Bu “Peki, söylerim.” demek, biliyorum. Alınmamam gerek, onu da biliyorum ama elimde değil, alınıyorum. Olmayacak bir şey değil ki söylediğim, neden böyle dedi bu deli kanlı bana?

Dershanede yeni program çıkmış. Genç rehber arkadaşına programımı getirdiği için teşekkür ediyorum.

— Önemli değil, diyor.

Hangisi? Program mı, getirip vermesi mi, teşekkürüm mü, hangisi önemli değil? Hem teşekkür niye önemli olmasın? Çok önemlidir.

Bir telefon konuşmasını bitirirken yarı yaşımdaki bir insan, telefonu “Güle güle!” deyip kapatırsa o telefon yüzünüze kapatılmış gibi geliyor mu size de? Kızımın arkadaşlarından herhangi biriyle günde beş kez şöyle bir konuşma geçebilir aramızda:

— Merhaba Feyza teyze, Pelin evde mi?

— Henüz gelmedi kızım.

— Tamam, görüşürüz. Güle güle...

Bu uzatılarak pek bir ahenkle söylenen “güle güleee”ler sinirime dokunuyor benim. “Tamam” kısmı da sinirime dokunuyor aslına bakarsanız, “görüşürüz” kısmı da ama ille de ille de o “güle güleeeee”ler... Kendi evimde oturup dururken nereye gönderiliyorum, bir bilsem!

Geçenlerde bize uğradığında bu arkadaşlardan birini, punduna getirip şakayla karışık söyledim bunu: “Telefonu eden, dolayısıyla ‘gelen’ sensin.” dedim. Sonra da bana ‘Güle güle!’

diyorsun. Nereye gönderiyorsun ki beni?” Gülüştük. Bir rahatladım, bir hafifledim o kadar olur. Sırtımdan bir yük kalktı.

Sonraki günlerde yine aynı kişiyle benzer bir telefon konuşması... O “İyi günler!” deyince ben de “Güle güle!” demişim. “Annen benim taklidimi yaptı, dalga geçti benimle.” diye dert yanmış kızıma. Anlatmaya çalıştım taklit falan yapmadığımı, benim ona “Güle güle!” dememin doğal olduğunu ama bunu başardığımdan emin değilim.

Daha sonra dikkat ettim, yerli dizilerde de böyle oluyor konuşmalar. “Baba Evi”nde Uzun Şevki gelmiş, yeni tutulan evin badanasına yardım etmiştir. Şevki giderken “Hoşça kalın!” der, evin küçük kızı Bilge karşılık verir: “Teşekkür ederiz Şevki ağabey, hoşça kal.” Ne “kal”ması? Adam gidiyor, kalmıyor ki! Şu “İyi günler!” dileği de az karışık değil. Akşamın alacasında hangi günlerin “iyi” olmasını diliyoruz? Gündüz kısmı bitip günün gece kısmı için mi söyleniyor bu dilek? Mızımız insanlara benzediğimin farkındayım ama merak ediyorum “gün”dü, “gece”ydi, ayırım yapmadan mı konuşacağız?

Sabaha karşı, evlerine dönerken sokaktan geçenlerin birbirine “İyi akşamlar!” dileklerini duyunca kahroluyorum. Camı açıp “Ne akşamı beyefendi? Gece bitti, sabah oluyor, sabah!” diye sesleneceğim ama durduruyorum kendimi. Aman ha, neme lazım! Ve tam şu anda, bunu yazarken dışarıdan bir ses, benimle alay eder gibi “Baba iyi akşamlar!” diye sesleniyor birine. Saate bakıyorum, gece yarısına yalnızca on dakika var.

Şimdi, nasıl öğreteceğim bu adamlara ben “akşam” ne zamandır, hangi zamana “gece” denir, sabaha karşı beşte de “İyi akşamlar!” denmez, öğleden sonra üçte de denmez diye.

Feyza HEPÇİLİNGİRLER

EK 5. “Anadolu’da Konukseverlik Gelenekseldir” Metni

ANADOLU’DA KONUKSEVERLİK GELENEKSELDİR

Anadolu’nun geleneksel konukseverliği üzerinde duralım isterseniz. Bu konukseverliğin kökleri tarihin derinliklerine iner. Türklerin kendi ülkelerine ve şehirlerine, köylerine, kasabalarına gelen yabancılara, gariplere, kimsesizlere, yolculara karşı insanca, dostça davranışları, kısacası konukseverlikleri çok eskidir. Bugün de Anadolu’nun birçok köy ve kasabasında, köyün ve kasabanın ortaklaşa malı olan köy odaları, “misafirhane”ler vardır. Bir konuk geldiği zaman bu odalarda ağırlanır, yedirilir, içirilir. Karşılığında hiçbir şey beklenmez. Bu odaların giderleri, sıra ile ya o köyde oturan varlıklı aileler tarafından ya da köy sandığından karşılanır. Aslolan konuğu hoşnut etmektir. Bunun için yapılması gereken ne varsa yapılır, ayrılırken gideceği yere kadar konuğun azığı düzülür.

Anadolu’daki konukseverlik gelenek ve göreneğinin temelinde eski Ahi gelenekleri yatmaktadır. Anadolu Selçukluları Devri’nden Osmanlıların son yıllarına kadar bir esnaf ve sanatkâr örgütü olarak bilinen Ahiliğin her köyde, her kasaba ve şehirde ocakları, odaları ve tekkeleri vardır. Ahiler, gelen konukları geleneksel kurallarına göre ağırlar, bunu bir toplum görevi sayarlardı. Bir şehirde birkaç Ahi ocağı bulunur, bunlar şehirlerine gelen konukları ağırlamak için birbirleriyle yarış ederlerdi.

On dördüncü yüzyılın başlarında Anadolu’da bir gezi yapan tanınmış Arap Seyyahı İbni Batuta, Anadolu’yu karış karış gezerken hep bu Ahi tekkelerinde konaklamış, Türklerin gösterdikleri konukseverliği “Seyahatnamesi”nde anlata anlata bitirememiştir. İbni Batuta, Anadolu için şöyle der:

“Tanrı, güzelliklerini öteki ülkelere ayrı ayrı dağıtırken burada hepsini bir araya getirmiştir. Burada dünyanın en güzel insanları, en temiz giyimli halkı yaşar; en nefis yemekler pişirilir. Tanrı’nın yarattıkları içinde en şefkatli, en konuksever halk Anadolu’dadır.” 650 yıl önce bunları söyleyen Seyyah İbni Batuta, bir Anadolu yolculuğunda Denizli’ye uğrar. Bundan sonrasını İbni Batuta’dan dinleyelim:

Konuk sevmek, konuğa ikramda bulunmak, insan sevgisinin başında gelir. Anadolu; yemeğini konuğuna yedirmekten, konuğunu memnun etmekten zevk alır. Bir görevi yapmış olmanın rahatlığını duyar.

Şekerin hemen hiç bulunmadığı yıllarda bir öğretmen, bir köye konuk olur. Akşam yemekten sonra evde bir telaştır başlar. Ev sahibi sandığının anahtarını bir türlü bulamamıştır. Evin her köşesi aranır taranır, anahtar yok. Sonunda sandığı kırmaya karar verirler. Sandık kırılır, öğretmen işin farkına o zaman varır. Ev sahibi kırdığı sandıktan küçük bir çıkın çıkarır, sandığın içerisinde üç şeker vardır. Evet, konuğuna şekerli bir kahve ikram etmek için sakladığı üç şeker. Anadolu’nun konukseverliği üzerine söylenecek çok söz, anlatılacak çok hikâye vardır.

Mehmet ÖNDER

EK 6. “Çocuk ve Baloncu” Metni

ÇOCUK VE BALONCU

Bir süredir mahalleye bir baloncu geliyordu. Hemen hemen her gün ve aşağı yukarı aynı saatlerde, elinde kocaman bir balon kümesiyle köşeden görünür “Balonlar! Renk renk balonlar!” diye bağırarak ağır adımlarla sokağı boydan boya geçer ve öteki köşeden dönüp görünmez olurdu. Küçük çocuk, onun gelişini her gün heyecanla bekliyordu. Baloncuyu büyülenmiş gibi şaşkınlıkla izlerken “Bizim eve sığmaz.” dediği çok sayıda balonun adamı nasıl olup da havaya kaldırmadığını çok merak ediyordu.

Baloncu önde, küçük çocuk arkada mahalleyi baştan sona birlikte geçiyorlardı. Baloncu ara sıra dinlenmek için durduğunda o da duruyor ve sonra yine izlemeyi sürdürüyordu. Yine bir gün baloncu dinlenmek için durduğunda küçük çocuk bütün cesaretini toplayarak yanına gitti. Önce balonları yakından bir süre izledikten sonra “Baloncu amca!” dedi. “Biliyor musun, benim hiç balonum olmadı.”

Adam, çocuğu şöyle bir süzdükten sonra “Paran var mı?” diye sordu.

“Bayramda vardı.” diye atıldı çocuk. “Önümüzdeki bayram yine olacak.”

“Öyleyse bayramda gel. Acelem yok, ben beklerim.”

Çocuk sessizce adamın yanından ve renk renk balonlardan uzaklaştı. Gözlerinden yaşlar boşanıyordu ve sanki yürümeye gücü kalmamıştı.

Henüz on adım atmamıştı ki geri dönüp balonlara bakmak istediğinde gözlerine inanamadı. Balonlar her nasılsa adamın elinden kurtulmuş ve yolun kenarındaki büyük ağacın dallarına takılıp kalmıştı. Çocuk, gördüğü manzara karşısında donup kalmıştı ağaçtaki balonlara bakarken baloncu ona seslendi:

“Küçük, balonları ağaçtan kurtarırsan birini sana veririm.”

Baloncunun önerisini duyan küçük çocuk, önce kulaklarına inanamadı. Sonra yıldırım gibi ağacın altına geldi, ayakkabılarını son sürat ayağından çıkarıp ağaca tırmanmaya başladı. Hedefine adım adım yaklaşırken duyduğu heyecan, bacaklarına batan ve canını yakan akasya ağacının dikenlerini duyumsatmıyordu bile.

Nihayet balonlara ulaşmıştı. Bir süre onları izledi. Sonra dikkatlice balonları ağacın dikenlerinden koruyarak dallara dolanmış ipleri çözüp baloncuya uzattı. Sadece bir balon, diğerlerinden ayrılıp biraz daha yukarı çıkmış ve dalların arasında sıkışıp kalmıştı. Çocuk onu da kurtarmaya çalışsa biliyordu ki ağacın dikenleri balonu patlatacaktı. İster istemez ağaçtan aşağı indi, ayakkabılarını giyip

adamın kendisine vereceği balonu heyecanla beklemeye başladı. Ama baloncu hiç oralı değildi. İpleri eline sıkıca doladıktan sonra yavaş yavaş sokağın sonuna doğru yürümeye başladı.

Çocuk şaşırdı. “Hani balonlardan birini bana verecektiniz?” diye sordu. Adam, “Seninki ağaçta kaldı evlat, istersen çık al.”

Çocuğın ayakta duracak gücü kalmamıştı. Kaldırım kenarına çöktü. Bir dönüp köşede kaybolmak üzere olan baloncuya ve balonlarına, bir de ağacın tepesindeki kıpkırmızı balona baktı ve “Olsun!” diye mırıldandı. “Olsun! Ağacın üzerinde kalsa da bir balonum var ya artık.”

Yücel AKSOY

EK 7. Konuşma Halkası Tekniği 1. Hafta Ders Planı

ADI: Memleket İsterim

DERS: Türkçe

SINIF: 5

SÜRE: 60 dk.

ÖĞRENME ALANI/TEMA: Birey ve Toplum

KAZANIM: Hazırlıksız konuşma yapar.

BE CERİLER: Kendini ifade edebilme, Empatik düşünce, Özgür ifade, Sosyal katılım

ORTAM /ARAÇ-GEREÇ: Sınıf “U” şeklinde düzenlenir, Tema metni, Limon Ağacı, Şiir dinleti videosu

SÜREÇ

- “Memleket İsterim” metnini anlamaya dayalı ön etkinlikler yaptırılır ve konuşma öncesi okuma etkinlikleriyle öğrencinin dikkati konuya çekilir.
- Konuyla ilgili hazırlanan soruları sormak ve dersi daha eğlenceli kılmak için şiir türünde olan metnin akıllı tahtadan müzik eşliğindeki yorumu açılır. Şiir dinlenirken kullanılan nesne öğrencilerin elinde dolaşır vaziyettedir.
- Şiir dinletisi durduğunda nesne kimin elinde kalmışsa soruyu cevaplayacak kişi o olur. Eğer öğrenci soruya cevap veremiyorsa “pas” deme hakkına sahiptir ve konuşmak isteyen ilk öğrenciden başlayarak görüşler belli bir sıra takip edilerek paylaşılır.
- “Yaşadığınız ülkenin hangi özelliklere sahip olmasını istersiniz? Mutlu yaşayabilmek için insanlarla olan ilişkilerimizde nelere dikkat etmeliyiz?” sorularıyla öğrenciler konuşmaya istekli hale getirilir.
- Konuşmak istemeyen öğrencilere “Eminim farklı düşünceleriniz vardır. Diğer konuşmacıların söz hakkı bittikten sonra konuşmaya isterseniz katılabilirsiniz.” gibi sözlerle öğrenciler motive edilir.
- “Hayalinizdeki ülkede insanlar arası ilişkiler nasıldır? Hayalinizdeki ülkenin nasıl bir iklimi ve doğası olmasını istersiniz? Şiirde yer alan “Kardeş kavgasına nihayet olsun” dizesinden ne çıkartabiliriz?” sorularıyla konuşma halkasına yeniden dönülür. Öğrenci görüşleri alınır.
- “Ülkesinde her daim barış, huzur ve mutluluk olan bir masal kahramanı olduğunuzu düşünün. Sahip olacağınız yaşantı ile ilgili duygu ve düşünceleriniz neler olur?” sorusuyla öğrencilerin empatik düşünme becerileri geliştirilmeye çalışılır.
- “Az önce anlattığımız fikirlerden neler öğrendik?” sorusunun yanıtını önce öğretmen açıklar. “Ben sizin paylaştıklarınızdan şu sonuçları çıkardım...”, “Siz ne gibi sonuçlara vardınız?” ifadeleriyle de öğrencilerin konuşmalarını özetlemeleri istenir.
- Konuşma halkasına bu şekilde devam edilir.
- Metnin şairi ve ana duygusu hakkında bilgiler verilir, mutlu ve refah ülkelerde yaşayan insanların ortak özelliklerine değinilerek konu toparlanır. Dersin sonunda Konuşma Becerisini Gözlem ve Değerlendirme Formu uygulayıcı öğretmen tarafından doldurularak derse son verilir.

DEĞERLENDİRME

- Biz bugün neler konuştuk?
- Duygu ve düşüncelerimizi net ve doğru bir şekilde ifade edebildik mi?

EK 8. Konuşma Halkası Tekniği 2. Hafta Ders Planı

ADI: Hoşça Kalın, Güle Güle

DERS: Türkçe

SINIF: 5

SÜRE: 60 dk.

ÖĞRENME ALANI/TEMA: Birey ve Toplum

KAZANIM: Konuşma stratejilerini kullanır.

BE CERİLER: Kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşabilir, Empatik düşünce, İkili ve çoklu iletişim becerileri

ORTAM /ARAÇ-GEREÇ: Sınıf “U” şeklinde düzenlenir, Tema metni, Cep telefonu, Telefon müziği örnekleri, Kelime ve kavram havuzu tablosu

SÜREÇ

- “Konuşma stratejilerini kullanır.” kazanımı kapsamında konuşma halkası tekniğinde kullanılacak kelime ve kavram havuzu uygulayıcı öğretmen tarafından dersin başında tahtaya yazılır.
- “Hoşça Kalın, Güle Güle” metnin okunması ve okuma etkinliklerinin yapılmasının ardından konuşma halkası tekniğinin uygulanmasına geçilir.
- Öğrencilerin tekniğe karşı güdülenmelerini arttırmak için akıllı tahtadan telefon müziği örnekleri dinletilmeye başlanır ve konuşma nesnesi olarak bir cep telefonu belirlenir. Uygulamanın müzikle etkileşimli bir şekilde başlatılmasından itibaren konuşma nesnesi de elden ele dolaştırılmaya başlanmıştır.
- Öğretmen, öğrencilerden kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşmayı temel alan bir konuşma yapması ister. Bu bağlamda; “Günlük hayatta kullandığınız sözcüklere dikkat eder misiniz? Dil yanlış ifadelerinden ne anlıyorsunuz? Sizce dilimizde en çok hangi dil yanlışları yapılıyor olabilir?” sorularıyla öğrenciler istekli hale getirilip halkaya dâhil edilir.
- Konuşmak istemeyen öğrenci “geç”, “pas” diyerek sözü yanındaki öğrenciye verir. Çekimser kalan öğrencilere “Eminim farklı düşünceleriniz vardır. Diğer konuşmacıların söz hakkı bittikten sonra isterseniz konuşmaya katılabilirsiniz.” gibi sözler söylenerek öğrenciler motive edilir.
- “Sizce doğru bir telefon görüşmesi hangi ifadelerle başlayıp bitirilmelidir? Telefonla konuşurken seçtiğiniz ifadelerle dikkat ediyor musunuz?” sorularıyla konuşma halkasına yeniden dönülür. Öğrenci görüşleri alınır.
- “Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmanın iletişimdeki önemi ne olabilir? Kendinizi tüm ülkenin sizi dinlediği bir konuşmacı olarak hayal edin. Konuşmanızda neleri yapmaya ve nelerden kaçınmaya özen gösterirsiniz?” sorularıyla öğrencilerin empatik ifade becerileri geliştirilme çalışılır.
- “Az önce anlattığınız fikirlerden neler öğrendik?” sorusunun yanıtını önce öğretmen açıklar. “Ben sizin paylaştıklarınızdan şu sonuçları çıkardım... Sizinkiler neler?” ifadeleriyle öğretmen düşüncelerin özetlenmesini ister.
- Öğrencilerin bu sorularla ve yapılan anlatımlarla günlük konuşma dilinde yapılan hataların farkına varması sağlanır. Dil yanlışlarının neler olduğunu öğrenilir ve uygulanan teknikle öğrencilerin kendilerini empatik düşünceyle ifade etme fırsatı yakalamaları sağlanır. Dersin sonunda uygulayıcı öğretmen tarafından gerekli dönütler verilir, Konuşma Becerisini Gözlem ve Değerlendirme Formu doldurularak ders sonlandırılır.

DEĞERLENDİRME

- Biz bugün neler konuştuk?
- Konuşmalarımızı belirlediğimiz hedefler doğrultusunda oluşturabildik mi?

EK 9. Konuşma Halkası Tekniği 3. Hafta Ders Planı

ADI: Anadolu'da Konukseverlik Gelenekseldir

DERS: Türkçe

SINIF: 5

SÜRE: 60 dk.

ÖĞRENME ALANI/TEMA: Birey ve Toplum

KAZANIM: Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

BECERİLER: Konuşmayı jest ve mimiklerle destekleme, Empatik düşünce, Topluluk önünde canlandırma yapma, Özgür ifade becerisi

ORTAM /ARAÇ-GEREÇ: Sınıf “U” şeklinde düzenlenir, Tema metni, Video, Şekerlik, Kelime ve kavram havuzu tablosu

SÜREÇ

- İlk etapta öğrencileri konuya güdüleme ve metinle ilgili okuma çalışmaları yapılır. “Konuşmalarında beden dilini etkili bir şekilde kullanır.” kazanımı doğrultusunda konuşma halkası tekniğinin uygulanışına geçilir.
- Öğrencileri tekniğe adapte etmek amacıyla “Türk Kültüründe Misafirperverliğin Önemi” adlı video izletilmeye başlanır. Konuşma nesnesi olarak ise konuyla bağlantılı olabileceği düşünülen şekerlik seçilir. Videonun izlenmeye başlanmasıyla ardından şekerlik elden ele dolaşmaya başlar.
- Uygulama öğretmeni bir süre sonra videoyu durdurur. Nesneyi tutan öğrenciden seçeceği bir arkadaşıyla beraber vücut ve beden dilini etkin bir şekilde kullanmaya çalışarak bir misafir ağırlama sahnesini canlandırmaları istenir. Bu uygulama üç kez farklı öğrencilerle tekrarlanır.
- Daha sonra “Kültürümüzde misafirliğin sosyal hayattaki yeri ve misafirin önemi sizce nedir? ‘Misafir on kismetle gelir; birini yer, dokuzunu bırakır.’ atasözünden ne anlıyorsunuz? Tanrı misafiri sözünün sizde neleri çağırıştırıyor?” gibi sorularla öğrencilerin kendilerini özgürce ifade etmelerine fırsat tanınır.
- Konuşmak istemeyen öğrenci “geç”, “pas” diyerek sözü yanındaki öğrenciye verir. Çekimser kalan öğrencilere “Farklı düşünceleriniz oğluna eminim. Diğer konuşmacıların söz hakkı bittikten sonra isterseniz konuşmaya katılabilirsiniz.” gibi sözler söylenerek öğrenciler motive edilir.
- “Konukseverlik hakkında ne biliyorsunuz? Evinizde ve aile ortamınızda misafir nasıl ağırlanır? Misafiriniz geldiğinde mutlaka yaptığınız şeyler nelerdir?” sorularıyla konuşma halkasının diğer turlarında da öğrenci görüşleri alınır.
- Öğrencilerin empatik ifade becerileri geliştirilmesi adına “Bir an misafir olarak gittiğiniz bir evde size gereken ilgi ve alakanın gösterilmediğini farz edin. Bu durum karşısında tepkiniz ne olurdu? Misafir olarak gittiğiniz bir yerde nasıl ağırlanmak istersiniz?” soruları öğrencilere yöneltilir.
- “Az önce bahsedilen düşüncelerden çıkardığımız sonuçlar neler?” sorusunun yanıtını önce öğretmen açıklar. “Ben sizin paylaştıklarınızdan şu sonuçları çıkardım... Sizin çıkardığınız sonuçlar neler?” ifadeleriyle öğretmen düşüncelerin özetlenmesini ister.
- Öğrencilere yöneltilen sorularla konukseverliğin kültürümüzdeki önemi kavratılır. Yapılan etkinlikler ve verilen dönütlerle öğrencilerin dersten zevk almaları sağlanır. Dersin sonunda uygulayıcı öğretmen tarafından gerekli dönütler paylaşılır, Konuşma Becerisini Gözlem ve Değerlendirme Formu doldurularak derse son verilir.

DEĞERLENDİRME

- Biz bugün neler konuştuk?
- Konuşmalarımızda beden dilimizi etkili bir şekilde kullanabildik mi?

EK 10. Konuşma Halkası Tekniği 4. Hafta Ders Planı

ADI: İlk Ders

DERS: Türkçe

SINIF: 5

SÜRE: 60 dk.

ÖĞRENME ALANI/TEMA: Birey ve Toplum

KAZANIM: Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

BE CERİLER: Konuşma sırasında cümleler arası doğru geçişler yapabilme, Empatik düşünce, Eğitim öğretim faaliyetlerine olumlu tutum geliştirme

ORTAM /ARAÇ-GEREÇ: Sınıf “U” şeklinde düzenlenir, Dinleme/izleme metni, Müzik, Çalıkuşu romanı, Geçiş ve bağlantı unsurları listesi

SÜREÇ

- Uygulama öğretmeni tarafından dersin başlangıcında tahtaya bazı geçiş ve bağlantı unsurlarının listesi yazılır. Öğrenciler İlk Ders metninin hazırlık çalışmalarıyla konuya güdülendirilir ve akıllı tahtadan metnin dinleme/izleme çalışmaları yaptırılır.
- “Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.” kazanımının gerçekleştirilmesine yönelik konuşma halkası tekniğinin uygulanışına geçilir. Öğrencilerin tekniğe dikkatlerini toplamalarına fayda sağlayıcı bir müzik açılır ve konuşma nesnesi olarak ise İlk Ders metninin alıntılanıldığı Çalıkuşu kitabı seçilir. Fondaki müzik başlar başlamaz kitap öğrencilerin elinde sırayla dolaşmaya başlar.
- Müzik durduğu anda nesneyi elinde bulunduran öğrencilerin tahtadaki ifadelerden de yardım alarak öğretmenin sorularını konuşma kurallarını dikkate alarak cevaplamaları istenir.
- “Başınızdan geçen ya da şahit olduğunuz hiç unutamadığınız bir anınız var mı? Var ise paylaşır mısınız? Okula başladığınız ilk günü hatırlıyor musunuz? O gün neler yaşamıştınız?” gibi sorularla öğrencilerin kendilerini rahat bir dille ifade ederek anılarını anlatmaları istenir.
- Konuşmak istemeyen öğrenci “geç”, “pas” diyerek sözü yanındaki öğrenciye verir. Çekimser kalan öğrencilere “Farklı düşünceleriniz oğluna eminim. Diğer konuşmacıların söz hakkı bittikten sonra isterseniz konuşmaya katılabilirsiniz.” gibi sözler söylenerek öğrenciler motive edilir.
- Konuşma halkasının diğer bölümlerinde de “Öğretmeninizle yaşadığınız bir anınızı anlatır mısınız? Bir olayın anı olabilmesi için sizce hangi özellikleri taşıması gerekir? Eğitim, öğretim ve okul kavramlarının sizin için önemi nedir?” sorularıyla öğrenci görüşleri alınır.
- Öğrencilerin empatik düşünme ve ifade becerileri geliştirilmesi adına “Okulu bırakmak zorunda kalan bir öğrencinin yerine kendinizi koyun. Bu durum karşısında tepkiniz ve hissettikleriniz ne olurdu?” sorusu öğrencilere yöneltilir.
- “Az önce bahsedilen düşüncelerden çıkardığımız sonuçlar neler?” sorusunun yanıtını önce öğretmen açıklar. “Ben sizin paylaştıklarınızdan şu sonuçları çıkardım... Sizin vardığınız sonuç nedir?” ifadeleriyle öğretmen düşüncelerin özetlenmesini ister.
- Öğrencilerin kendi yaşantılarından anları da işe katarak yapılan uygulamanın sınıf atmosferine olumlu katkıları olması sağlanır. Etkinliğin ana mekânının okul ortamı olduğu düşünüldüğünde metindeki temel çatışmaya öğrencilerin daha empatik bir şekilde yaklaşması sağlanır. Öğrencilere eğitim ve öğretim imkanlarının değerini ve güzelliğini metindeki karakterle empati yaparak keşfetme fırsatı sunulur. Dersin sonunda uygulayıcı öğretmen tarafından gerekli dönütler verilir, Konuşma Becerisini Gözlem ve Değerlendirme Formu doldurularak derse son verilir.

DEĞERLENDİRME

- Biz bugün neler konuştuk?
- Konuşmalarımızda cümleler arasında doğru geçişler yapabildik mi?

EK 11. Konuşma Halkası Tekniği 5. Hafta Ders Planı

ADI: Çocuk ve Baloncu

DERS: Türkçe

SINIF: 5

SÜRE: 60 dk.

ÖĞRENME ALANI/TEMA: Birey ve Toplum

KAZANIM: Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

BECERİLER: Konuşma sırasında kelimeleri gerçek ve mecaz olarak kullanabilme becerisi, Empatik düşünce, Yardımlaşma ve dürüstlük değerlerini günlük hayatta kullanabilme

ORTAM /ARAÇ-GEREÇ: Sınıf “U” şeklinde düzenlenir, Serbest okuma metni, Müzik, Balon

SÜREÇ

- Çocuk ve Baloncu metninin okuma, anlama, ana fikrini bulma vb. ön çalışmaları yaptırılır ve “Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.” kazanımından hareketle tekniğin uygulanış basamaklarına geçilir.
- Uygulamaya güdülenmeyi sağlayıcı bir müzik açılır ve metindeki öğelerden biri olan balon konuşma nesnesi olarak seçilir. Müziğin başlamasıyla birlikte konuşma nesnesi olan balon öğrenciler arasında el değiştirmeye başlar.
- Müzik durduğu anda nesneyi elinde bulunduran öğrenciden “Hangi oyuncaklarla oynamaktan zevk alırsınız? Almayı hayal ettiğiniz bir oyuncak var mı? Yardımlaşma ve iyimserlik kavramları size neler çağrıştırıyor?” sorularına yönelik düşüncelerini açıklaması istenir. Konuşma sırasında öğrencilerin konuşmalarında kullandıkları kelimeleri gerçek ve mecaz anlam olarak ayıt edip anlamlarına uygun olarak kullanmalarına dikkat etmeleri gerektiği hatırlatılır.
- Konuşmak istemeyen öğrenci “geç”, “pas” diyerek sözü yanındaki öğrenciye verir. Çekimser kalan öğrencilere “Farklı düşünceleriniz oğluna eminim. Diğer konuşmacıların söz hakkı bittikten sonra isterseniz konuşmaya katılabilirsiniz.” gibi sözler söylenerek öğrenciler motive edilir.
- Konuşma halkasının diğer bölümlerinde de “Zor durumda kalan bir insana neden yardımcı olmamız gerekir? İnsanların birbirlerine karşı adil olmamaları ve işlerini hile ile yapmamaları ne gibi sonuçlara sebep olur?” sorularıyla öğrenci görüşleri alınır.
- Yaptığınız bir iyilik karşısında haksızlığa uğradığınızı düşünün. Bu durum karşısında neler hissederdiniz? Tepkiniz ne olurdu?” sorularıyla öğrencilerin empatik düşünme ve ifade becerileri geliştirilmesi amaçlanır.
- “Az önce bahsedilen düşüncelerden çıkardığımız sonuçlar neler? sorusunun yanıtını önce öğretmen açıklar. “Ben sizin paylaştıklarınızdan şu sonuçları çıkardım... Sizin vardığınız sonuç nedir?” ifadeleriyle öğretmen açıklanan düşüncelerin özetlenmesini ister.
- Yapılan uygulama neticesinde metnin ana fikri doğrultusunda öğrencilere iyilik yapma, iyimserlik, adil olma gibi hedef davranışların önemi vurgulanır. Konuşma halkası tekniği ile de öğrencilerin konu hakkındaki fikirlerini özgürce ve empatik bir şekilde dile getirmeleri sağlanır. Dersin sonunda uygulayıcı öğretmen öğrencilerce sorulan sorulara geri dönütler verir ardından Konuşma Becerisini Gözlem ve Değerlendirme Formu doldurularak ders sona erdirilir.

DEĞERLENDİRME

- Biz bugün neler konuştuk?
- Konuşmalarımız sırasında kelimeleri anlamlarına uygun bir biçimde kullanabildik mi?

EK 12. Uygulama Sürecinden Fotoğraflar

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-82438636-605.99-25689044
Konu : Araştırma İzni
(Merve DEMİR)

28/05/2021

VALİLİK MAKAMINA

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Merve DEMİR'in "**Konuşma Halkası Tekniğinin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine ve Tutumlarına Etkisi**" konulu yüksek lisans tezi kapsamında Akçaabat ilçesine bağlı Kavaklı Ortaokulu'nda öğrenim gören 5. Sınıf öğrencileriyle uygulama yapma isteği Müdürlüğümüz Araştırma İzinleri Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiştir.

Bahsi geçen çalışmanın, eğitim öğretimi aksatmayarak yaz tatilinden 3 hafta öncesine kadar bitecek şekilde; 2020-2021 eğitim öğretim yılında Covid-19 pandemisi kapsamında alınması gereken tedbirler dikkate alınarak yapılması gerekmektedir.

Araştırmacının 2020/2 sayılı genelge çerçevesinde hareket etmesi, **izinsiz herhangi bir ses ve görüntü kaydı yapılmasına kesinlikle izin verilmemesi**, elde edilen verilerin çalışma kapsamı dışında kullanılmaması, uygulama öncesinde öğrencilerin velilerinden imzalı onam alındıktan sonra uygulama yapmak için bir örneği müdürlüğümüzde saklanan **mühürlü veri toplama araçlarının (Konulma Becerisi Tutum Ölçeği, Konuşma Becerisi Gözlem ve Değerlendirme Formu)** kullanılması ve sonuçların bir örneğinin Ar-Ge birimine teslim edilmesi kaydıyla, çalışmanın İlçe MEM kontrolünde ve sorumluluğunda, okul müdürlerinin de uygun göreceği zamanlarda ve kontrolünde uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Hızır AKTAŞ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
Mehmet YAPICI
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Trabzon İl Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Şubesi (Ar-Ge Birimi)

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (462) 223 55 52

Bilgi için: Fatma ER

E-Posta: argetrabzon@gmail.com

İnternet Adresi: <http://trabzonarge.meb.gov.tr>

Unvan : Öğretmen

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Faks: 4622302094

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden **bd5b-205e-3b36-99b5-c83b** kodu ile teyit edilebilir.

